

วารสาร สุโขทัยธรรมมาธิราช

VOL.33 NO.2 July-December 2020 ■ ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563

- การส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ
- ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อกับภาวะเครียดที่ไม่ควรมองข้าม
- การตลาดออนไลน์เพื่อการพัฒนาส่วนประสมการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดนนทบุรี
- การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา
- กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทย
- การเปรียบเทียบคะแนนสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam กับคะแนนสอบปลายภาคของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์

วารสาร
สุโขทัยธรรมมาธิราช

คณะกรรมการจัดทำวารสาร

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษาและ

สนับสนุนการเรียนรู้

ศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สังขานันท์

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธิพิทักษ์ผล

รองศาสตราจารย์นภลัย สุวรรณธาดา

รองศาสตราจารย์ยืน ภู่วรรณ

ผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้อำนวยการกองพัสดุ

ผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตศึกษา

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณารักษารวบรวมวารสารสุโขทัยธรรมาริราช

ผู้จัดการวารสารสุโขทัยธรรมาริราช

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

หัวหน้าฝ่ายตำรา

บรรณาริการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

กองบรรณาริการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.จรรยา สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

ข้าราชการบำนาญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณสมณ อมรวิวัฒน์

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มัลลยวงศ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.วดีนา จันทศิริ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

รองศาสตราจารย์ ดร.มนูญ ใต้ยามา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

รองศาสตราจารย์ ศ.นัยยวรรณ์ ศรีประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต หนองยาดี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

ผู้จัดการ

นายเฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ

ฝ่ายจัดการ

หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่และจัดจำหน่าย

นายยอดชาย สายสอน

ฝ่ายศิลป์

หน่วยศิลป์ สำนักพิมพ์

สำนักงาน

สำนักวิชาการ

บรรณาริการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

รองอธิการบดีฝ่ายการศึกษา

และสนับสนุนการเรียนรู้

เจ้าของงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช

วารสารสุโขทัยธรรมาริราชมีวัตถุประสงค์เพื่อพิมพ์บทความด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ สาขาศิลปวัฒนธรรม สาขากฎหมาย การเมือง การปกครอง สาขาการศึกษา สาขาการพัฒนาชุมชนและสังคม สาขาการสื่อสารและสารสนเทศ โดยมีกำหนดเผยแพร่ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาริการวารสารสุโขทัยธรรมาริราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน แบบ double-blinded

คำชี้แจง

คำชี้แจงการเสนอบทความเพื่อพิจารณา

ตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมาริราช

1. ต้นฉบับบทความเขียนเป็นภาษาไทย ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน พร้อมรายละเอียดคือ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน หรือสังกัดเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวของบทความประมาณ 8-12 หน้ากระดาษ พิมพ์ขนาดเอ 4 ตัวอักษร Angsana New ขนาด 16
2. บทความที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 2.1 บทความพิเศษ บทความทั่วไป บทความปริทรรศน์ บทความการศึกษาทางไกล บทความวิจัย บทความวิเคราะห์สถานการณ์ บทความหนังสือ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำวารสารสุโขทัยธรรมาริราช
 - 2.2 บทความวิชาการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารสุโขทัยธรรมาริราช
3. บทความแต่ละบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
4. การจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถ (ถ้ามี) ตามระบบ APA (American psychological Association)
 - 4.1 เชิงอรรถอ้างอิง
 - 1) แบบนาม-ปี ระบุนามผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ภายในวงเล็บท้ายด้วยข้อความที่ยกมาอ้างอิง
 - 2) แบบอธิบายความใช้วิธีลงรายละเอียดคำอธิบายไว้ตอนล่างสุดของหน้า โดยใช้เครื่องหมาย * กำกับท้ายข้อความ
 - 4.2 บรรณานุกรมเป็นภาษาอังกฤษ และตามลำดับตัวอักษร ทั้งนี้ เนื่องจากวารสารอยู่ในฐานข้อมูล ACI (ASEAN CITATION INDEX) บรรณานุกรมภาษาไทยทุกเรื่องต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และวงเล็บว่า (in Thai) ดังตัวอย่างรูปแบบการเขียนบรรณานุกรม
5. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาริการวารสารสุโขทัยธรรมาริราชและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน
6. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
7. บทความที่ผู้เขียนเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสุโขทัยธรรมาริราชต้องไม่มีการลอกเลียนผลงานทางวิชาการหรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับถึงบรรณาริการวารสารสุโขทัยธรรมาริราชผ่านระบบวารสารสุโขทัยธรรมาริราชด้วยระบบออนไลน์
9. วารสารสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม และความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาริการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย
10. หากผู้อ่านพบเห็นบทความใดของวารสารที่มีการโจรกรรมทางวิชาการ โปรดแจ้งให้กองบรรณาริการทราบ
11. หากตรวจพบว่า มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามนำข้อความทั้งหมด หรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาริการวารสาร
12. กองบรรณาริการวารสารต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของเจ้าของผลงาน และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์
13. กองบรรณาริการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับเจ้าของผลงานและผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ
14. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
15. ผู้ประเมินบทความที่ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาริการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น
16. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ
17. ผู้ประเมินบทความหากพบว่า ส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้กองบรรณาริการทราบทันที

Journal Board

Acting Vice-President for Education and
Learning Support

Professor Dr. Chutima Sacchanand

Professor Dr. Sumalee Sungsi

Associate Professor

Dr. Somporn Puttapithakpon

Associate Professor Naphalai Suwanthada

Associate Professor Yuen Poovarawan

Director, Office of Documentation and
Information

Director, Office of the University Press

Director, Procurement Division

Director, Office of Graduate Studies

Director, Institute for Research and
Development

Editor of STOU Journal

Manager of STOU Journal

Director, Office of Academic Affairs

Head of Textbook Section

Editor

Associate Professor

Dr. Sarisak Soontornchai

Sukhothai Thammathirat Open University

Editorial

Professor Emeritus

Dr. Chanja Suwannathat

Dhurakij Pundit University

Professor Dr. Suwimol Vongvanich

Chulalongkorn University

Professor Emeritus Dr. Boonreang Kajornsri

Retired Government Official

Professor Emeritus Sumon Amornwivat

Retired Government Official

Associate Professor Dr. Kanchit Malaivongs

Sripatum University

Associate Professor Dr. Laddawan Pechroj

Rajapruk University

Associate Professor Dr. Vasina Chandrasiri

Sukhothai Thammathirat Open University

Associate Professor Dr. Manoon Toyama

Sukhothai Thammathirat Open University

Associate Professor Tassaneewan Sripradit

Sukhothai Thammathirat Open University

Associate Professor Dr. Pannachat Moryadee

Sukhothai Thammathirat Open University

Manager

Mr.Charlermsak Yensamran

Management

Head of Publicity and Distribution Section

Mr.Yodchai Saisorn

Art Department

Art Department Office of the University Press

Office

Office of Academic affairs

Publishing Editor

Acting Vice-President for Education and
Learning Support

Owner

Sukhothai Thammathirat Open University

Printed at

Office of the University Press

Sukhothai Thammathirat Open University Journal aims to publish articles social sciences related to : Art and Culture, Economics and Business Administration, Law,Politics,Government,Education,Community and Social Development, Communications and Information by publishing 2 issues per year : June and December. All published articles have to be reviewed and evaluated of quality from the editorial board on Sukhothai Thammathirat Open University Journal and at least 2 peer reviewers by double-blinded system.

Instruction

Instruction to Author in STOU Journal

1. The article should be written in Thai consisting of article title, author name, education background, workplace in Thai and English. Length of the article should be 8-12 A4 page, with Angsana New, 16 point.

2. Scope of the article should be written in the fields of Humanity and Social Science with the following types:

2.1 special article, general article, review article, distance learning article, research article, situational analytical article, book review with permission of STOU Journal Committee are welcome;

2.2 other articles which are in the scope of STOU Journal objectives.

3. Each article must have Thai and English abstracts.

4. References and footnotes (if any) should be written based on APA (American psychological Association) in English.

4.1 Footnotes

1) name-year type (author name, publish year, and page (s) in blanket and followed with cited statements.

2) * with explanatory statements at the lowest part of the page.

4.2 References

All references must be written in English alphabetically. Since this Journal is in ACI (ASEAN CITATION INDEX), all references must be translated into English followed with (in Thai)

5. Prior to publish, all articles have to pass quality screening from the editorial board of STOU Journal and then through at least 2 peer reviewers.

6. All articles must never be published anywhere.

7. All articles being published must not have any plagiarism or are in the process of being published in other journals.

8. The author must submit any article to STOU Journal editor through Journal online submission.

9. Journal reserves the right to remix and adapt any articles appropriately and the editorial board do not have to agree with author's opinions.

10. If any readers have seen plagiarism in other articles, please notify the editor.

11. If any duplicated article has been conducted, it must be under author's responsibility. All published articles are under journal ownership. Any article parts or entire article could not be reprinted unless permission is granted by the editorial board.

12. The editorial board must not disclose author information and peer reviewers to any non-relevant persons during the reviewing process.

13. The editorial board must not have any conflict of interests or relevant to authors and peer reviewers.

14. Peer reviewers must keep confidentiality and do not disclose some parts or entire article to any non-relevant persons during the reviewing process.

15. Peer reviewers who could not give any comments or suggestions freely have to notify the editorial board and refuse to review the article.

16. Peer reviewers should review any article under their specialty.

17. Peer reviewers who found any article which is similar or duplicate with other articles, they have to notify the editorial board immediately.

สารบัญ

วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563

บ ร ร ณ า ธิ ก า ร

บรรณาธิการ	5
ศรัศกดิ์ สุนทรไชย	

บ ท ค ว า ม วิ ช า ก า ร

การส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ด้านภาษาอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ.....	6
วรรณธิษฐา กิตติธงไสภณ	
คันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์	
อาทิตยา วังวนสินธุ์	

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อกับภาวะเครียดที่ไม่ควร มองข้าม	19
พรปวีณ์ คำหลวง	
สุภาภรณ์ สูดหนองบัว	

บ ท ค ว า ม วิ จั ย

การตลาดออนไลน์เพื่อการพัฒนาส่วนประสมการ ตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม จังหวัดนนทบุรี	35
วิศนันท์ อุปรมัย	
อภิรดี สราญรมย์	

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการ ดำเนินงานสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา	52
อนุชา วิทยาการ-ภุรีพันธุ์วิญญู	

กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล.....	69
--	----

ชุติมา สุดจรรยา
เทื้อน ทองแก้ว
พรภัทร์ อินทรวรพัฒน์
สุวิษฐา เนียมสอน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอก ในประเทศไทย	93
วรรณิ์ ชลนภาสถิตย์	
อรุณี นรินทรกุล ณ อยุธยา	
พรรณพิมล ก้านนกนก	

การเปรียบเทียบคะแนนสอบตามความพร้อมของ นักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam กับคะแนนสอบปลายภาค ของนักศึกษามหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช	115
ชูศักดิ์ ศิริรุ่งพันธ์	

แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี: การประเมินความต้องการจำเป็น แบบสมบูรณ	134
อรวลัญช์ เสือแดง	
ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ	
ไชยยศ ไพบูลย์ศิริธรรม	

Table of Contents

Vol. 33 No. 2 July-December 2020

Editorial

Editorial5

Sarisak Soontornchai

General Article

How to Accomplish Developmental Promotion for
Early Childhood with Language Delay 7*Wanrichada Kittitongsophon**Sunsanee Mekrungrongwong**Artittaya Wangwonsin*The Elderly Tai Lue Ethnic Group and Stress That
Should Not be Overlooked 20*Pornpavee Khamluang**Supaporn Sudnongbua*

Research Articles

Online Marketing to Develop Marketing Mix of
Small and Medium Enterprise in Nonthaburi
Province 37*Wisanan Ouparamai**Aphiradee Saranrom*The Analysis of Operational Performance and
Efficiency of Dairy Cooperatives Ltd. in Nakhon
Ratchasima Province 53*Anucha Wittayakorn-Puripunpinyoo*Strategies for Developing Internationalization
of Rajamangala University of Technology 71*Chutima Sudjanya**Tuan Tongkeow**Phonphat Intaravorrachaphat**Suwitcha Niamsorn*The Study of Factors Affecting the Success of
a Doctoral Degree in Thailand 95*Wanee Chonnapasatid**Arune Narintarakul Na Ayuthaya**Panpimol Kankanoke*The Test score Comparison between Walk-In
Examination and Final Examination of Sukhothai
Thammathirat Open University's Student 117*Chusak Sirirungpan*Guideline to Develop Learning Media for Distance
Education of Undergraduates: A Complete Needs
Assessment Research 136*Oravalun Suedang**Yuwaree Yanpreechaset**Chaiyos Paiwithayasiritham*

ห นั ำ บ ร ร ณะ ธิ ก ำ ร

SUKHOTHAI THAMMATHIRAT OPEN UNIVERSITY JOURNAL

ในประเทศไทยยังคงมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งก่อนหน้านี้ดูเหมือนจะดีขึ้น แต่กลับมามีการติดเชื้อในประเทศอีกครั้ง พวกเราคงต้องระมัดระวังป้องกันตัวเอง พร้อมกับความสำเร็จของวัคซีนที่กำลังเริ่มมีการใช้ในบางประเทศแล้ว

วารสารสุขุทัยธรรมาธิราชฉบับนี้ขอเริ่มด้วยการนำเสนอบทความวิชาการที่มีคุณค่า 2 เรื่องคือ การส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ ตามด้วยบทความ ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อกับภาวะเครียดที่ไม่ควรมองข้าม

บทความวิจัยทางธุรกิจที่กำลังเป็นที่สนใจคือ การตลาดออนไลน์เพื่อการพัฒนาส่วนประสมการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดนนทบุรี และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา บทความทางการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจคือ กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทย ส่วนบทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลที่เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชคือ การเปรียบเทียบคะแนนสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam กับคะแนนสอบปลายภาคของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ

กองบรรณาธิการวารสารสุขุทัยธรรมาธิราชหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่นำมาเสนอในฉบับนี้คงเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อคิดและเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

บรรณาธิการ

การส่งเสริมพัฒนาการในเด็กที่มี พัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอย่างไร ให้ประสบความสำเร็จ

วรรณธิภา กิตติธงโสภณ*

ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์**

อาทิตยา วัฒนสินธุ์***

Received : October 9, 2020

Revised : November 27, 2020

Accepted : December 6, 2020

บทคัดย่อ

พัฒนาการล่าช้าในเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นวิกฤติร้ายแรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยพบว่าเด็กไทยมีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษามากกว่าพัฒนาการในด้านอื่น ๆ ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า ความล่าช้าด้านภาษาอาจส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่นให้ล่าช้าตามไปด้วย ถึงแม้ปัจจุบันนี้มีการพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน แต่เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติพบว่ายังต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้ระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ควรมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการทั้งเชิงรับและเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคู่มือเฉพาะสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา ส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาและพัฒนาระบบเฝ้าระวังและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และความร่วมมือของภาคีและหน่วยบริการสุขภาพอย่างจริงจัง

คำสำคัญ : เด็กปฐมวัย / พัฒนาการล่าช้าด้านภาษา / การส่งเสริมพัฒนาการ

ผู้รับผิดชอบบทความ : นางสาววรรณธิภา กิตติธงโสภณ กลุ่มงานกระตุ้นพัฒนาการเด็กโรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย 64000 โทรศัพท์ 08 8154 2365 E-mail : kittitongsophon@gmail.com

* พย.ม. พยาบาลกลุ่มงานกระตุ้นพัฒนาการเด็กโรงพยาบาลสุโขทัย

** Ph.D. (Medical Science) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*** สด. อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

How to Accomplish Developmental Promotion for Early Childhood with Language Delay

Wanrichada Kittitongsophon*

Sunsanee Mekrungrongwong**

Artittaya Wangwonsin***

Abstract

Early childhood with language delay is a serious crisis on improving quality of life. Thai early childhood is found language delay more than other development. There was empirical evidence that the language delay in early childhood tended to another problem that follows in the future. Although there was now a clear of the early childhood development system, when was put into practice found that must be developed participation for more effective.

Therefore, development and stimulate into language delay should focus on the effectiveness of surveillance and continuous monitoring by more proactive and defensive together with developing a specific manual for promoting language delays, developmental promotion child and development a surveillance system for children with language delay in child development centers by intense cooperation with partners and health service units.

Keywords : Early childhood / Language delay development / Developmental promotion

Corresponding Author : Miss. Wanrichada Kittitongsophon, Working Group of Early Childhood Development Sukhothai Hospital, Sukhothai Province, 64000 Tel. 08 8154 2365 E-mail : kittitongsophon@gmail.com

* M.N.S. Working Group of Nurse Early Childhood Development, Sukhothai Hospital

** Ph.D. (Medical Science) Assistant Professor, Faculty of Public Health, Naresuan University

*** Dr.PH. Lecturer, Faculty of Public Health, Naresuan University

1. บทนำ

พัฒนา การเด็กปฐมวัย หมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะต่างๆ ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยประกอบด้วยพัฒนาการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor; GM) 2) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language; RL) 3) ด้านการใช้ภาษา (Expressive Language; EL) 4) ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (Fine Motor; FM) และ 5) ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social; PS) (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) พัฒนาการเด็กสามารถประเมินได้ตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 6 ปี เพื่อเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กเป็นระยะอย่างใกล้ชิดเนื่องจากในช่วง 6 ปีแรกเป็นการสร้างรากฐานในการเจริญเติบโต การส่งเสริมให้มีพัฒนาการตามวัยจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด (Walker *et al.*, 2011) หากเกิดพัฒนาการล่าช้าด้านหนึ่งอาจส่งผลให้พัฒนาการในด้านอื่น ๆ ไม่สมวัยตามไปด้วย (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช และคณะ, 2562) เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าอาจปรากฏให้เห็นในลักษณะที่ไม่สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เมื่อเทียบกับเด็กในช่วงวัยเดียวกัน ซึ่งเป็นวิกฤติร้ายแรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากมีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในมนุษย์

พัฒนาการเด็กปฐมวัยของกรมอนามัย พ.ศ. 2542 - 2560 พบว่า เด็กมีพัฒนาการล่าช้าประมาณร้อยละ 30 และพบว่ามีเด็กปฐมวัยที่เติบโตปกติตามวัยเพียงร้อยละ 51 เท่านั้น (นิตยา คชภักดี, 2561) จากการสำรวจของสำนักส่งเสริมสุขภาพ

โดยใช้แบบทดสอบเดนเวอร์ 2 พบว่า พัฒนาการส่งสัยล่าช้าพบมากที่สุดคือ ด้านภาษา รองลงมาคือการใช้กล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการทางสังคมและการช่วยเหลือตนเอง และกล้ามเนื้อใหญ่ (ลัดดาเหมาะสุวรรณ, 2550) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับความสำคัญของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา พัฒนาการด้านภาษา ความผิดปกติของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา ระดับความรุนแรงของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา ระบบการเฝ้าระวังติดตาม และคัดกรองพัฒนาการเด็ก และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในเด็กปฐมวัย

2. ความสำคัญของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา

มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร การพัฒนาของภาษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ การพัฒนาภาษาเริ่มพัฒนาระบบการรับเสียงของทารกตั้งแต่ในครรภ์ ส่งผ่านเส้นประสาท ไปยังเซลล์ประสาทส่วนต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ในการรับรู้เสียง สมองเหล่านี้มีการพัฒนาตั้งแต่ช่วงที่ยังอยู่ในครรภ์มารดา การรับเสียงจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องร่วมกับการพัฒนาของสมองส่วนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก ลิ้น กล้ามเนื้อ คอหอย และกล่องเสียง เพื่อเปล่งเสียงพูด การพัฒนาของสมองเหล่านี้เกิดขึ้นมากในเด็กช่วงอายุ 1-2 ปี ให้สามารถเข้าใจความหมายของคำพูดที่ได้ยินและสามารถพูดคำที่มีความหมายได้ โดยในช่วงนี้คำศัพท์ที่เด็กพูดจึงเพิ่มขึ้นอย่างมาก (วรสิทธิ์ ศิริพรพานิชย์ และ

นัยพินิจ คชภักดี, 2561) ทั้งนี้ภาษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถด้านสติปัญญา และความสามารถในการเรียนรู้ เด็กที่มีพัฒนาการด้านภาษาล่าช้าจึงมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาในระยะยาว เช่น มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าปกติ มีปัญหาการเรียนในด้านการอ่านและสะกดคำ รวมถึงปัญหาทางด้านอารมณ์ เป็นต้น (McKean, 2017)

3. พัฒนาการด้านภาษา

พัฒนาการด้านภาษาเป็นหนึ่งในพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเป็นความสามารถด้านความเข้าใจภาษาและการสื่อสาร ทั้งภาษาพูดและภาษากาย ซึ่งทักษะด้านนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม (พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ และดุชนฎี เงินหลังทิว, 2561) ดังนี้

1. ความเข้าใจภาษา (Receptive Language)

เป็นทักษะในด้านความเข้าใจคำพูดหรือท่าทางที่ผู้อื่นสื่อ ทารกสามารถได้ยินเสียงและตอบสนองต่อเสียงตั้งแต่อยู่ในครรภ์ จำเสียงมารดาหรือคนคุ้นเคยได้ตั้งแต่อายุ 2-3 เดือน เมื่ออายุ 4-6 เดือนจะสามารถจดจำแยกแยะสำเนียงภาษาแม่ได้ เด็กจะแสดงออกถึงความสามารถในการเข้าใจภาษาโดยการหันตามเสียงเรียกที่อายุ 9 เดือน และเข้าใจความหมายของคำสั่งง่าย ๆ อายุ 15 เดือนจะเข้าใจความหมายของคำศัพท์ประมาณ 150-200 คำ หลังจากนั้นเด็กจะพัฒนาความสามารถในการจดจำและเข้าใจภาษาที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้นตามอายุ

2. การใช้ภาษาด้วยการพูด (Expressive Language) เป็นสามารถในการออกเสียง รวมถึงจังหวะหรือความคล่องของการใช้คำพูดหรือท่าทางเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ ช่วง 3 เดือนแรกทารกจะเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ได้ จากนั้นจะมีการส่งเสียงที่เป็นลักษณะของเสียงสระที่อายุ 4-5 เดือน แล้วเริ่มส่งเสียงเป็นเสียงพยัญชนะที่สอดคล้องกันซ้ำ ๆ และเลียนแบบเสียงผู้อื่นที่อายุ 6 เดือน ต่อจากนั้นจะมีการส่งเสียงสระกับพยัญชนะเป็นประโยคยาวขึ้นโดยมีลักษณะเหมือนภาษาต่างดาวที่เรียกว่า “jargon” เมื่ออายุ 9-12 เดือนช่วงนี้เด็กจะสามารถแสดงภาษากายเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจตนเอง

การแสดงออกทางภาษากายและความเข้าใจภาษาจะพัฒนามาก่อนที่เด็กจะสามารถพูดได้ โดยเมื่ออายุ 1 ปีเด็กจะเริ่มพูดคำที่มีความหมาย พัฒนาการด้านภาษาพูดจะค่อยเป็นค่อยไป จากที่มีคำเดียวเพิ่มประมาณ 20-50 คำ ที่อายุ 1 ปีครึ่ง หลังจากนั้นเด็กจะมีจำนวนคำมากกว่า 200 คำ และมีการนำคำมาเชื่อมกันเป็นวลีที่อายุประมาณ 2 ปี หลังอายุ 3 ปีเด็กจะเริ่มพูดเป็นประโยค มีการพัฒนาความซับซ้อนของประโยคและความชัดเจนของภาษาที่พูดมากขึ้น สามารถเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้ทั้งหมดที่อายุ 4 ปี และความชัดเจนของการพูดจะสมบูรณ์เมื่ออายุ 7 ปี

4. ความผิดปกติพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา

ความผิดปกติของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาเป็นปัญหาที่พบบ่อยที่สุด จากการศึกษาในต่างประเทศพบปัญหาพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา

ร้อยละ 2.6 ถึง 6.3 ในเด็กปฐมวัย (Siu, 2015) โดยพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง จากการสำรวจพัฒนาการของเด็กไทยในปี 2557 เก็บข้อมูลจากเด็กปฐมวัยทั่วประเทศจำนวน 9,986 คน พบความชุกของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาร้อยละ 19.7 (พินิตโลเลเกียรติกรกิจ และคณะ, 2558) ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีอัตราความชุกของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษามากกว่าการศึกษาในต่างประเทศเป็นอย่างมาก

พัฒนาการด้านภาษามีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ (Simms, 2016) เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาจึงมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาในระยะยาว มีการศึกษาพบว่าเด็กเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำกว่าปกติ มีปัญหาการเรียนโดยเฉพาะด้านการอ่านและสะกดคำ มีปัญหาด้านอารมณ์ส่งผลให้เด็กมีปัญหาพฤติกรรมและมีปัญหาในการเข้าสังคม รวมถึงมีอัตราการว่างงานสูงและมีเศรษฐกิจฐานะต่ำเมื่อเป็นผู้ใหญ่ (McKean, 2017; Elbro, Dallby, & Marbjerg, 2011) หากสามารถประเมินคัดกรองเด็กพบภาวะล่าช้าดังกล่าวและได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษาจะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาที่จะตามมาซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในอนาคตต่อเด็ก ครอบครัวและสังคม

ความผิดปกติของพัฒนาการด้านภาษาซึ่งสามารถวินิจฉัยจำแนกเป็น ความผิดปกติของการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ (social communication disorder) และความล่าช้าด้าน

ภาษา (language disorder) ความผิดปกติของจังหวะการพูดหรือภาวะติดอ่าง (childhood-onset fluency disorder) และความผิดปกติของการเปล่งเสียง (speech sound disorder) (American Psychiatric Association, 2013) คำจำกัดความของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาซึ่งเหมาะใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เด็กได้รับการวินิจฉัยและกระตุ้นพัฒนาการได้รวดเร็ว (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2556) ได้แก่ 1) เด็กไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายได้เลยเมื่ออายุ 15 เดือน 2) เด็กไม่สามารถพูดคำที่มีความหมายโดยไม่นับคำที่เป็นการเรียกคนหรือชื่อสัตว์เลี้ยงที่คุ้นเคยได้น้อยกว่า 3 คำ เมื่ออายุ 18 เดือน พัฒนาการล่าช้าด้านภาษาสามารถแสดงออกได้ทั้งความล่าช้าในด้านความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา อย่างไรก็ตามอาการของเด็กที่เห็นได้ชัดเจนและมักจะเป็นอาการสำคัญคือ การใช้ภาษาพูดสื่อสารล่าช้าไม่สมวัย

5. ระดับความรุนแรงของพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา

พัฒนาการล่าช้าด้านภาษาสามารถแบ่งตามระดับของความรุนแรง (American Psychiatric Association, 2013) ได้ดังนี้

1) พัฒนาการด้านการใช้ภาษาพูดล่าช้าเพียงอย่างเดียว (Isolated Expressive Language Disorder) เด็กกลุ่มนี้จะเริ่มพูดได้ช้ากว่าวัย แต่มีความเข้าใจภาษาและทักษะทางสังคมเป็นปกติ ผู้เลี้ยงดูมักจะให้ข้อมูลว่าเด็กเข้าใจสิ่งที่ผู้ใหญ่พูดเกือบทั้งหมดเพียงแต่ยังไม่พูดหรือพูดได้ช้า (Coplan, 2011)

2) พัฒนาการด้านภาษาล่าช้าทั้งด้านความเข้าใจและการใช้ภาษา (Development Language Disorder) เด็กกลุ่มนี้จะมีความสามารถล่าช้ากว่าวัยเดียวกัน ทั้งทางด้านการเข้าใจความหมายของคำและประโยคที่ได้ยิน รวมถึงความสามารถในการพูดคำศัพท์ และการนำคำต่าง ๆ มาเชื่อมเป็นประโยคและการใช้ไวยากรณ์ที่เหมาะสม เด็กมักจะมีข้อจำกัดในการนำคำศัพท์เหล่านั้นมาใช้ อย่างเชี่ยวชาญในอนาคต เด็กที่มีพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า ทั้งในกลุ่มนี้อาจมีความบกพร่องในการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อ (developmental coordination disorder) ร่วมด้วยได้ถึงร้อยละ 30-36 โดยเด็กจะมีความยากลำบากในการทรงตัวหรือใช้มือทำงานไม่ถนัดในการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก (Flapper & Schoemaker, 2013)

3) พัฒนาการด้านภาษาระดับสูงล่าช้า (Higher Level Language Disorder) เด็กในกลุ่มนี้มักพูดได้คล่อง แต่มีความบกพร่องในการใช้คำศัพท์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับความหมายและสถานการณ์ รวมทั้งความบกพร่องในการเข้าใจความหมายของภาษาท่าทางที่แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึก ทำให้เกิดความยากลำบากในการใช้ภาษาสื่อสารเพื่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีระดับความรุนแรงของพัฒนาการด้านภาษาต่างกัน ต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่แตกต่างกันตามระดับความรุนแรงที่พบ ซึ่งผู้ปกครองอาจไม่สามารถรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้เพียงลำพัง อาจจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมพัฒนาการในกลุ่มที่มีระดับความรุนแรงที่ซับซ้อนมากขึ้น

6. ระบบการเฝ้าระวัง ติดตาม และ คัดกรองพัฒนาการเด็ก

ระบบเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการ (development surveillance system) มีการเฝ้าระวังทั้งบุคลากรการแพทย์และผู้เลี้ยงดูเด็ก ดังนี้

1) ระบบการเฝ้าระวังและติดตามโดยบุคลากรสุขภาพที่ดำเนินการให้บริการคลินิกสุขภาพเด็กดีในหน่วยบริการสุขภาพ ทำการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) พร้อมให้คำแนะนำในการดูแลเด็ก ได้แก่ (1) สอบถามและใส่ใจถึงความกังวลของผู้เลี้ยงดูเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กโดยการสังเกตและตั้งคำถามปลายเปิดกับผู้เลี้ยงดู (2) ติดตามเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กในช่วงอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน ในระหว่างที่เด็กมารับบริการฉีดวัคซีนเท่านั้น ยังไม่มีบริการเชิงรุกเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กล่าช้าที่บ้าน ทั้งนี้อาจเนื่องจากพัฒนาการล่าช้าไม่ส่งผลถึงอันตรายต่อชีวิตเหมือนโรคอื่นที่ต้องจัดบริการเชิงรุกในชุมชน เมื่อพิจารณาช่วงเวลาติดตามพัฒนาการของบุคลากรทางการแพทย์มีการประเมินพัฒนาการเด็กครั้งแรกเมื่ออายุ 9 เดือน และในแต่ละช่วงค่อนข้างนานตั้งแต่ 9 เดือนถึงเกือบ 2 ปี ดังนั้น หากยังพบว่าความร่วมมือของผู้ปกครองมีน้อยและไม่ใส่ใจแล้วดังกล่าวข้างต้น การค้นหาเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าจะช้าไปด้วย กว่าจะประเมินติดตามโดยบุคลากรทางการแพทย์ อาจทำให้การส่งเสริมพัฒนาการให้เป็นไปตามวัยล่าช้าไปด้วย (3) สังเกตพฤติกรรมเด็กที่มารับบริการ (4)

ประเมินปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลต่อปัญหาพัฒนาการเด็ก และ (5) บันทึกผลการเฝ้าระวัง

2) ระบบการเฝ้าระวังและติดตามโดยผู้เลี้ยงดู ที่เฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็กที่บ้านโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ที่แจกให้ผู้เลี้ยงดูซึ่งเป็นมารดาเด็กหลังคลอดเพื่อใช้สังเกตพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องที่บ้านในช่วงอายุต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี หากสงสัยพัฒนาการล่าช้าผู้ปกครองสามารถแจ้งหรือส่งต่อมายังหน่วยบริการสุขภาพ ซึ่งเด็กจะได้รับตรวจคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการที่ผ่านการอบรมแล้ว จะทำการสอนให้ผู้เลี้ยงดูฝึกส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทักษะนั้น ๆ แล้วนัดให้มาพบบุคลากรทางการแพทย์เพื่อประเมินอีกครั้งใน 1 เดือนต่อมา ทั้งนี้คู่มือดังกล่าวเป็นคู่มือที่ประเมินพัฒนาการเด็กรวมหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา และ ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) นี้หากผู้ปกครองไม่ได้รับการอบรมอาจไม่สามารถใช้คู่มือได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่าการอบรมและแจกคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) แก่มารดาแต่คนที่เลี้ยงเด็กหลักกลับเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ได้ผ่านการอบรมจึงไม่สามารถใช้เครื่องมือดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ (บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ และบุษบา อรรถาวีร์, 2561) การส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษามีความซับซ้อน เนื่องจาก ขั้นตอน เทคนิคการประเมิน และการสังเกต ซึ่งต้องได้รับการฝึกปฏิบัติ

อย่างชำนาญ ซึ่งยังไม่มีคู่มือเฉพาะสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาสำหรับผู้ปกครอง ระบบการส่งต่อเด็กเพื่อรับบริการในหน่วยบริการสุขภาพ จะใช้คู่มือการประเมินช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention; TEDA4I) หากเด็กยังไม่ผ่านทักษะที่เคยล่าช้าให้ส่งต่อไปยังหน่วยบริการระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิ คือ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไปที่มีแพทย์หรือกุมารแพทย์ เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าจะได้รับการประเมินทางการแพทย์ (developmental and medical evaluation) วางแผนรักษาตามสาเหตุร่วมกับการกระตุ้นพัฒนาการในหน่วยบริการฟื้นฟูพัฒนาการเด็ก ให้การตรวจวินิจฉัยเพิ่มเติม และวางแผนในการดูแลรักษาตามระดับของความรุนแรงภาวะพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา (American Psychiatric Association, 2013) จะเห็นได้ว่าหน่วยบริการสุขภาพมีระบบการส่งต่อชัดเจนที่จะรองรับปัญหาดังกล่าวไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม พบว่าเด็กที่ผู้เลี้ยงดูที่พาเด็กมาตรวจและกระตุ้นพัฒนาการช้าทุก 1 เดือน มีเพียงร้อยละ 67.6 (ชฎาภรณ์ ชื่นตา และคณะ, 2561)

การมีส่วนร่วมของผู้เลี้ยงดู ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าที่ผ่านมาพบว่า ผู้เลี้ยงดู 24,509 คน เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ที่คลินิกสุขภาพเด็กดีเพื่อรับฟังความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัยด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) มีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) แสดงให้เห็นว่าบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู

ยังไม่ให้ความสำคัญ ทำให้การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากผู้ใช้อาจขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่เคยผ่านการให้ความรู้ ไม่เคยผ่านการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามพัฒนาการเด็ก จึงไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการได้ประกอบกับพฤติกรรมการใช้หน้าจอของเด็ก พบว่าเด็กอายุ 0-3 ปีที่อาศัยกับปู่ย่าตายายหรือญาติ มีปริมาณการใช้แท็บเล็ตและสมาร์ทโฟนสูง เปิดโทรทัศน์ไว้ให้เด็กดู แต่ไม่มีการสื่อสารโต้ตอบ ซึ่งเป็นการสื่อสารเพียงอย่างเดียว ทำให้การพัฒนาทางภาษาของเด็กหยุดชะงัก (อภิรพี เศรษฐรักษ์ ต้นเจริญวงศ์ และคณะ, 2561) เด็กบางรายที่สื่อสารไม่ได้จะไม่สามารถบอกความต้องการได้ อาจจะทำให้เด็กหงุดหงิด อาละวาด ร้องไห้ ถ้าผู้เลี้ยงดูไม่เข้าใจ และลงโทษด้วยการดุหรือตี ซึ่งจะเพิ่มเรื่องปัญหาทางด้านอารมณ์ พฤติกรรมได้ (วิสุธารณ บุญสิทธิ์, 2553) หรือในผู้เลี้ยงดูที่พยายามพูดสองภาษากับเด็ก ซึ่งเด็กต้องใช้เวลารเรียนรู้และทำความเข้าใจภาษาเพิ่มขึ้น ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านการพูดและการเข้าใจในภาษาไม่ถูกต้อง อาจจะทำให้เป็นเด็กที่สามารถเข้าใจเฉพาะในสิ่งที่ผู้เลี้ยงดูพูด แต่ไม่อาจสื่อสารเป็นภาษานั้น ๆ ได้ตอบกลับไม่ได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (วิจิตร จันดาบุตร, วิทยา อยู่สุข และวิโรจน์ เชมรัมย์, 2561; เศกสันต์ ชานมณีรัตน์, 2561) รวมถึงผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นปู่ย่าตายายไม่สามารถนำความรู้จากคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ไปใช้ได้ เพราะไม่เคยผ่านการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ รวมถึงขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการส่งเสริม

พัฒนาการเด็กที่บ้าน ในชุมชนยังไม่มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็กที่จะคอยมาให้คำปรึกษา และยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ (เศกสันต์ ชานมณีรัตน์, 2561)

7. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ปรับปรุงระบบเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการทั้งเชิงรับและเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 ระบบเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็กที่เป็นอยู่ยังเป็นเชิงรับ หากผู้ปกครองพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูไม่มีความรู้ ไม่ได้ดูแลเด็กด้วยตนเองอาจทำให้การเฝ้าระวังพัฒนาการล่าช้าไม่ได้ผล กว่าจะรู้ในแต่ละช่วงวัยที่ต้องมารับวัคซีนที่เริ่มต้นตั้งแต่ 9 เดือนอาจช้าเกินไป ดังนั้นจึงควรจัดระบบเฝ้าระวังและการติดตามโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกครั้งที่มารับวัคซีนตั้งแต่ 2 เดือนแรก และทุกครั้งที่ได้รับวัคซีนในครั้งต่อไป ๆ มา ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสสอบถามผู้เลี้ยงดู ประเมินความเสี่ยงในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้รอบด้าน เพื่อให้การช่วยเหลือทันทีที่พบปัญหา ถึงแม้ผู้เลี้ยงดูจะไม่ใช่มารดาที่ได้รับการอบรม สามารถเข้าใจเมื่อได้รับการติดตามพัฒนาทักษะในทุกครั้งที่มาเด็กมารับบริการ

1.2 จัดระบบเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็กเชิงรุก โดยมีการติดตามทุกครั้งทุกคน หลังจากพบว่าไม่มาตามนัด โดยหาช่องทางที่ดีที่สุดใน การติดตามคือ โทรศัพท์ ซึ่งต้องมีการบันทึกไว้ในระบบเวชระเบียน การให้ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ติดตาม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็นต้น

1.3 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดตาม เช่น แอปพลิเคชันไลน์ที่นอกจากสามารถใช้การติดตามการนัดหมายแล้ว ยังสามารถใช้เป็นช่องทางในการกระตุ้นเตือน หรือสื่อสารความรู้ที่ทันสมัย อาจเป็นสื่อที่เหมาะสมกับผู้เลี้ยงดู เช่น ผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. ปรับระบบการส่งต่อที่เชื่อมโยงไปกลับระหว่างหน่วยบริการสุขภาพ ครอบครัวและชุมชน ระบบส่งต่อที่มีอยู่รองรับปัญหาดังกล่าวไว้แล้ว แต่ยังพบว่าเด็กมาตรวจและกระตุ้นพัฒนาการช้า เพียงร้อยละ 67.6 (ชฎาภรณ์ชื่นตา และคณะ, 2561) หากจะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรเน้นการเชื่อมโยงข้อมูล การส่งต่อข้อมูลผลการได้รับการดูแลกระตุ้นพัฒนาการที่มีการส่งข้อมูลไปกลับระหว่างหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับจนถึงชุมชนที่จะมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นจุดเชื่อมประสาน

3. พัฒนาคู่มือเฉพาะสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ยังพบว่าไม่ได้ถูกนำมาใช้เท่าที่ควร มีเนื้อหารายละเอียดมาก เนื่องจากรวมพัฒนาการทุกด้านไว้รวมกันถึง 86 หน้า จำนวน 117 ข้อ ทำให้ผู้ใช้อาจเข้าใจยาก พัฒนาการล่าช้าด้านภาษามีลักษณะเฉพาะที่

แตกต่างจากพัฒนาการด้านอื่น และพบว่าเป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการล่าช้าสูงกว่าด้านอื่น ๆ (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ความผิดปกติพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาของเด็กเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบประสาท สติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ (Simms, 2016) รวมถึงมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน (American Psychiatric Association, 2013) มีความแตกต่างกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อส่วนที่เห็นความผิดปกติได้ชัดเจน โดยการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ ให้กล้ามเนื้อแข็งแรงและสัมพันธ์กัน แต่สำหรับพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาอาจใช้ระยะเวลา ยาวนานในการแก้ไขปัญหามาสามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึก สภาพจิตใจ ความอับอาย การไม่ยอมรับต่อปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความรู้ของผู้ดูแลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านภาษา (Zhong *et al.*, 2020)

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนนอกจากภาระการกระตุ้นต้องให้ความสำคัญกับผู้เลี้ยงดูแล้ว แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน โดยเฉพาะตัวแทนเจ้าหน้าที่ในชุมชนได้แก่อสม. ที่อยู่ในชุมชน ยังไม่เกิด อสม. เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก (เศกสันต์ ชานมณีนรัตน์, 2561) หากได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจะสามารถให้คำแนะนำ สนับสนุน และเสริมพลังผู้ดูแลอีกทางให้ประสบผลสำเร็จ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัวและชุมชน หรือภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมส่งผลให้เด็กร้อยละ

92.50-94.62 มีพัฒนาการสมวัยได้ (วัฒนา สว่างศรี, 2561; ศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก, 2560)

5. พัฒนาระบบเฝ้าระวังและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สำหรับเด็กที่มีความปกติ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการโดยแผนการสอนชุดกิจกรรมพิเศษโดยครูที่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นระยะเวลา 6 เดือนติดต่อกันสามารถติดตามช่วยเหลือและส่งต่อเด็ก ได้ร้อยละ 77.2 (ปฐม นวลคำ, 2560) อย่างไรก็ตาม ระบบการดูแลของศูนย์จึงไม่ได้มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการประสาน ส่งต่อข้อมูล ติดตาม แนวทางในการดูแลเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาล่าช้าอย่างเหมาะสม และการประเมินเด็ก ให้กับครูผู้ดูแลเด็ก ในการช่วยกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8. สรุป

พัฒนาการล่าช้าด้านภาษามีความสำคัญและมีผลกระทบกับพัฒนาการด้านอื่นตามมามาก ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง โดยให้เกิดความเชื่อมโยงที่ชัดเจนในผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ระหว่างผู้ปกครอง พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดู ในการดูแลส่งเสริมพัฒนาการขณะเด็กปฐมวัยพักอาศัยอยู่ที่บ้าน ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเน้นการ

ส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้านภาษาในเด็กปฐมวัยที่พบปัญหา หน่วยบริการสุขภาพประเมินความเสี่ยงและสนับสนุนองค์ความรู้ และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาที่ถูกต้อง รวมถึงเป็นศูนย์กลางในการประสานเชื่อมโยงการดูแลระหว่างครอบครัว ครูผู้ดูแลเด็ก และ อสม. ในชุมชนโดยการติดตามเป็นระยะ การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อส่งผลต่อเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา หากได้รับการกระตุ้นพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเด็ก ครอบครัวและสังคม

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ควรมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการทั้งเชิงรับและเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคู่มือเฉพาะสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการล่าช้าด้านภาษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาระบบเฝ้าระวังและติดตามเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านภาษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้ความร่วมมือภาคีและหน่วยบริการสุขภาพอย่างจริงจัง

References

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington: DC.
- Boonyasidhi, V. (2010). *Delay speech in baby*, [Online]. Nov 15, 2020, from <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=261> (in Thai)
- Chanmaneerat, S. (2018). Evaluation of Surveillance and Promotion of Early Childhood Development Program in Tambon Health Promoting Hospital. In Phetchaburi Province. *Region 4-5 MEDICAL JOURNAL*, 37(1), 66-77. (in Thai)
- Chuenta, C., Kaewsai, S., Saelim, S., & Kampa. P. (2018). Development of integrated surveillance and promotion of early childhood development in child care centers, Yasothon Province . *Community Health Development Quarterly: Khon Kaen University*, 6(2), 290-315. (in Thai)
- Coplan, J. (2011). Language delays. In M. Augustyn, B. Zuckerman, E. B. Caonna (Eds.), *The Zuckerman Parker Handbook of Developmental and Behavioral Pediatrics for Primary care* (3rd ed., p. 258-62). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins Kluwer.
- Duangmoon, N. (2019). *Bilingual children, what parents need to know before making a decision*, [Online]. Retrieved Nov 15, 2020, from <https://www.scholarship.in.th/bilingual-children/>. (in Thai)
- Elbro, C., Dallby, M., & Marbjerg, S. (2011). Language-learning impairments: a 30 – year follow up of language-impaired children with and without psychiatric, neurological and cognitive difficulties. *Int J Lang Commun Disord*, 46(4), 437-48.
- Flapper, B. C. T., & Schoemaker, M. M. (2013). Developmental coordination disorder in children with specific language impairment: co-morbidity and impact on quality of life. *Research in Developmental Disabilities*, 34(2), 756-763.
- Jundaboot, W., Yoosook; W., & Semrum, W. (2018). Development guideline for promotion of pre-schoolers in child development center, Sewichian municipal District, numyuen District, Ubon ratchathani Province. *Journal of Education Research Faculty of Education, Srinakhrinwirot University*, 1(13), 208-219. (in Thai)
- Kotchabhakdi, N. (2018). Care development and education for early childhood. In Thailand. In Sureelak Sutthritpongsa, Rawiwan Roogpriwon, Tippawan Hansakunachai, Banchaun Benjasuwantep, Aditsuda Faufu, Jariya Chuthapisith & et al. (Eds.) *Child Development and Behavior* (Vol.4). Bangkok: P. A. Living. (in Thai)

- Lowsateinkij, P., Boonluang, V., Prasittimate, T., Khangkan, W., Choonhakantarot, P., Toopcham, N. & et al. (2015). *Situation of early childhood development in Thailand Health Center 1–12*, Ministry of Public Health. Bangkok: Department of health, Ministry of Public Health. (in Thai)
- McKean, C., Reilly S., Bavin, E., Bretherton, L., Cini, E., & Conway, L., et al. (2017). Language outcomes at 7 years: early predictors and co-occurring difficulties. *PEDIATRICS*, 139(3), e20161684.
- Ministry of Public Health. (2018). *Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM)*. Samut Prakan: TS Interprint. (in Thai)
- Mosuwan, L. (2007). *Physical development of Thai children; The growth, nutrition and physical performance*. Hat Yai: The Thailand Research Fund. (in Thai)
- Noalkam, P. (2018). The development of model for promoting early child development at child care centers in Mae Hong Son province. *Primary Health Care Division Journal*. 12(1), 36-45. (in Thai)
- Noipayak, P. & Ngernlangtawee, D. (2018). Child development. In Sureelak Sutthritpongsa, Rawiwan Roogpriwon, Tippawan Hansakunachai, Banchaun Benjasuwantep, Aditsuda Faufu, Jariya Chuthapisith & et al. (Eds.) *Child Development and Behavior* (Vol.4). Bangkok: P. A. Living. (in Thai)
- Phongphetdit, B. & Authawee, B. (2018). The use of the DSPM to promote child development, 5th regional health promotion center, Ratchaburi. *VRU Research and Development Journal Science and Technology*. 13(3), 229-242. (in Thai)
- Ridthplake, S. (2017). *The development on model for the promotion of 1-3 year old child development through the participation of family and community: A case study of Tambon Banyang, Amphoe Meuang, Changwat Buriram*, [Online]. Retrieved February 22, 2020, from https://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=183144. (in Thai)
- Sawangsri, W. (2018). *A study of the development of an early childhood development assessment model by participating network partners*, [Online]. Retrieved March 15, 2020, from <http://mkho.moph.go.th/research2018/showdata2.php?id=157>. (in Thai)
- Simms, M. D. (2016). Language development and communication disorders. In R. M. Kliegman, B. F. Stanton, J. W. St Geme III, N. F. Schor and R. E. Behrman (Eds.), *Nelson Textbook of Pediatrics* (20th ed., p.207-214). Philadelphia: Elsevier.

- Siripornpanich, V., & Chachapakdee, N. (2018). In Sureelak Sutthritpongsa, Rawiwan Roogpriwon, Tippawan Hansakunachai, Banchaun Benjasuwantep, Aditsuda Faufu, Jariya Chuthapisith & et al. (Eds.) *Child Development and Behavior* (Vol.4). Bangkok: P. A. Living. (in Thai)
- Siu, A. L. (2015). Screening for speech and language delay and disorders in children aged 5 years or younger. *PEDIATRICS*, 136(2), e474-481.
- Sriwongpanit, N., Wateviroon, C., Ponsomboon, W., Tatsinpong, W., Anupornwattanakit, A., & Chausook, B. et al. (2019). *Children with developmental disabilities*, [Online]. Retrieved February 14, 2020, from https://th.rajanukul.go.th/preview-4007.html?fb_comment_id=2238484786258730_2241730292600846. (in Thai)
- Tancharoenwong, A., Pakdeeronachit, S., & SvetthitikunScreen, Y. (2018). Behaviour of Thai Toddlers Aged 0 – 3 years in Bangkok. *The Journal of Social Communication Innovation*, 6(12); 60-69
- The loyal college pediatricians of Thailand. (2013). *Clinical practice guidelines for treat children with speech delay*, [Online]. Retrieved July 17, 2020, from <http://www.thaipediatrics.org/Media/media-20161208104845.pdf>. (in Thai)
- Walker, S.P., Wachs, T. D., Grantham–McGreaor, S., Black, M. M., Nelscn, C.A, & Huffm, S.L. et al. (2011). *Inequlity in Early Childhood : Risk and Protective Factor for Early Child Development*. *Elserice*, 378(9799); 1325-1338.
- Zhong, J., He, Y., Chen, Y. & Luo, R.(2020). Parenting Knowledge, Parental Investments, and Early Childhood Development in Rural Households in Western China. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020, 17(2792), Retrieved March 3, 2020, from <https://doi:10.3390/ijerph17082792>

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อกับ ภาวะเครียดที่ไม่ควรมองข้าม*

พรปวีณ์ คำหลวง*

สุภาภรณ์ สุตหนองบัว**

Received : October 12, 2020

Revised : November 30, 2020

Accepted : December 4, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะเครียดของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในประเทศไทย โดยอาศัยเอกสารงานวิจัย และเอกสารทางราชการ แล้วนำเสนอสถานการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้สูงอายุกับภาวะเครียดโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั่วโลก ผู้สูงอายุเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การพัฒนารอบด้านทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อยังขาดการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก และขาดการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นกับชาติพันธุ์ของตน จึงทำให้เกิดภาวะเครียด ความเครียดก่อให้เกิดผลกระทบกับผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ หากไม่มีการรับมือกับภาวะเครียดที่เกิดขึ้นและไม่มีการจัดการภาวะเครียดในผู้สูงอายุ จะส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในระยะยาว ซึ่งนำไปสู่ภาวะเครียดเรื้อรัง เกิดเป็นปัญหาสุขภาพจิตขึ้นได้ในอนาคต

ดังนั้น การรับมือกับภาวะเครียดของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อโดยการใช้กลยุทธ์ในการจัดการความเครียดมาช่วยแก้ปัญหาคือ 1) การเผชิญความเครียดโดยมุ่งแก้ไขปัญหา 2) การเผชิญความเครียดโดยมุ่งปรับอารมณ์ ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาทั้ง 2 วิธีนี้มีความเหมาะสม ทั้งนี้ทั้ง 2 วิธีนี้จะทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเกิดทักษะการรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตน อันจะส่งผลให้มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ / กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ / ภาวะเครียด

ผู้รับผิดชอบบทความ : พรปวีณ์ คำหลวง 98 หมู่ 7 ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน 55150
โทรศัพท์ 08 4363 7563 E-mail : amperepavee@gmail.com

* ส.ม. (การจัดการสร้างเสริมสุขภาพ) แพทย์แผนไทยชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

** Ph.D (Health Sciences) รองศาสตราจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

The Elderly Tai Lue Ethnic Group and Stress that Should Not be Overlooked

Pornpavee Khamluang*
Supaporn Sudnongbua**

Abstract

This article aimed to study the stress of the Tai Lue ethnic group in Thailand by using research papers and government papers and presenting the situation of the elderly ethnic group with stress by analyzing the content. Tai Lue Elderly people are ethnic group living in North of Thailand and they are affected by global population structure change. This change has led to increase the aging population. Old age is the age of physical, mental and social change. Development of variety aspects has led to lack of handle of society changes among Tai Lue Elderly people. Also, those aging people have lacked of coping with aging society which has changed in their ethnic groups. These shortages can lead to stress. The societal changes which have happened rapidly may cause stress among those elderly people easily. Furthermore, such stress can impact on physical and mental health. If stress management will not be handled or addressed, the stress will threaten those elder people longtermly. In addition, it can cause chronic stress and mental illness in the long run.

Therefore, a method to solve those problems is to establish a model of coping with stress among the Tai Lue elderly people by applying stress management strategies. There are two strategies: 1) to face with stress by focusing on solving problems; and 2) to face with stress by focusing on adjusting mood. These strategies will enhance those Tai Lue elders' skills in order to handle societal changes as well as aging society appropriately and to relate with their culture. The enhancement will impact on physical and mental well-being.

Keywords : Elderly / Tai Lue ethnic group / Stress

Corresponding author : Pornpavee Khamluang 98 Moo 7, Srisaket Sub-district, Nanoi district, Nan province 55150, Tel : 08 4363 7563, E-mail : amperepavee@gmail.com

* M.P.H (Health Promotion Management) Thai Traditional Medicine, Professional Level, Srisaket Health Promoting Hospital, Nanoi, Nan

** Ph.D (Health Sciences) Associate Professor, Faculty of Public Health, Naresuan University

1. บทนำ

ประชากรโลกมีอัตราการเพิ่มที่ลดลง ประชากรสูงอายุจะมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานการณ์โลกใน ค.ศ. 2018 ประชากรโลกมีทั้งหมด 7,633 ล้านคน และมีจำนวนประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 990 ล้านคน (ร้อยละ 13) ของประชากรทั้งหมด เท่ากับโลกได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว มีการคาดการณ์ว่าประชากรสูงอายุ จะสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 ใน ค.ศ. 2044 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561) สุขภาพจิตเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของสุขภาพของผู้สูงอายุและรวมไปถึงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Alizadeh-Khoei *et al.*, 2011) ความเครียดและความวิตกกังวลเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมไปถึงปัญหาการฆ่าตัวตาย และปัญหาทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมในผู้สูงอายุ (Babazadeh *et al.*, 2016) รวมถึงเรื่องคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเกิดภาวะเครียดและซึมเศร้าในผู้สูงอายุ การรับมือกับความเครียดจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ (Liu *et al.*, 2017)

ความเครียดก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก เพราะความเครียดเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคต่างๆ ตามมา ความเจ็บป่วยเป็นภาวะที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยที่ความรู้สึกกังวลและเครียดเป็นอาการที่พบได้บ่อย (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560) ภาวะเครียดเป็นภาวะที่ต้องเผชิญกับสิ่งที่เข้ามาคุกคาม เป็นปฏิกริยาการตอบสนองที่แสดงออกทางกาย อารมณ์ เติญอย่างต่อเนือง และไม่สามารถแก้ไขปัญหาค

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความเครียดเนื่องจากหากผู้สูงอายุมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้น้อย หรือมีการดูแลตนเองไม่เหมาะสมอาจทำให้โรคทางกายมีความรุนแรงมากขึ้น หรือเกิดอาการแทรกซ้อนและนำไปสู่การเกิดภาวะเครียดได้ (กรมสุขภาพจิต, 2551) การมีสุขภาพจิตที่ดีเป็นส่วนสำคัญของสุขภาพ และสุขภาพ ภาวะ สุขภาพจิตของบุคคลและโรคทางจิตเวชที่พบบ่อยหลายโรคถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและกายภาพที่มีผลต่อในแต่ละช่วงวัยของชีวิต ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางจิตที่พบบ่อยหลายโรคมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมคือ ยิ่งมีความเหลื่อมล้ำมากเท่าใด ยิ่งมีความเสี่ยงที่กระทบต่อสุขภาพจิตใจมากขึ้นเท่านั้น (กรมสุขภาพจิต, 2560)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ถือเป็นชนพลัดถิ่นและมีความทรงจำเกี่ยวกับสงคราม กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อต้องพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ทหารขึ้นมาเป็นใหญ่ ถูกข่มขู่ ทำลาย ยึดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นความทรงจำร่วมที่แสดงถึงความทุกข์ทรมานจากสงคราม ทำให้ต้องจำพลัดพรากจากมาตุภูมิ ภาพเหตุการณ์ที่โหดร้ายจากสงคราม ความลำบากของการใช้ชีวิตช่วงสงครามและช่วงอพยพ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ มีทัศนคติเชิงลบต่อเหตุการณ์ที่เคยผ่านมา นับเป็นเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่สุดในชีวิต จากเหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าว ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อได้รับผลกระทบจากสงคราม มีผลต่อความเปราะบางทางจิตใจ และจำต้องอพยพย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทย (วสุล มิตรพระพันธ์, 2559) ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อได้รับ

ผลกระทบทางจิตใจ จากภาพเหตุการณ์ในอดีต สร้างบาดแผลทางจิตใจ ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเกิดความอ่อนไหวต่อสังคม อารมณ์และจิตใจที่อ่อนไหว จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด เกิดเป็นภาวะเครียด และการเห็นคุณค่าในตนเองลดน้อยลง ยิ่งในผู้สูงอายุที่ 60 ปีขึ้นไป จะทำให้ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิต (สุนี ลิขะไชย, 2555) หากไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้การใช้ชีวิตที่เหลืออยู่อย่างยากลำบาก ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน

ภาวะเครียดในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ เกิดจากความเปราะบางทางจิตใจ ทำให้เกิดความวิตกกังวลและภาวะเครียดขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง และเมื่อมีเหตุการณ์ใด หรือภาวะการณ์ใดที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความเครียด และมีผลทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือการเจ็บป่วยสูง นำไปสู่การเกิดความเครียดต่อทั้งร่างกายและจิตใจได้ (สมสุข นิธิอุทัย และคณะ, 2561) กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าเป็นกลุ่มที่ถูกกระบวนทางสังคมผลักดันให้ตกอยู่ในสถานะบุคคลชายขอบของสังคมนับจากอดีตจวบจนปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่ามักถูกลดทอนสิทธิความเป็นมนุษย์ สิทธิความเป็นพลเมือง และสิทธิทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว “กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า” จึงมีความเปราะบาง สุ่มเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงในชีวิตและจิตใจในระดับรุนแรง และมีรายละเอียดแตกต่างจากกลุ่มเสี่ยงอื่น ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทย มีกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าไม่น้อยกว่า 60 กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า และมี

ประชากรกว่าหกล้านคน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และคณะ, 2556) จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางจิตใจเป็นอย่างมาก บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะเครียดของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในประเทศไทย โดยอาศัยเอกสารงานวิจัย และเอกสารทางราชการ แล้วนำเสนอสถานการณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้สูงอายุกับภาวะเครียด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้เห็นความสำคัญของภาวะเครียดในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ

2. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สรุปสาระสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยนับตั้งแต่อดีตมากกว่า 100 ปี กลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและกระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย จากข้อมูลของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2547 และข้อมูลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ. 2555 มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย จำนวน 67 จังหวัด 56 กลุ่ม จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะคือ 1) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ ชาวเขา จำนวน 13 กลุ่ม กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เย้า (เมี่ยน) ลีซู (ลีซอ) ลาหู่ (มูเซอ) อาข่า (อีเก้อ) ลีวี่ ถิ่น ชมุ จินฮ่อ ตองซู่ คะฉิ่น และปะหล่อง (ดะลาอั้ง) 2) กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐาน

อยู่ในที่ราบ จำนวน 38 กลุ่ม ได้แก่ ไทลื้อ มอญ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่ ไทยเขิน ไทยยอง ไทยหญา ไทยยวน ภูไท ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปริง บรู (ไซ) โซ่ง โซ ทะวัง อิมปี ก่องกุลา ชะอุโจ (ซุ่) กุย (ส่วย) ญ้อกระ (ชาวบน) ญ้อไยย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม (ญวน) ญอ หมี่ซอ (ปีซุ) ของ กระซอง มลายู กะเลิง และลาวโซ่ง (ไทยดำ) 3) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในทะเล หรือ ชาวเล จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอุรักละไย และ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่าจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ มลาบรี (ตองเหลือง) และซาไก (มันนิ) (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2558)

กลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) หมายถึง กลุ่มที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี พูดภาษาเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน (พิชเนศ อิศรมงคลรักษ์, 2556) ชาติพันธุ์ธำรง เป็นการรวมตัวของชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น การแต่งกาย ระบบเครือญาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ชาติพันธุ์คือสิ่งที่แสดงถึงพื้นฐานความเป็นมนุษย์ในแต่ละเชื้อชาติ และแสดงถึงวิวัฒนาการของระบบสังคมการเมือง โดยในแต่ละภูมิภาคมักประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายเผ่าพันธุ์ โดยแต่ละเชื้อชาติจะมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดมาเป็นของตนเอง ซึ่งจัดว่าเป็นสืบทอดทางชาติพันธุ์ของมนุษย์อย่างหนึ่ง และเป็นความงดงามของสังคมโลกที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย (เสวี วิชาเหล่า, 2545) ซึ่งแนวคิดชาติพันธุ์ทำให้มองเห็นปรากฏการณ์ทางชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของสังคมที่มีพลวัตสูง มีรากเหง้าความเป็นมา

ของชาติพันธุ์ที่ยาวนาน แต่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ได้ (จุฑพล ทองสกล, 2553) กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้ออพยพมาจากสิบสองปันนาเมื่อประมาณ 200 ปีก่อน ชาวไทลื้อ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า “ลื้อ” หรือ “ไทลื้อ” ใช้ภาษาตระกูลไทซึ่งชาวไทลื้อมีการกระจายอยู่หลายประเทศในเอเชียโดยประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้ออาศัยอยู่มากที่สุด รองลงมาคือ ประเทศจีน ประเทศพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนามและประเทศอินเดีย ตามลำดับ (วิฑูร อินยา, 2558) โดยวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นระบบความคิดความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ การแต่งกาย ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงสิ่งปลูกสร้าง ในขณะเดียวกันมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมสมัยใหม่ร่วมด้วย และมีวิถีชีวิตที่กลมกลืนไปกับวัฒนธรรมและธรรมชาติปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคม วิถีชีวิตแบบใหม่ได้หลั่งไหลเข้าสู่ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่ยังคงวัฒนธรรมของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น มีความรักในชาติพันธุ์ของตนเอง

ไทลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะตอนใต้ของมณฑลยูนนาน หรือเขตปกครองตนเอง สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ต่อมาได้มีการอพยพโยกย้ายเข้ามาทางใต้เข้าสู่บริเวณล้านนามีการอพยพมานานนับร้อยปี แต่วิถีชีวิตของ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อยังคงไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก มีการศึกษาวิถีชีวิตของไทลื้ออย่างกว้างขวางในเรื่องของการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย อาหาร การท่องเที่ยว วัฒนธรรม ความเชื่อและพิธีกรรม (เสาวภา ศักยพันธ์, 2556) แต่การศึกษาด้านสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อยังมีอยู่น้อย กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ขาดการศึกษา เป็นกลุ่มผู้คนลึกลับ น่ากลัว นับถือผี และมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา (ณรงค์ อาจสมิต, 2555) โดยเฉพาะเรื่องภาวะเครียดในผู้สูงอายุ ถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นกลุ่มที่มีความทรงจำที่เลวร้ายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางชาติพันธุ์ของตน และเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุไทลื้อให้มีสุขภาพจิตที่ดีและมีโอกาสเข้าถึงระบบบริการสุขภาพและเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างเท่าเทียม และมีสุขภาพที่ดีขึ้นมีทักษะในการดูแลสุขภาพ และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกได้อย่างเหมาะสม

3. สถานการณ์ภาวะเครียดในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ

องค์การอนามัยโลกให้คำจำกัดความ “สุขภาพจิต” ว่า “สภาพสุขภาพที่บุคคลรับรู้ ศักยภาพของตน สามารถรับมือกับความเครียดในชีวิต สามารถทำงานให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ และสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมของตนได้” (แผนงานพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจิต, 2560) ตามความหมายนี้ สุขภาพจิตจึงเป็นรากฐานของสุขภาพ และการทำหน้าที่

อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับบุคคลและสังคมแนวคิดหลักเรื่องสุขภาพจิตนี้จึงสอดคล้องกับการตีความหมายสุขภาพจิตในทุกวัฒนธรรม จากการสำรวจสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยพบว่า ผู้สูงอายุไทยเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางจิตใจ อันเนื่องมาจากการสูญเสียสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และต้องพึ่งพาผู้อื่น ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ถ้าผู้สูงอายุรายนั้น ๆ ปรับตัวปรับใจไม่ทัน จะนำไปสู่ปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุไทยจะมีปัญหาทางด้านจิตใจที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ เครียด วิตกกังวล โรคจิต สมอเสื่อมซึมเศร้า และการติดสารเสพติดการส่งเสริมทักษะด้านจิตใจให้กับผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุรับมือกับสภาวะอารมณ์สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (กรมสุขภาพจิต, 2558)

ภาวะเครียด หมายถึง ความเครียดเป็นปฏิกิริยาตอบโต้ของร่างกายต่อสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก ในขณะที่มีความเครียดจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความรู้สึกภายใน เช่น ทำให้รู้สึกไม่สบายใจ กระวนกระวายใจ เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงภาวะทางร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ หดเกร็ง หัวใจเต้นแรงเร็ว ทำให้ชีพจรเต้นเร็ว แรงดันเลือดสูง เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม เมื่ออยู่ในภาวะผ่อนคลาย หรือไม่เครียด กล้ามเนื้อจะไม่เกร็ง หัวใจและชีพจร มีอัตราการเต้นช้าลง และมีความสม่ำเสมอ (สุรัชย์ ทูหมัด และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2562)

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (aging society) ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 จากการคาดการณ์จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25 หรือ 17.8 ล้านคนในปี 2573 ตามลำดับ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขึ้นใน

อัตราที่รวดเร็ว และเกิดขึ้นทั่วโลก (กรมสุขภาพจิต, 2562) จะเห็นว่าแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นย่อมเกิดความเสี่ยงถอยทางด้านร่างกายโดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุพบการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพมากกว่าวัยอื่น โดยเฉพาะสุขภาพทางกาย และเมื่อมีปัญหาสุขภาพกายแล้วย่อมกระทบต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา ดังนั้น ผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการเผชิญปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม นอกจากสุขภาพกายแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยทางด้านการเงิน ปัจจัยด้านกิจวัตรประจำวัน ปัจจัยด้านสุขภาพ มีผลทางบวกต่อการเกิดความเสี่ยงในผู้สูงอายุ (วิวรรณ คล้ายคลึง และคณะ, 2561) ปัญหาสุขภาพจิตจึงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญ ดังนั้น ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ และควรได้รับการแก้ไข เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและชาติพันธุ์ พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากจากกลุ่มชาติพันธุ์กำลังทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งให้รายได้น้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้น้อยและพวกเขายังมีระดับการศึกษาน้อยทำให้ขาดความรู้และขาดการเตรียมพร้อมสำหรับสังคมสูงวัย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) การขาดการเตรียมความพร้อมในการเป็นสังคมผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดภาวะเครียดขึ้นได้ในผู้สูงอายุ สุขภาพจิตและ

ปัญหาทางจิตเกิดขึ้นจากปัจจัยที่หลากหลายทั้งด้านสังคม จิตใจ และปัจจัยทางชีวภาพเช่นเดียวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บโดยทั่วไป ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญสำหรับสุขภาพจิตมักเป็นประเด็นใหญ่ เช่น ความยากจน สงคราม เป็นต้น และความไม่เท่าเทียม เช่น ความยากจนทำให้ขาดเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งด้านความปลอดภัย การกระทำ หรือทางเลือกที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้น การไม่ได้รับการศึกษาหรือการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม เป็นต้น ความขาดแคลนนี้จำกัดการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าเช่นคนทั่วไป ประชากรที่อาศัยอยู่ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ยากจนเพิ่มความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพจิต และความอยู่ดีมีสุข ปัจจัยมหภาคอื่น ๆ เช่น การขยายสังคมเมือง สงคราม การย้ายถิ่น การเหยียดเชื้อชาติ ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น จะเชื่อมโยงกับการเพิ่มขึ้นของอาการและความเจ็บป่วยทางจิต เช่น สงครามและบาดแผลทางใจจากสงครามเป็นสาเหตุของโรคเครียดหลังเหตุการณ์สะเทือนใจ โรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล และความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุรา เป็นต้น นอกจากนี้บาดแผลทางใจดังกล่าว ยังเพิ่มความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพจิตในลูกหลานที่พ่อแม่เผชิญเหตุการณ์สะเทือนใจอีกด้วย (กรมสุขภาพจิต, 2560) และมีรายงานว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อดำรงชีวิตผ่านความเชื่อ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559) สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางใจ ซึ่งวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อดำเนินชีวิตผ่านความเชื่อในกลุ่มของตนเอง ส่งผลให้มีแบบแผนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเป็นของตนเอง โดยการพึ่งพาความเชื่อดั้งเดิมก่อน จึงคอยรับการรักษาจากสังคมภายนอกจากแบบแผนความเชื่อดังกล่าว อาจทำให้ผู้สูงอายุ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อใช้ชีวิตภายใต้เงื่อนไขของเผ่าพันธุ์การอยู่ในการอบของการใช้ชีวิตมากจนเกินไป ซึ่งส่วนกระแสบกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก อาจสร้างแรงกดดันในการใช้ชีวิต และก่อให้เกิดภาวะเครียดให้เกิดขึ้นได้ง่าย

ดังนั้น การแก้ปัญหาด้านสุขภาพให้กับผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องภาวะเครียดในผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ เพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ สามารถจัดการกับภาวะเครียดที่เกิดขึ้นได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต เพราะผู้สูงอายุไทลื้อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม อย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีความเปราะบางในจิตใจที่ทำให้ต้องกลายเป็นคนพลัดถิ่น จึงอาจทำให้เกิดความเครียดขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน และผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความต้องการด้านสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นกว่าวัยอื่น ๆ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ เพื่อความมั่นคงทางด้านสุขภาพคือ การมีสุขภาพดีทั้งกายใจ (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2558)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบสาเหตุของความเครียด ระดับของความเครียด และผลกระทบของความเครียด ดังนี้

สาเหตุของความเครียด

กรมสุขภาพจิต (2541: 35-39 อ้างถึงใน ชนิดา คำแก้ว, 2561) ได้กล่าวถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดไว้ 3 ประการ ได้แก่ สาเหตุด้านร่างกาย สาเหตุด้านจิตใจ และสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม

1. สาเหตุด้านร่างกาย

สภาวะทางกายบางประการทำให้เกิด

ความเครียดได้ในลักษณะที่เรียกว่า ร่างกายเครียด ซึ่งปัจจัยทางร่างกายที่ทำให้เกิดความเครียด ได้แก่ คุณลักษณะทางพันธุกรรมที่ทำให้บุคคลมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ สติปัญญา ความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของระบบการทำงานของร่างกาย ตลอดจนความพิการของร่างกายที่เป็นมาแต่กำเนิด ความเหนื่อยล้าทางร่างกาย อันเกิดได้จากการทำงานอย่างหนักและติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งจะมีความเกี่ยวเนื่องมาจากร่างกายที่แตกต่างกัน การพักผ่อนไม่เพียงพอ การเจ็บป่วยทางร่างกาย ภาวะโภชนาการ ได้แก่ ลักษณะนิสัยการรับประทานอาหารที่จะมีผลต่อความแข็งแรงของร่างกาย เช่น การรับประทานอาหารที่ไม่ถูกสัดส่วน ไม่เพียงพอ เป็นต้น หรือบริโภคผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น บุหรี่ สุรา ชา กาแฟ สิ่งเสพติดต่างๆ เป็นต้น ล้วนทำให้เกิดความเครียดได้ ลักษณะท่าทางที่ปรากฏเกี่ยวกับโครงสร้างของกล้ามเนื้อผิวหนัง และการทรงตัว เช่น การเดิน ยืน วิ่ง นอน นั่ง เป็นต้น หากอยู่ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดความเครียดได้

2. สาเหตุด้านจิตใจ

2.1 บุคลิกภาพประเภทที่ก่อให้เกิดความเครียด บุคลิกภาพแบบเอาจริงเอาจังกับชีวิต เป็นคนที่ต้องการความสมบูรณ์แบบให้กับทุกสิ่งทุกอย่าง ขยัน เจ้าระเบียบ ยึดมั่นกฎเกณฑ์ บุคลิกภาพแบบนี้ทำให้ต้องทำงานหนัก และทำทุกอย่างด้วยตนเอง

บุคลิกภาพแบบพึ่งพิงผู้อื่น เป็นคนที่มีลักษณะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ จะเป็นคนที่วิตกกังวลง่าย ทำอะไรต้องอาศัยผู้อื่น หวาดหวั่นกับอนาคตอยู่เสมอ

บุคลิกภาพแบบหุ่นหันหลังเล่น เป็นคนใจร้อน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ซึ่งจะมีผลกระทบไปถึงภาวะสมดุลของร่างกาย

2.2 การเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เป็นเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการทำกิจกรรมปกติของบุคคล โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจก่อให้เกิดผลทางบวกหรือทางลบก็ได้ ทำให้บุคคลต้องปรับตัว

2.3 ความขัดแย้งในใจ เกิดจากการที่บุคคลต้องเผชิญทางเลือกสองทางขึ้นไป แต่ทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจจะเป็นทางเลือกที่ไม่ต้องการหรือไม่อยากได้

2.4 ความคับข้องใจ เกิดจากการที่บุคคลไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ สาเหตุที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ 4 ประการ ดังนี้

2.4.1 ความรู้สึกบางประเภท ได้แก่ ความรู้สึกสูญเสีย อาจจะเป็นความรู้สึกสูญเสียคนที่รัก เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความภาคภูมิใจ ความรู้สึกล้มเหลวในชีวิต ความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้หมดหวัง หมดพลัง ไม่สามารถควบคุมสิ่งต่าง ๆ ได้

2.4.2 อารมณ์ที่ไม่ดีทุกชนิด เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้า ความทุกข์ใจ เป็นต้น

2.4.3 การขาดคุณสมบัติบางประการของบุคคล เช่น การขาดความสามารถ การขาดทักษะในการทำงาน เป็นต้น

2.4.4 ความล่าช้าของเหตุการณ์หรือการไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันเกิดจากธรรมชาติหรือลักษณะของเหตุการณ์นั้น ๆ หรือเกิดจากปัจจัยแวดล้อมของเหตุการณ์ หรือเกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลนั่นเอง

3. สาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 ทางกายภาพ อุณหภูมิ ภูมิอากาศ ความหนาแน่นของประชากร ภัยธรรมชาติ ฯลฯ ลักษณะทางกายภาพเหล่านี้มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล และทำให้ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้

3.2 ทางชีวภาพ เป็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิต และทำอันตรายต่อบุคคลได้ เช่น เชื้อโรค เป็นต้น

3.3 ทางสังคมวัฒนธรรม ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และสิ่งที่คุณคณกระทำจะมีผลกระทบต่อกันตลอดเวลา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดมีดังนี้

3.3.1 สถานภาพและบทบาทในสังคมของบุคคล ซึ่งอาจจะมีหลายสถานภาพและหลายบทบาท หากบทบาทหลายอย่างนี้มีความขัดแย้ง หรือมีความแตกต่างกันมากอาจทำให้เกิดความยากลำบากในการปรับตัวและเกิดภาวะเครียดได้

3.3.2 บรรทัดฐานทางสังคม บางครั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม ไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล หรือเป็นกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดมากเกินไป ย่อมก่อให้เกิดความเครียด แก่บุคคลได้

3.3.3 ระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล หากเป็นระบบการเมืองการปกครองที่เคร่งครัดทำให้ประชาชนรู้สึกถูกคุกคามหรือถูกควบคุมโดยเฉพาะ เรื่องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ หรือเป็นระบบการเมืองการปกครองที่ทำให้ประเทศขาดความมั่นคง ย่อมก่อให้เกิดความเครียดได้

ระดับของความเครียด ระดับของความเครียด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ความเครียดในระดับต่ำ เป็นระดับที่ส่งผลในทางบวกกับบุคคล ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น เกิดการใช้สติปัญญาและความสามารถของตนเองมากขึ้น เกิดทักษะในการแก้ไขปัญหา และสร้างความมั่นใจและความสุขให้กับบุคคลได้

2) ความเครียดในระดับปานกลาง เป็นระดับที่เริ่มส่งผลต่อการใช้ชีวิต เกิดจากการสะสมความเครียดในระดับต่ำเป็นเวลายาวนานต่อเนื่อง ไม่สามารถออกจากปัญหาได้ ความเครียดในระดับนี้หากสะสมไว้นาน อาจนำไปสู่การกระทำแบบย่ำคิด ย่ำทำเกินกว่าคนปกติทั่วไป เกิดอาการนอนไม่หลับ เพราะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

3) ความเครียดในระดับรุนแรง เป็นระดับที่สะสมความเครียดมาเป็นระยะเวลานานซึ่งความเครียดอาจเกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหารายได้น้อย ซึ่งความเครียดในระดับนี้หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา ปลดปล่อยภาวะเครียดดำเนินต่อไป อาจทำให้เกิดเป็นโรคทางจิตได้ (ชวิตา แก้วอนันต์ และคณะ, 2562)

ผลกระทบของความเครียด

Needle *et al.* (1980: 96-97 อ้างถึงใน สิทธิชัย โตสกุล, 2552) ได้กล่าวว่า ความเครียดจะทำให้ร่างกายเกิดปฏิกิริยาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความเครียดนั้น ผลของความเครียดแบ่งตามอาการหรือการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ดังนี้

1. ผลต่อร่างกาย เนื่องจากการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายถูกควบคุมด้วยระบบ

ประสาท ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจิตใจอย่างมาก ดังนั้นเมื่อเกิดความเครียดขึ้นภายในจิตใจ จะส่งผลให้เกิดการแสดงออกเป็นความผิดปกติทางสรีรวิทยาของระบบอื่น ๆ ในร่างกาย ลักษณะอาการผิดปกติต่าง ๆ ทางร่างกาย ซึ่งเป็นผลมาจากความเครียดปรากฏออกมา ดังนี้

1) อาการทั่วไปเป็นอาการที่เกิดจากระบบหลากหลายระบบร่วมกัน เช่น ความรู้สึกไม่แข็งแรง ไม่อยากเคลื่อนไหว เหนื่อย มึนงง เป็นต้น หรืออาจจะเป็นอาการทางประสาท เช่น ฝันร้าย นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เหงื่อออกมาก เป็นต้น

2) อาการทางระบบหัวใจและหลอดเลือด เกิดขึ้นเนื่องจากในภาวะที่มีความเครียดเกิดขึ้นร่างกายจะมีการหลั่งฮอร์โมนอดรีนาลีน (adrenalin) จากต่อมหมวกไต ทำให้เกิดอาการสำคัญของระบบหัวใจและหลอดเลือด เช่น ความดันโลหิตสูง การหดตัวของเส้นเลือดทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ เจ็บหน้าอก เป็นต้น

3) อาการทางระบบหายใจ เกิดขึ้นเนื่องจากฮอร์โมนอดรีนาลีนทำให้กล้ามเนื้อของหลอดลมหดรัดตัว เกิดอาการหายใจถี่ หากยังมีความเครียดเกิดขึ้นเป็นเวลานาน จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ และแสดงออกมาในรูปของการหายใจที่ผิดปกติ

4) อาการทางระบบทางเดินอาหาร เกิดขึ้นเนื่องจากในภาวะเครียดจะมีการหลั่งน้ำย่อยและกรดออกมาเพิ่มมากขึ้น มีการเคลื่อนไหวของลำไส้และกระเพาะอาหารเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีอาการท้องผูก ท้องเสียได้อีกด้วย

2. ผลต่อจิตใจ ความเครียดได้ส่งผลกระทบต่อทางจิตใจต่อบุคคล โดยเกิดปัญหาทางประสาท บางคนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเครียดทางอารมณ์อย่างรุนแรง ถึงขั้นแสดงออกมาจากจิตใต้สำนึกโดยไม่รู้ตัว (sub-conscious) เสมือนเป็นผลของร่างกาย จนกระทั่งเขาสามารถหนีพ้นจากความเครียดนั้น หรือปลดปล่อยจากสิ่งรบกวน ทำให้เกิดความเครียด ปฏิกิริยาตอบสนองนี้ เรียกว่า การตอบสนองแบบฮีสทีเรีย (Hysteria reaction) ส่วนความเครียดทางจิตใจ ถ้ามีมากกว่าระดับหนึ่ง ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น อาจมีผลตอบสนองต่อความต้องการการทำงานของร่างกายได้ โดยการทำงานปกติของร่างกายอาจถูกรบกวนจนกระทั่งไม่สามารถทำหรือคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าความเครียดทางจิตใจนี้รุนแรง และคงอยู่นานจะมีผลต่อการปรับตัวทางสรีรวิทยา ซึ่งทำให้มีอันตรายต่อเนื้อเยื่อต่างๆ และอาจมีผลทำให้เกิดโรคทางกายอันเนื่องมาจากจิตใจเป็นต้นเหตุ (psychosomatic disease)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีรากฐานความเชื่อดั้งเดิม มีแบบแผนวัฒนธรรมสุขภาพของตนเองที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น การมีพิธีกรรมที่เป็นวัฒนธรรมร่วมกันของเผ่าพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งจากระบบความเชื่อที่ฝังรากลึก อาจทำให้ปิดกั้นตัวเองจากการรับข้อมูลใหม่ จนทำให้บางครั้งสูญเสียสิทธิที่ควรได้รับ และกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อถือว่ามีความเปราะบางทางสังคมมาก สมัยช่วงต้นของการอพยพต้องปกปิดตัวตนมาโดยตลอดเพราะเกรงกลัวภาครัฐ จนมาถึงยุคปัจจุบันไทลื้อถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แต่ความเปราะบางทางจิตใจใน

ผู้สูงอายุนั้นถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อน หากสามารถพลวัตทางความคิดให้สอดคล้องกับยุคสมัย ย่อมส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้สูงอายุก่อให้เกิดชาติพันธุ์ไทลื้อ

4. แนวทางการจัดการภาวะเครียดในผู้สูงอายุก่อให้เกิดชาติพันธุ์ไทลื้อ

การจัดการภาวะเครียด สามารถจัดการได้ด้วยวิธีการ ดังนี้

ลาซารัส และโฟล์คแมน ได้แบ่งวิธีการเผชิญกับภาวะเครียด ได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (Lazarus & Folkman, 1984)

1) การเผชิญความเครียดโดยมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) เป็นการตัดสินใจของบุคคลในการพยายามแก้ไขปัญหามาโดยตรง เลือกใช้วิธีการแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะเครียด แก้ไขไปในทิศทางที่ดีขึ้น เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา มีการวางแผน หาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม หาทางออกที่ดีที่สุดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น

2) การเผชิญความเครียดโดยมุ่งปรับอารมณ์ (Emotion Focused Coping) เป็นการเลือกใช้วิธีในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ปรับอารมณ์ เพื่อลดความไม่สบายใจลง โดยการใช้กระบวนการทางความคิดและกลไกทางจิตเข้ามาช่วยในการแก้ไขสถานการณ์ เช่น การเปลี่ยนความหมายของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ให้ความหมายเชิงบวกกับสถานการณ์นั้น เป็นต้น

ลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984 อ้างถึงใน กฤตินี ชลิตาภรณ์, 2557) กล่าวถึง ผลลัพธ์ของการปรับตัวว่า ผลของการปรับ

ตัวต่อความเครียดที่เกิดจากการเผชิญความเครียดที่เป็นผลระยะสั้น หรือระยะยาวไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ผลด้านสังคม (Social Functioning)

เป็นผลของการปรับตัวต่อความเครียดที่บุคคลตอบสนองต่อบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคมการที่บุคคลมีสัมพันธภาพที่พึงพอใจเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ประจำวันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลด้านจิตใจ (Morale) เป็นผลการ

รับรู้ของบุคคลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความหวาดกลัว เป็นต้น

3) ผลด้านสุขภาพร่างกาย (Somatic Illness) เป็นผลของความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสุขภาพร่างกาย

ภาวะเครียดในผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ นำไปสู่ความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ และทำให้ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันลดลง เกิดความวิตกกังวลความกลัวและความเครียด ผู้สูงอายุอาจรู้สึกตัวตนเองเป็นภาระให้กับคนในครอบครัว เนื่องจาก ไม่สามารถหารายได้ได้เหมือนเดิม หากความรู้สึกนี้ยังคงดำเนินต่อไปเมื่อเวลาผ่านไปผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะนำไปสู่การเป็นภาวะเครียดและซึมเศร้าได้ และใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเหล่านี้ สภาพจิตใจ และสังคมจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งวิถีชีวิต สังคม เศรษฐกิจ โครงสร้างครอบครัว ส่งผลต่อการเกิดภาวะเครียด

ของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นอย่างมาก ประกอบกับความเปราะบางทางสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุไทลื้อ สอดคล้องกับการศึกษาของ เกสร มัยจิ้น (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ พบว่าเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านการสมรสมีความสัมพันธ์ต่อระดับสุขภาพจิต และปัจจัยด้านรายได้ ส่งผลต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน และจากการการศึกษาเรื่องปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตร่วมด้วย ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่เสื่อมลง ประกอบด้วยปัญหาหลัก 3 ประการคือ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาเรื่องการเงินหรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคมบทบาททางสังคม(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558) จะเห็นได้ว่าทุกการเปลี่ยนแปลง เกิดแรงกดดันสะท้อนถึงสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ จึงต้องมีการรับมือกับภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในทุกมิติของชีวิต

5. บทสรุป

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางจิตใจสูงและเป็นกลุ่มที่มีความคิดความเชื่อ และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง รวมถึงวัฒนธรรมในการดูแลสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ การขาดการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย มีผลต่อสภาวะจิตใจ หากไม่มีการเตรียมตัวหรือรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดภาวะ

เครียดได้ง่าย ประกอบกับผู้สูงอายุมีรายได้น้อย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะเครียดได้เช่นกัน เพราะการใช้ชีวิตในปัจจุบันล้วนแล้วแต่มีเงิน เป็นปัจจัยในการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และผู้สูงอายุมีความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เป็นไปตามวัยสูง ทำให้เกิดความวิตกกังวล เพราะการเจ็บป่วยทางกาย ส่งผลต่อสภาพจิตใจ การพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ใหม่ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการรับมือกับภาวะเครียด การมีทักษะในการจัดการภาวะเครียดอย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อสามารถรับมือและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิต

ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และมีชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุขทั้งกายและใจ

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อาจได้รับการละเลยในการดูแลสุขภาพด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญและควรได้รับการแก้ไข ภาวะเครียดในผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย การสร้างรูปแบบการจัดการภาวะเครียดในผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม จึงเป็นสิ่งจำเป็นในยุคแห่งการพัฒนา

References

- Alizadeh-Khoei, M., Mathews, R.M., & Hossain, S.Z. (2011). The role of acculturation in health status and utilization of health services among the Iranian elderly in metropolitan Sydney. *J Cross Cult Gerontol*; 26(4): 397-405. DOI: 10.1007/s10823-011-9152-z.
- Arssomiti, N. (2012). State, Nation, Ethnicity and Tai Dam Identity, *Journal of Sociology and Anthropology*, 31(2), 53-78. (in Thai)
- Babazadeh, T., Sarkhoshi, R., Bahadori, F., Moradi, F., Shariat, F., & Sherizadeh, Y. (2016). Prevalence of depression, anxiety and stress disorders in elderly people residing in Khoy, Iran (2014-2015). *J Anal Res Clin Med*; 4(2): 122-8. Doi: 10.15171/jarcm.2016.020.
- Chalitaporn, K. (2014). *The study of the factors of personal qualification, stress and work motivation affecting the organizational engagement of the Technology Association employees*. limited independent research to the Master of Business Administration Program. Bangkok University. (in Thai)
- Chulalongkorn University. (2015). *Mental Health Problems of the Elderly*. Retrieved on August 25, 2020, from [http:// www.pharm.chula.ac.th/physiopharm/content/activity](http://www.pharm.chula.ac.th/physiopharm/content/activity). (in Thai)
- Department of Health Service Support. (2017). *Learning for behavior change in stress management for working-age groups*. Nonthaburi: O-Wit (Thailand) Co., Ltd. (in Thai)
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2008). *Manual for self-relaxation*. Bangkok, Thammasat University. (in Thai)
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2015). *Health Center for Ethnic Groups Migrants and Migrants Health Promotion and Environmental Management of Lua Tribes, Thailand*. Retrieved on August 19, 2020, from <http://hhdc.anamai.moph.go.th/database/admin/research/file/200814102014.pdf>. (in Thai)
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2015). *Guidelines for the social, psychological care of the elderly to prevent mental health problems*. Nonthaburi: The Agriculral Cooperative Federation of Thailand, Ltd. (in Thai)
- Department of Mental Health. (2009). *Annual Report Department of Mental Health Fiscal Year 2019*. Bangkok: Lamom Company Limited. (in Thai)
- Department of Mental Health. (2017). *Social factors determing mental health*. Chiang Mai: Wanida Printing Ltd., Part. (in Thai)

- Department of Social Development and Welfare. (2016). *The company's new housing area covers 20 provinces of Thailand. 2016*. Bangkok, Thailand: Ministry of Social Development and Human Security, Retrieved on August 19, 2020, from http://hhdc.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=1707. (in Thai)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2018). *Situation of the Thai Elderly 2018*. Nakhon Pathom Printing Company Limited. (in Thai)
- Inya, W. (2015). *Tai Lue Suksa*. Nan Province: Nan Offset Printing House. (in Thai)
- Isornmongkolrak, P. (2013). *Artistic numerical identity 8 ethnic groups in the Mekong region a case study of Mukdahan Province*, Master of Arts Thesis in Communication Arts Design, page 4. (in Thai)
- Jensatikul, N. (2015). Ethnic Diversity and ASEAN Community: Problems and Considerations, *Executive Journal*, 35(2), 33-45. (in Thai)
- Kaewanan, C., Machana, W., & Puyato, S. (2019). Stress and Stress Management of Students of Eastern Asia University, *Journal of Eastern Asia University, Science and Technology*, 13(2), 159-174. (in Thai)
- Khamkaew, C. (2018). *Center for Stress Treatment, Architectural Thesis, Bachelor of Architecture Program*, Faculty of Architecture, Sripatum University. (in Thai)
- Klaaikleung, W. et al. (2018). Factors Associated with Stress in the Maternal Role of Grandma Raising First Year Old Grandchild. *Journal of Faculty of Nursing, Burapha University*, 2(1), 11-19. (in Thai)
- Lazarus, R. S., & Folkman. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Likkhachai, S. (2012). *Effects of Program Application on Self-Esteem of Mathayomsuksa 1-3 Students at Loi Sai Anusorn School, Ladprao District Office, Bangkok*, Master of Education, Department of Guidance Psychology, Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Liu, Y., Li, T., Guo, L., Zhang, R., Feng, X., & Liu, K. (2017). *The mediating role of sleep quality on the relationship between perceived stress and depression among the elderly in urban communities: a cross-sectional study*. Received 29 November 2016, Revised 22 March 2017, Accepted 7 April 2017, Available online 18 May 2017.
- Meyjeen, K. (2015). Factors affecting the mental health level of the elderly. *Journal of Science and Technology, Thammasat University*, 23(2), 306-318. (in Thai)

- Ministry of Social Development and Human Security, Center for Peace and Conflict Studies, Chulalongkorn University, United Nations Development Program (UNDP). (2013). *Human Security Strategic Plan 2013-2023*. Retrieved on November 3, 2020, from <http://www.bps.m society.go.th/uploads/content/download/5350b0d0381f4.pdf>. (in Thai)
- Mitphraphan, V. (2016). *Literature and rituals to identify displaced people of Tai Lue people Muang Yong Rom Pho Thong village Tha Ko Sub-district Mae Suai District Chiang Rai Province*, Doctor of Arts degree, Department of Thai Language, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Nithiuthai, S. (2018). Development of Stress Management Model in the Crisis of the Elderly in the Elderly Housing. *Journal of Social Science Research*, 9(2), 303-325 (in Thai)
- Prasartkul, P. (2015). *Thai aging society: present and future*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. Papers at Miracle Suvarnabhumi Hotel on September 9, 2015. (in Thai)
- Sakyaphan, S. (2013). Tai Lue food in historical dimensions and nutritional value. *Chiang Mai Rajabhat Research Journal*, 14(2), 109-120. (in Thai)
- Salao, S. et al. (2002). *Ethnic Groups: Culture and Traditions of Nakhon Sawan Province*, Office of Research and Academic Affairs. Nakhon Sawan Rajabhat Institute, page 9. (in Thai)
- Systematic Innovation Development Program for Mental Health Promotion. (2017). *Mental health promotion, research guidelines, evidence and practice*. Chiang Mai: Wanida Printing Ltd., Part. (in Thai)
- Thongsakon, J. (2010). *The maintenance of ethnic identity of Tai Dam people at Ban Hua Thanon, Don Phutta Sub-district, Kon Tum District, Nakhon Pathom Province*. Master of Arts Thesis in Public and Private Management, Silpakorn University, pages 28-29. (in Thai)
- Thudmat, S., & Jesadalak, W. (2019). Stress and Impact on Employee Performance in the Art and Culture Department of the State Autonomous University. *Journal of the Institute of Culture and Arts, Srinakharinwirot University*, 19(2), 151-165. (in Thai)
- Tosakul, S. (2009). *Factors Affecting Occupational Stress in Communication Systems Engineering in Thailand*. Master of Business Administration. Bangkok University. (in Thai)

การตลาดออนไลน์เพื่อการพัฒนา ส่วนประสมการตลาดของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดนนทบุรี*

วิศนันท์ อูปรมัย**
อภิรดี สราญรมย์***

Received : June 3, 2020

Revised : November 6, 2020

Accepted : November 13, 2020

บทคัดย่อ

ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการณ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนนทบุรี 2) ความต้องการที่จะพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านส่วนประสมการตลาด (7Ps) และด้านการตลาดออนไลน์ของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) และปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเมื่อต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จาก SMEs ในจังหวัดนนทบุรี และ 4) ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพคือ SMEs จังหวัดนนทบุรีที่มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์และให้บริการกับลูกค้าของตน จำนวน 30 ราย ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์

ผู้รับผิดชอบบทความ : ดร.วิศนันท์ อูปรมัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 E-mail : wisanan60@gmail.com

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดนนทบุรี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยทางวิชาการประจำปี 2561 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** D.B.A(Marketing-Telecommunication Industry) อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** M.S.M (International Marketing) อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ได้คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าหรือบริการจาก SMEs ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 ราย ทำการเลือกตัวอย่างแบบสะดวกและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ของ SMEs จังหวัดนนทบุรีมีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการตลาด ขาดสภาพคล่อง และยังไม่สามารถทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการของตนให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามที่คาดหวัง 2) ผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะนำการตลาดออนไลน์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของส่วนประสมการตลาดของตนให้ดียิ่งขึ้น 3) ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน รวมถึงปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง และ 4) ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดส่วนประสมการตลาดของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการนำการตลาดออนไลน์เข้ามาช่วยพัฒนาส่วนประสมการตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามความคาดหวัง และเพิ่มขีดความสามารถด้านการตลาดให้กับผู้ประกอบการ SMEs จังหวัดนนทบุรีในยุคที่การซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นทุกวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คำสำคัญ : วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม / การตลาดออนไลน์ / ส่วนประสมการตลาด

Online Marketing to Develop Marketing Mix of Small and Medium enterprise in Nonthaburi Province*

Wisanan Ouparamai**
Aphiradee Saranrom***

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the situation of small and medium enterprises (SMEs) in Nonthaburi province; 2) the needs to develop marketing strategies related to marketing mix factors (7Ps) and online marketing factor of SMEs in Nonthaburi; 3) the marketing mix factors (7Ps) and online marketing factor consumers valued when purchasing services and products from SMEs in Nonthaburi province; and 4) the impact of online marketing factor on marketing mix factors of SMEs in Nonthaburi province. The research was a mixed method of qualitative and quantitative research. The samples of the qualitative research were 30 SME entrepreneurs in Nonthaburi province, who have had their storefront to offer their services and products. Qualitative data were collected through in-depth interviews and the data were analyzed by using content analysis method. The sample of quantitative research was 400 consumers who had bought products and services from SMEs in Nonthaburi province. Quantitative data were collected by using a survey questionnaire and the data were analyzed through the statistical analysis, including percentage, mean, standard deviation, and multiple analysis.

Corresponding Author : Dr. Wisanan Ouparamai, Sukhothai Thammathirat Open University, Muang Thong Thani, Chaengwattana Road, Bangpood, Pakkret, Nonthaburi 11120 E-mail : wisanan60@gmail.com

* This is a part of the research project entitled "Marketing Strategies Development of Small and Medium Business Enterprises in Nonthaburi for The Era of Thailand 4.0", supported by STOU Research Grant of the Year 2000.

** D.B.A. (Marketing-Telecommunication Industry), Lecturer, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

*** M.S.M. (International Marketing), Lecturer, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

The results showed that : 1) the situation of SMEs in Nonthaburi province was highly competitive. Most SME entrepreneurs faced marketing problems, lacked of liquidity and were unable to develop their products to entirely meet the expectations of consumers; 2) SME entrepreneurs in Nonthaburi province needed to develop their marketing strategies by using online marketing in order to enhance the effectiveness of their marketing mix; 3) consumers valued the 7 factors of marketing mix and online marketing factor from the high to the highest level, and gave the highest priority to online marketing factor; and 4) and online marketing factor had the impact on marketing mix in all 7 aspects which could assist SME entrepreneurs in creating their marketing mix more effectively. From the research results, the researcher has proposed ways to bring online marketing to help develop marketing mix to meet the needs of consumers as expected and increase the marketing capability for SMEs in Nonthaburi province in the current situation where online trading has increasingly played a role in consumers' daily lives.

Keywords : Small and medium enterprises (SMEs) / Online marketing / Marketing mix

1. บทนำ

5 สาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises; SMEs) มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้าน เป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ครอบคลุมเกือบทุกภาคอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างดี SMEs สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มีความคล่องตัวสูงในการปรับตัวได้ดีกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ แต่หากพิจารณาสภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันพบว่า SMEs ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน รวมถึงปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการตลาดส่งผลให้ SMEs ส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน (Ministry of Commerce, 2017; OSMEP, 2018) จึงได้มีผู้วิจัยทำการวิจัยเพื่อศึกษาการดำเนินธุรกิจของ SMEs และพยายามหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งรวมถึงการกำหนดแนวทางด้านการตลาดอย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการพัฒนาด้านกลยุทธ์การตลาดของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรียังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับการนำการตลาดออนไลน์มาใช้ในการพัฒนาส่วนประสมการตลาดของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ด้วยอัตราส่วน 1,976.10 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,229,735 คน เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีจำนวน SMEs ที่จดทะเบียนเป็นจำนวนมากที่สุดในบรรดา

จังหวัดปริมณฑลทั้งหมด และเป็นจังหวัดที่มีจำนวน SMEs มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานครและชลบุรี (Ministry of Interior, 2017).

จากเหตุผลทั้งหมดตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาทางด้านการตลาดของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบถึงสภาพในการดำเนินธุรกิจและความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs ในการนำการตลาดออนไลน์มาใช้ในการพัฒนาส่วนประสมการตลาดของตนเองเพื่อให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้นในยุคที่การซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพการณ์ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี
2. ศึกษาความต้องการที่จะพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านส่วนประสมการตลาด (7Ps) และด้านการตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี
3. ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) และปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญเมื่อต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี
4. ศึกษาปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) ของผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1. แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง สิ่งกระตุ้นทางการตลาดที่นักการตลาดสามารถควบคุมได้ เป็นการนำเครื่องมือทางการตลาดมาใช้ร่วมกันเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ถือเป็นหัวใจในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์การดำเนินการด้านการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและทำการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง (Rojnaphalai & Kongmalai, 2018) สำหรับ SMEs ที่มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้าและมีการให้บริการกับลูกค้าของตนนั้น ส่วนประสมการตลาดบริการประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ 7 ด้าน (7Ps) ดังนี้ (Kotler, Kartajaya & Setiawan, 2017)

3.1.1 ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่องค์กรธุรกิจทำการผลิต จำหน่าย หรือนำเสนอเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสินค้า การให้บริการ ความเชี่ยวชาญ รวมถึงคำปรึกษาหรือแนวคิดในการแก้ไขปัญหา

3.1.2 ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินหรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ ที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันในการใช้เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ราคาจึงเป็นต้นทุนของลูกค้าและเป็นรายได้ของธุรกิจ ถือเป็นส่วนประสมการตลาดเพียงด้านเดียวที่ทำให้ธุรกิจมีรายได้ ในขณะที่ส่วนประสมการตลาดทางด้านอื่นจะส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่าย

3.1.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

หมายถึง ช่องทางในการกระจายสินค้า เป็นกระบวนการทางการตลาดที่ผู้ผลิตสินค้าจะทำให้สินค้าของตัวเองไปสู่ผู้บริโภคช่วยให้ผู้บริโภคหาซื้อสินค้าได้อย่างสะดวก ในราคาที่เหมาะสม ตามเวลาที่ต้องการ

3.1.4 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การกระตุ้นใจ การย้าเตือน การบอกเล่าข่าวสาร ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจูงใจลูกค้าเพื่อสร้างความรู้สึกประสบการณ์ ความประทับใจซึ่งจะช่วยเพิ่มยอดขายและสร้างมูลค่าของตราผลิตภัณฑ์ได้ในระยะยาว

3.1.5 บุคคล (People) หมายถึง บุคลากรหรือพนักงานที่ทำงานให้กับองค์กร ซึ่งนับรวมตั้งแต่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ พนักงานทั่วไป แม่บ้าน ฯลฯ โดยบุคลากรถือเป็นส่วนประสมการตลาดที่สำคัญเนื่องจากเป็นผู้คิด วางแผน และลงมือปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนงานขององค์กรให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดเอาไว้

3.1.6 กระบวนการให้บริการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการลูกค้า ซึ่งผู้ประกอบการควรต้องมีการออกแบบกระบวนการด้านต่างๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้พนักงานในองค์กรทุกคนเกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้อย่างถูกต้องและราบรื่นส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

3.1.7 ลักษณะทางกายภาพ (Physical Environment) หมายถึง สิ่งที่ปรากฏต่อสายตา ลูกค้า เป็นสิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสและรับรู้ได้จากการเลือกซื้อสินค้าหรือใช้บริการของธุรกิจ เช่น สี วัสดุ ผนัง แพคเกจ บรรยากาศภายในร้าน เป็นต้น อาจเป็นการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งอย่างโดดเด่นและมีคุณภาพ เช่น การตกแต่งร้าน รูปแบบของการจัดวางสินค้า การแต่งกายของพนักงานภายในร้าน

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดออนไลน์

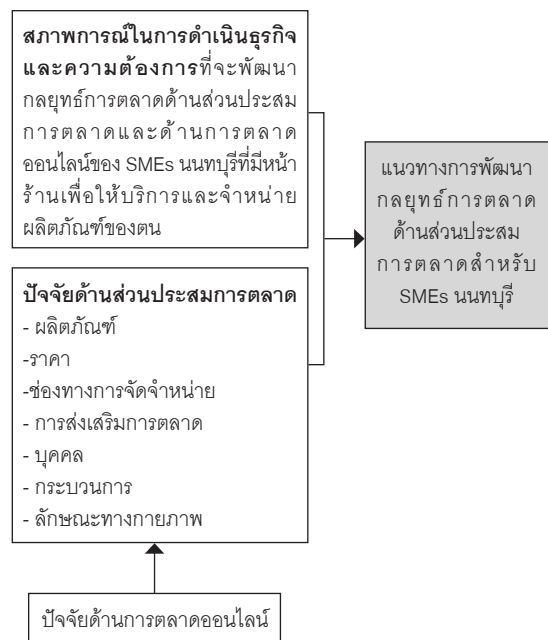
“การตลาดออนไลน์” (Online Marketing) หรือการทำการส่งเสริมการตลาดโดยการใช้เครื่องมือ (device) ต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้ เช่น โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก เป็นต้น เพื่อทำการสื่อสาร โฆษณาประชาสัมพันธ์ร้านค้าและผลิตภัณฑ์ของตนผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีอิทธิพลกับวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก

การทำการตลาดออนไลน์เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์กรธุรกิจ เนื่องจากเป็นช่องทางการสื่อสารให้กับธุรกิจในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคและบุคคลอื่นรอบด้านและยังเป็นช่องทางที่ผู้บริโภคทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์กับกลุ่มผู้บริโภคด้วยกันได้ มีการแบ่งปันความคิดเห็นและเรื่องราวที่สนใจระหว่างกัน ช่องทางการสื่อสารออนไลน์จึงนับว่าเป็นช่องทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นอย่างดี (Meelap *et. al.*, 2018; Pittayawirun & Kulisor, 2014) ซึ่งภาครัฐได้เห็นความสำคัญของการใช้การตลาดออนไลน์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ SMEs จึงกำหนดแนว

นโยบายเพื่อส่งเสริมให้ SMEs นำการตลาดออนไลน์มาใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการตลาดขององค์กร (Ministry of Commerce, 2017; OSMEP, 2018)

จากการประมาณการของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (Kasikorn Research Center, 2017) กล่าวว่า การทำธุรกิจผ่านช่องทางออนไลน์จะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย ประมาณร้อยละ 16 ต่อปี ในขณะที่ภาพรวมของธุรกิจค้าปลีกค้าส่งทั้งระบบคาดว่าจะขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 5 ต่อปี แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหากผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปรับตัวมาใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการติดต่อสื่อสารและทำธุรกิจกับผู้บริโภค ก็จะมีสูญเสียศักยภาพและโอกาสในการแข่งขันไม่สามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงไว้ในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed method) โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 และข้อ 2 จากนั้นจึงนำข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเป็นแบบสอบถามใช้รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 และข้อ 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ : ผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงสภาพการณ์และบริบทของการดำเนินธุรกิจ รวมถึงความต้องการจะพัฒนาปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดและการทำการตลาดออนไลน์ให้ดียิ่งขึ้น โดยประชากรเชิงคุณภาพคือ ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีหน้าร้านเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์และให้บริการลูกค้าของตน และเป็นนิติบุคคลในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 37,599 ราย (OSMEP, 2018)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพ : ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพื่อให้การสุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัว เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการ SMEs ที่มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละอำเภอของจังหวัดนนทบุรี แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตามอำเภอในจังหวัดนนทบุรีที่มี 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด โดยกำหนดโควต้าอำเภอละ 5 ราย รวมเป็น 30 ราย แต่ละรายมีหน้าร้านเพื่อจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์และให้บริการกับลูกค้าของตน โดยกำหนดให้คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเกณฑ์ดังนี้

(1) เป็นเจ้าของหรือผู้จัดการของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรีที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายทางด้านการตลาดของกิจการที่ดำเนินธุรกิจมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี

(2) มีความต้องการที่จะพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตลาดออนไลน์ให้กับกิจการของตนเอง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ : ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าหรือบริการจาก SMEs ในจังหวัดนนทบุรี โดยประชากรเชิงปริมาณคือลูกค้าของผู้ประกอบการที่เป็น SMEs ในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นประชากรที่ไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่ชัดได้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ : ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของคอแชน (Cochran) ซึ่งจากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย และเพิ่มส่วนเผื่อเพื่อลดความคลาดเคลื่อน 15 ราย รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 400 ราย และทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวโดยใช้วิธีการเลือกแบบสะดวก (convenience sampling) มีคำถามคัดกรอง หากเป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าหรือบริการจาก SMEs ที่มีหน้าร้านในจังหวัดนนทบุรี จะทำการเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้าและรอเก็บแบบสอบถามเพื่อนำกลับไปวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัย :

(1) **การวิจัยเชิงคุณภาพ :** ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ SMEs จังหวัดนนทบุรี โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยวิธีการหา

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินการวิจัยและด้านการตลาด 3 ท่าน โดยทุกข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

(2) การวิจัยเชิงปริมาณ : ใช้แบบสอบถามที่ทำการพัฒนาขึ้นจากการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามมีคุณภาพเชื่อถือได้ ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach Alpha) เท่ากับ 0.879 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ รวมถึงผ่านการสอบทานเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินการวิจัยและด้านการตลาด 3 ท่าน โดยทุกข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 จากนั้นจึงนำมาทดสอบและใช้จริง สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์และตัวแปรตามคือ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วยผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (ข้อ 1 และ 2) และผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ข้อ 3 และ 4) ดังนี้

1. สภาพการณ์การแข่งขันของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรีมีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการตลาด ขาดสภาพคล่องและมีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งทุน และถึงแม้จะใช้ความพยายามในการพัฒนาสินค้าและบริการของตนอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามที่ผู้บริโภค

คาดหวัง ยังคงเน้นการใช้ช่องทางการรวบรวมข้อมูลความต้องการของลูกค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายและวิธีการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบเดิมตามที่เคยทำมา ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการทำตลาดออนไลน์เพื่อช่วยสนับสนุนการทำธุรกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ เป็นการใช้เพียงสื่อออนไลน์บางประเภทแบบลองผิดลองถูกหรือทำเท่าที่พอรู้วิธีเท่านั้น ขาดบุคลากรที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญด้านการทำการตลาดออนไลน์ ขาดทักษะในการทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ในด้านภาพลักษณ์ขององค์กรและผลิตภัณฑ์ ไม่สามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภคได้ตามต้องการเมื่อได้รับชมสื่อหรือโฆษณาต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปเข้าสู่สังคมออนไลน์หรือสังคมดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการสูญเสียโอกาสในการใช้การตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของตน

2. ความต้องการที่จะพัฒนาส่วนประสมการตลาดและการตลาดออนไลน์ของ SMEs จังหวัดนนทบุรี พบว่า **ด้านผลิตภัณฑ์** : SMEs ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในการนำการตลาดออนไลน์มาใช้ประกอบการผลิตและการพัฒนาสินค้าและบริการของตนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องแม่นยำตามความคาดหวังของผู้บริโภค **ด้านราคา** : SMEs ต้องการใช้ประโยชน์จากการตลาดออนไลน์เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตั้งราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนให้กับผู้บริโภคในราคาที่สามารถแข่งขันได้ดียิ่งขึ้น **ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย** : ต้องการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะในการนำการตลาดออนไลน์มาใช้เพื่อเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมและครบวงจรมากยิ่งขึ้น เช่น การรับคำสั่งซื้อจากลูกค้า การรับชำระค่าสินค้าและ

บริการ การตรวจสอบสถานะการส่งมอบสินค้าและบริการ เป็นต้น **ด้านการส่งเสริมการตลาด** : ต้องการเพิ่มทักษะด้านการใช้การตลาดออนไลน์เพื่อปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมและการสื่อสารการตลาดด้านต่าง ๆ **ด้านบุคคล** : ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้มีทักษะและความเชี่ยวชาญมากขึ้นในการนำการตลาดออนไลน์มาใช้ในการปฏิบัติงาน **ด้านกระบวนการให้บริการ** : ต้องการนำการตลาดออนไลน์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการให้บริการ ทั้งกระบวนการภายในกิจการและกระบวนการภายนอกเพื่อให้สามารถให้บริการ

ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น และ **ด้านลักษณะทางกายภาพ** : ผู้ประกอบการต้องการใช้ประโยชน์จากการตลาดออนไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจในลักษณะทางกายภาพของกิจการเมื่อได้รับชมผ่านช่องทางออนไลน์

3. ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน รวมถึงปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับสำคัญมากถึงมากที่สุด และเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับปัจจัยด้านอื่น โดยเรียงลำดับตามระดับ

ตารางที่ 1 สรุประดับความสำคัญจากความคิดเห็นของผู้บริโภค

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	อันดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.40	0.641	มากที่สุด	5
ด้านราคา	4.43	0.680	มากที่สุด	3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.32	0.650	มากที่สุด	7
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.14	0.771	มาก	8
ด้านบุคคล	4.42	0.684	มากที่สุด	4
ด้านกระบวนการ	4.43	0.653	มากที่สุด	2
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.34	0.718	มากที่สุด	6
ด้านการตลาดออนไลน์	4.48	0.680	มากที่สุด	1

4. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์มีผลต่อปัจจัยส่วนประสม

การตลาดของ SMEs ในจังหวัดนนทบุรีทั้ง 7 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	Unstandardized B	Coefficients Std. Error	Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
ด้านผลิตภัณฑ์	0.447	0.043	0.463	10.421	0.000
ด้านราคา	0.456	0.058	0.368	7.894	0.000
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.311	0.052	0.286	5.952	0.000
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.714	0.073	0.440	9.783	0.000
ด้านบุคคล	0.535	0.062	0.398	8.660	0.000
ด้านกระบวนการ	0.733	0.055	0.559	13.432	0.000
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.801	0.057	0.575	14.032	0.000

ตัวแปรต้น (Independent Variable:) ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์

5. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นประเด็นสำคัญที่จะนำมาสู่การนำการตลาดออนไลน์มาใช้ในการพัฒนาส่วนประสมการตลาดของ SMEs จังหวัดนนทบุรีที่มีหน้าร้านเพื่อให้บริการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตน ดังนี้

1. ผู้ประกอบการ SMEs จังหวัดนนทบุรีส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของตนอย่างเต็มที่ มีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ มีความพยายามที่จะพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าและบริการของตนและมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถนำการตลาดออนไลน์ซึ่งถือเป็นช่องทางการตลาดที่ไร้พรมแดนมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chamnanpol & Lohwanitchai (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการ ที่กล่าวว่า SMEs เป็นธุรกิจที่ไม่ได้มีขนาดใหญ่มาก

นัก มีความสามารถในการปรับตัวสูงเมื่อเทียบกับธุรกิจขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่พอจะมีความรู้เกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตและการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่บ้าง แต่ยังไม่สามารถนำการตลาดออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการตลาดและการดำเนินธุรกิจได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ SMEs จังหวัดนนทบุรี ควรต้องปรับปรุงส่วนประสมการตลาดของตนในทุกๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่อาจไม่ตรงกับความต้องการของตลาด มีต้นทุนในการดำเนินงานที่สูง มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ไม่สะดวกกับผู้บริโภค ไม่สามารถทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าและองค์กรของตนให้แพร่หลายอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ บุคลากรยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารออนไลน์ และยังต้องปรับปรุงและพัฒนากระบวนการในการให้บริการกับลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Watanaudomchai (2013) และ Pathomsirikul, Chavanich and Saijam (2017) ที่กล่าวว่า SMEs

ในประเทศไทยประสบปัญหาหลากหลายด้านทั้ง ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนและมาตรการส่งเสริมของรัฐ ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการตลาดและการกำหนดกลยุทธ์ ด้านส่วนประสมการตลาด รวมถึงการสร้างตราผลิตภัณฑ์ของตนยังทำได้ไม่ดีนัก และขาดความสามารถในการทำตลาดในวงกว้างทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศ

2. SMEs ในจังหวัดนนทบุรีมีความต้องการที่จะนำการตลาดออนไลน์มาพัฒนาส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้านของตนเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าและบริการของตนให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น การใช้ประโยชน์จากการตลาดออนไลน์ช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานด้านต่างๆ ทำให้ SMEs สามารถตั้งราคาผลิตภัณฑ์ของตนในราคาที่แข่งขันได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรีมีความรู้สึก ว่าควรต้องรีบดำเนินการนำการตลาดออนไลน์มาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาส่วนประสมการตลาดของตนอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยอีกหลายเรื่อง (Wongmontha & Techakana, 2017; Chamnanpol and Lohwanitchai, 2019; Kenapoom, 2015; Ampai, Chiyachan, & Tantrakul, 2018; Pittayawirun & Kulisor, 2014; Wongchavalitkun *et.al.*, 2017; Meelap *et.al.*, 2018) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการ SMEs ตระหนักและมีความต้องการที่จะนำการตลาดออนไลน์มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาส่วนประสมการตลาดของตนในประเด็นต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตและออกแบบสินค้าและบริการ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้า การพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจ การพัฒนาการดำเนินงานด้าน

การตลาด การลดต้นทุนการผลิต รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ และการนำข้อมูลที่ได้จากการตลาดออนไลน์มาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับ SMEs ให้สามารถแข่งขันได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน และให้ความสำคัญกับการตลาดออนไลน์เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Arnupap & Techajawet (2015) และ Thanasothon, Khochuerklang, Pongyila, & Phongwichai (2018) ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับส่วนประสมการตลาดในทุกด้าน และยังเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับผลการวิจัยของ Siriyong (2012) ที่พบว่า ส่วนประสมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจถือเป็นสิ่งสำคัญ เป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ และเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจ เพราะหากผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์ด้านส่วนประสมการตลาดของตนให้เหมาะสมกับประเภทของธุรกิจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายย่อมสามารถทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและนำมาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

สำหรับปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์นั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการตลาดออนไลน์เป็นปัจจัยที่มีระดับความสำคัญสูงสุดในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้บริโภคมีแนวโน้มในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งข้อมูลด้านรายละเอียดของสินค้าและบริการ เวลาและสถานที่ในการจำหน่าย ราคาผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของการส่งเสริมการตลาด ฯลฯ โดยช่องทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยม เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการหาข้อมูลดังกล่าวด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือที่เป็นสมาร์ตโฟน ซึ่งสามารถทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตลอดเวลา ยิ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถใช้ช่องทางออนไลน์ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ในทุกเวลาที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ampai, Chiyachan, & Tantrakul, 2018 และ Kunkalyuenyong (2018) และ Chaipreechawit (2018) ซึ่งทั้งสองงานวิจัยกล่าวว่า กระแสของสื่อออนไลน์เข้ามามีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคมากขึ้น เพราะนอกจากการใช้สื่อออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลข่าวสารแล้ว หากผู้บริโภคได้ซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์และเกิดความประทับใจ จะทำการเผยแพร่แบ่งปันประสบการณ์ของตนที่ได้รับผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม เป็นต้น รวมถึงอาจมีการถ่ายภาพบรรยากาศหรือบรรยายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าและบริการที่ตนได้รับอีกด้วย โดยใช้สมาร์ทโฟนของตนที่พกติดตัวอยู่ตลอดเวลา

4. ปัจจัยด้านการตลาดออนไลน์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อบัณฑิตส่วนประกอบการตลาดทั้ง 7 ด้าน ดังนั้น ผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี จึงสามารถนำการตลาดออนไลน์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้านส่วนประกอบการตลาดของตนได้ เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมซึ่งนำเทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วมในวิถีการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น ผู้บริโภคมีความคุ้นเคยและเกิดความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ตลาดเลือกซื้อและทำการค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลของสินค้าและบริการที่ตนต้องการเพื่อทำการเปรียบเทียบทั้งทางด้านคุณภาพและราคา ถือเป็นผู้บริโภคที่มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น (procumer) กล่าวโดยสรุปคือ ผู้บริโภคในปัจจุบันมีทัศนคติที่เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน การตลาดออนไลน์จึงได้รับความนิยมและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาส่วนประกอบการตลาดของตนได้เป็นอย่างดีในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Prasarnpanich (2018) ที่พบว่า การทำการตลาดออนไลน์ผ่านช่อง

ทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล แอปพลิเคชันผ่านทางโทรศัพท์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญ เนื่องจากสามารถเป็นช่องทางการตลาด การสื่อสารที่สามารถเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายและบุคคลทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saengsri (2017) และ Chamnanpol & Lohwanitchai (2019) ทั้งสองงานวิจัยพบว่า การทำการตลาดออนไลน์ด้วยสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญกับผู้บริโภคทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจและเป็นช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ :

ผลการศึกษาของการวิจัยเชิงคุณภาพออกมาสอดคล้องตรงกันกับผลการวิจัยเชิงปริมาณว่า ผู้ประกอบการ SMEs จังหวัดนนทบุรีมีความต้องการที่จะนำการตลาดออนไลน์มาใช้ในการพัฒนาส่วนประกอบการตลาดของตนให้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคมีความเห็นว่าการตลาดออนไลน์สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการพัฒนาส่วนประกอบการตลาดให้ตรงกับความต้องการผู้บริโภคได้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น SMEs สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการนำการตลาดออนไลน์เข้ามาพัฒนาส่วนประกอบการตลาดของตนตามแนวทาง ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ควรใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อรวบรวมความต้องการด้านต่าง ๆ ของผู้บริโภคและนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน รวมถึงมีการนำเสนอข้อมูลที่มีความหลากหลาย เหมาะสำหรับกลุ่มผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้อย่าง

สะดวกรวดเร็วและใช้ข้อมูลเหล่านั้นประกอบในการตัดสินใจซื้อได้ตรงตามความต้องการ

ด้านราคา ควรมีการแสดงราคาที่ถูกต้องและชัดเจนเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อมูลได้จากหลากหลายแหล่งอย่างรวดเร็ว และสามารถสอบถามราคาของผลิตภัณฑ์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ได้ การทำการตลาดออนไลน์ช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานให้กับกิจการ ทำให้สามารถตั้งราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แข่งขันกับคู่แข่งได้ดียิ่งขึ้น

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ที่ใช้งานง่าย มีการจัดประเภทของสินค้าและบริการเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหา มีกระบวนการสั่งซื้อที่เข้าใจง่าย ทำการสั่งซื้อได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีระบบการจัดส่งที่ถูกต้อง รวดเร็ว ตรงเวลา ได้รับสินค้าและบริการในสภาพที่ดีตามที่ตกลงไว้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในสายตาผู้บริโภคและเกิดการสั่งซื้อในครั้งต่อไป

ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและโฆษณาผลิตภัณฑ์ของตนผ่านช่องทางออนไลน์ที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีรายการส่งเสริมการขายเป็นพิเศษสำหรับการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบและอย่างต่อเนื่อง

ด้านบุคคล ควรพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำการตลาดออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น เช่น มีการทำคลิปวิดีโอแสดงข้อมูลหรือสาธิตวิธีการใช้งานของสินค้าหรือขั้นตอนการรับบริการ เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานที่ซ้ำซ้อนของพนักงานลง ทำให้ประหยัดเวลา พนักงานสามารถไปทำงานด้านอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ด้านกระบวนการให้บริการ ควรใช้การตลาดออนไลน์เพื่อพัฒนากระบวนการให้บริการลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น เช่น มีระบบในการตอบข้อซักถาม รับเรื่องร้องเรียน ให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีระบบการสั่งซื้อและชำระเงินที่มีความสะดวก ปลอดภัย น่าเชื่อถือ มีระบบในการตรวจสอบสถานะการจัดส่งสินค้า

ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรคำนึงถึงการเสริมสร้างบรรยากาศและลักษณะทางกายภาพของสินค้าและบริการที่น่าเสนอผ่านช่องทางออนไลน์ให้ดูสวยงาม ดึงดูดให้ผู้บริโภคสนใจและเกิดความต้องการที่จะซื้อหรือทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ เช่น มีรูปภาพที่สวยงามประกอบและใช้ภาษาที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย กระชับ ถูกต้อง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกที่ดี ประทับใจกับสินค้าและบริการที่น่าเสนอ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง : เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดอื่น ๆ สามารถนำแนวทางตามข้อเสนอแนะจากการวิจัยในข้อ 1 ไปใช้ในการกำหนดเป็นแผนงานสำหรับองค์กรของตนเพื่อใช้ในการสนับสนุน การฝึกอบรม SMEs ในจังหวัดของตนให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาดโดยนำการตลาดออนไลน์เข้ามาประยุกต์ใช้กับส่วนประสมการตลาดให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สามารถแข่งขันได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป : ควรทำการศึกษาโดยจำแนกผลิตภัณฑ์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อหาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท

References

- Ampai, W., Chiyachan, J., & Tantrakul, T. (2018). Influence of social media and creating strategies to increase business efficiency small and medium business enterprises in trade and services. *Academic journal Suvarnabhumi Institute of Technology*. Year 4, Issue 1, Page 113-127. (in Thai)
- Arnupap, S., & Techajawet, W. (2015). *Service Marketing Strategy for Small and Medium Gem and Jewelry Retailers in Bangkok*. Graduate School Suan Dusit Rajabhat University Year 11, Issue 2, Monthly May-August 2015. Page 177-183. (in Thai)
- Chaipreechawit, C. (2018). *Studies on the consumption of food trucks that influence popular culture*. National Academic Conference and Presentation of National Academic No 2. University of the Thai Chamber of Commerce. 8 June 2018. (in Thai)
- Chamnanpol, K., & Lohwanitchai, S. (2019). Development of digital technology model to promote entrepreneurial potential. *Ratchaphruek Journal* Year 17, Issue 2, May-August 2019. Page 130-138. (in Thai)
- Kasikorn Research Center (2017). SME Retail, How to adjust to the 4.0 era. Research data, October 2017. K SME Analysis
- Kenapoom, S. (2015). Guidelines for Improving the Effectiveness of Community Enterprises in Maha Sarakham Province. *Praewa Kalasin Academic Journal Kalasin University* Year 2, Issue 3, September-December 2015 Page 68-85. (in Thai)
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2017). *Marketing 4.0: Moving from Traditional to Digital*. New Jersey : John Wiley & Sons.
- Kunkalyuenyong, P. (2018). Thai Food Consumption Behavior, and Determinants of Consumer Satisfaction towards Thai Food Restaurants in Bangkok: A Comparative Study of Gen-X and Gen-Y. *Journal of Social Communication Innovation*. Year 6, Issue 1(11), Jan-Jun 2018. page 66-75. (in Thai)
- Meelap, J., Tangcharoen, K., Phutthipan, N., Boriphan, W., & Noknoi, J. (2018). *Intention to use social media for business*. National Academic Conference 10th Walailak Research, 27-28 March 2018. (in Thai)
- Ministry of Commerce. (2017). *Business Analysis for Upper Central Region 1 Region, Nonthaburi, Pathum Thani, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Saraburi*. Business Information Division. July 2017. Department of Business Development

- Ministry of Interior. (2017). *Population statistics in Nonthaburi Province as of June 2017*. Department of Provincial Administration.
- Ouparamai, W. (2020). *Marketing Strategies Development of Small and Medium Business Enterprises in Nonthaburi for the Era of Thailand 4.0*. OSMEP (2018). Office of Small and Medium Enterprises Promotion. SMEs Annual Report 2017.
- Pathomsirikul, Y., Chavanich, P., & Saijam, R. (2017). Assessment of the competitiveness of SMEs in the clothing industry for the elderly in order to upgrade the SMEs of Thailand to ASEAN. *Srinakharinwirot Business Administration Journal*. Year 8, Issue 2, July-December 2017. Page 110-124. (in Thai)
- Pittayawirun, W., & Kulisorn, N. (2014). Digital media influencing consumers' response to access to market information. *Srinakharinwirot Business Administration Journal*, Year 5, Issue 1, January-June 2014. Page 80-96. (in Thai)
- Prasarnpanich, A. (2018). Guidelines for developing online marketing mix of hotels in special economic development zone Northeast. *Journal of Business Administration*. Association of Private Higher Education Institutions of Thailand under the Royal Patronage of His Majesty the King HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Princess Royal. Year 7, July-December 2018. Page 10-25. (in Thai)
- Rojnaphalai, P., & Kongmalai, O. (2018). *Factors affecting consumers' continuous buying intentions online*. Case study of fashion clothes. National Academic Conference 10th Walailak Research, 27-28 March 2018. (in Thai)
- Saengsri, S. (2017). The use of electronic markets to increase the competitiveness of small and medium business enterprises. *Journal of Rajanagarindra*. July-December 2017. Page 145-151. (in Thai)
- Siriyong, D. (2012). *Forms and strategies for operating small and medium business enterprises in Thailand in order to increase the capability and capability of sustainable competition*. Study only 4 SMEs that have been finalists in SMEs strike for the best SME of the year 2011. Master of Business Administration Thesis Silpakorn University. (in Thai)
- Thanasothon, S., Khochuerklang, S., Pongyila, A., & Phongwichai, S. (2018). Consumer expectations and perceptions of plant extract supplements of successful companies in Thailand. *Walai Alongkorn Journal Review (Humanities and Social Sciences)* Year 8, Issue 3, September-December 2018, Page 26-37. (in Thai)

- Watanaudomchai, S. (2013). *National agenda for opportunities to accelerate SMEs in the NCPO government era*. Bank of Thailand Northeastern Office. Retrieved 5 February 2018. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/02-SMEs_Full.pdf.
- Wongchavalitkun, B., Wongchavalitkun, S., Linsaran, T., Pratpreecha, O., Pratpreecha, T., & Chanthakat, C. (2017). Buying behavior and factor analysis of factors affecting product purchase or services through consumer electronic commerce in Nakhon Ratchasima municipality Nakhon Ratchasima province. *Journal of Business Administration*. Association of Private Higher Education Institutions of Thailand In the royal patronage. His Majesty the King HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Princess Royal. Year 6, Issue 1, January-June 2017. Page 95-113. (in Thai)
- Wongmontha, S., & Techakana, C. (2017). Marketing 4.0 in Thailand Context 4.0. *Journal of Economics and Public Policy*. Year 8, Issue 15, January-June 2017, Page 1-16. (in Thai)

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและ ประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์ โคนมในจังหวัดนครราชสีมา

อนุชา วิทยาการ-ภุรีพันธุ์บุญ*

Received : October 1, 2020

Revised : October 26, 2020

Accepted : November 6, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ 1) ผลการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา และ 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 สหกรณ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง 10 สหกรณ์ เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จากปีบัญชี 2551-2560 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบจำลองเศรษฐกิจผสมผสานตามจำนวน 10 สหกรณ์ในช่วงเวลา 10 ปี ผลการวิจัยพบว่า 1) รายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย สินเชื่อ และเงินกู้ของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1,815.63, 602.19, 189, 589.19, 212.14, และ 69.97 ล้านบาทต่อปีตามลำดับ โดยมีอัตราการเติบโตของรายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย สินเชื่อ และเงินกู้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับร้อยละ 33.65, 24.37, 6.88, 7.35, และ 28.88 ตามลำดับ และ 2) ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมที่ทำการศึกษามีค่าเท่ากับ 0.985 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมมีประสิทธิภาพระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลการดำเนินงาน / ประสิทธิภาพการดำเนินงาน / สหกรณ์โคนม

ผู้รับผิดชอบบทความ : รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชา วิทยาการ-ภุรีพันธุ์บุญ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail : puanucha@windowslive.com โทร. 08 4225 6155

* วท.บ (เศรษฐศาสตร์เกษตร), วท.ม.(เศรษฐศาสตร์เกษตร), M.Sc.(Economics), Ph.D. (Economics), รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

The Analysis of Operational Performance and Efficiency of Dairy Cooperatives Ltd. in Nakhon Ratchasima Province

Anucha Wittayakorn-Puripunpinyoo*

Abstract

The research objectives were to analyze: 1) the dairy cooperatives' operational performance in Nakhon Ratchasima province; and 2) the operational efficiency of dairy cooperatives' operational performance in Nakhon Ratchasima Province.

The study population was 12 dairy cooperatives in Nakhon Ratchasima Province. A purposive sampling technique was applied to select 10 dairy cooperatives as a sample size. Secondary data were collected from the Cooperative auditing department from 2008 to 2017 of the accounting year. Data analysis was descriptive statistics-percentage, standard deviation, and growth rate. The panel data econometric model was also applied as a data analysis tool of 10 dairy cooperatives over 10 years. The research findings were : 1) income, debt, expenditure credit, and loan of dairy cooperatives in Nakhon Ratchasima Province expressed as the average value of 1,815.63, 602.19, 189,589.19, 212.14, and 69.97 Million Thai Baht a year prospectively. Along with their growth rates of 33.65, 24.37, 6.88, 7.35, and 28.88 percent a year prospectively ; and 2) the operational efficiency of dairy cooperatives in the study area was equal to 0.985 expressing the highest efficiency of operation.

Keywords : Operational performance/ Operational efficiency/ Dairy Cooperatives Limited

Corresponding Author : Associate Professor Dr. Anucha Wittayakorn-Puripunpinyoo, School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail : puanucha@windowslive.com Tel 08 4225 6155

* B.Sc.(Agricultural Economics), M.Sc.(Agricultural Economics), M.Sc. (Economics), Ph.D.(Economics), Associate Professor, School of Agriculture and Cooperatives.

1. บทนำ

KS เลี้ยงโคนมเพื่อนำน้ำนมดิบมาแปรรูปและบริโภคในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงสถาปนาศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์กขึ้นที่อำเภอวกเหือก จังหวัดสระบุรี ร่วมกับพระเจ้าเฟรเดริกที่ 9 (King Frederick IX) แห่งประเทศเดนมาร์ก เมื่อ พ.ศ. 2505 ศูนย์ฝึกอบรมแห่งนี้ต่อมาได้พัฒนากลายเป็นองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทดลองเลี้ยงโคนมด้วยพระองค์เองในบริเวณพระตำหนักสวนจิตรลดา และเมื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้เกินความต้องการของตลาดได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงงานนมผงและศูนย์รับน้ำนมดิบนมจากเกษตรกร นอกจากนี้ ยังทรงริเริ่มให้มีการจัดตั้งบริษัทผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ดำเนินการผลิตนมผงใน พ.ศ. 2515 ต่อมาใน พ.ศ. 2518 ได้ทรงโอนกิจการของบริษัทนี้ให้สหกรณ์โคนมราชบุรี จำกัด ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) (สารานุกรมสำหรับเยาวชน, 2561)

ในประเทศไทยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทยมักรวมตัวกันจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปแบบสหกรณ์โคนมซึ่งกระจายในทุกภูมิภาคในประเทศไทย สหกรณ์โคนมในประเทศไทยที่ดำเนินงานในปี 2562 มีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 96 สหกรณ์ มีสมาชิกทั้งหมด 18,638 คน มีปริมาณธุรกิจของสหกรณ์คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 16,467 ล้านบาท

รายได้ของสหกรณ์มีมูลค่าเท่ากับ 22,968 ล้านบาท กำไรของสหกรณ์เท่ากับ 424 ล้านบาท ทุนดำเนินงานของสหกรณ์เท่ากับ 12,949 ล้านบาท สินทรัพย์ของสหกรณ์โคนมเท่ากับ 12,949 ล้านบาท และปริมาณเงินลงทุนของสหกรณ์เท่ากับ 26.57 ล้านบาท ซึ่งผลการประกอบการธุรกิจสหกรณ์โคนมโดยภาพรวมนับได้ว่า มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทยต่อรายได้และการจ้างงาน นอกจากนี้ สหกรณ์โคนมในประเทศไทยยังเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญในประเทศไทยเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภค และผลิตภัณฑ์นมที่เป็นแหล่งโปรตีนและสารอาหารที่จำเป็นและมีประโยชน์อื่น ๆ กับประชากรทุกเพศทุกวัยในประเทศไทย(อนุชา วิทยากร-ภูริพันธุ์ภิญโญ, 2559) จะเห็นได้ว่า ความต้องการในบริโภคนมพร้อมดื่มของผู้บริโภคในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2551-2562 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,159.93 พันตันต่อปี และมีอัตราการบริโภคนมพร้อมดื่มที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี ทั้งนี้มีค่าเฉลี่ยการบริโภคนมพร้อมดื่มเท่ากับ 18.13 กิโลกรัมต่อคนต่อปี (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความต้องการในการบริโภคนมพร้อมดื่มของผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ดังนั้น การผลิตน้ำนมดิบในประเทศไทยนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการผลิตในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภคภายในประเทศให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคในประเทศ จะเห็นได้ว่า ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบในประเทศเพื่อใช้แปรรูปเป็นนมพร้อมดื่มจาก พ.ศ. 2551-2562 มีปริมาณการผลิตเฉลี่ย 1,020.12 พันตันต่อปี (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร

และสหกรณ์, 2563) ซึ่งไม่เพียงพอต่อการแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่มสำหรับตลาดผู้บริโภคในประเทศไทย เมื่อศึกษาถึงแหล่งผลิตน้ำนมดิบในประเทศไทยนั้นพบว่า จาก พ.ศ. 2551-2562 จังหวัดที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมากที่สุด 5 อันดับแรกในประเทศไทย ได้แก่ 1) สระบุรี 2) นครราชสีมา 3) ราชบุรี 4) ลพบุรี และ 5) เชียงใหม่ โดยมีจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนม จำนวน 2,601 2,513 2,111 1,529 และ 1,156 ครัวเรือน ตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 15.64, 15.11, 12.69, 9.19 และ 6.95 ตามลำดับ นอกจากนี้จังหวัดที่มีจำนวนโคนมมากที่สุด 5 อันดับแรกในประเทศไทย ได้แก่ 1) สระบุรี 2) นครราชสีมา 3) ราชบุรี 4) ลพบุรี และ 5) เชียงใหม่ โดยมีจำนวนโคนมจำนวน 86,789 73,639 49,015 48,840 และ 39,860 ตัว ตามลำดับคิดเป็นร้อยละ 17.07, 14.48, 9.64, 9.60 และ 7.84 ตามลำดับ (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563) จะเห็นได้ว่า จังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการผลิตน้ำนมดิบในประเทศไทยในฐานะที่เป็นจังหวัด 1 ใน 5 ที่มีจำนวนเกษตรกรผู้ผลิตและจำนวนโคนมที่ให้น้ำนมดิบมากที่สุด และเป็นอันดับที่ 2 ในประเทศไทยรองจากจังหวัดสระบุรี ในขณะที่เดียวกันปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้จากจังหวัดนครราชสีมา จาก พ.ศ. 2551-2562 เฉลี่ยร้อยละ 51.20 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดในประเทศไทย จึงกล่าวได้ว่า จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญต่อการผลิตน้ำนมดิบในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่จังหวัดนครราชสีมามีสภาพทางภูมิศาสตร์ และพื้นที่ในการเลี้ยงโคนมจำนวนมาก เป็นเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมมีการรวมกลุ่มกันจดทะเบียนจัดตั้ง

เป็นสหกรณ์โคนม จำกัด ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ทั้งหมด 12 สหกรณ์ (ตารางที่ 1) โดยมีสมาชิกทั้งหมด 1,344 คน การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในจังหวัดนครราชสีมาขึ้นนับเป็นเวลากว่า 10 ปี เช่นกัน นับเป็นการเริ่มต้นการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในยุคแรก ทั้งนี้ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมโดยทั่วไปนั้นประกอบไปด้วย 6 ธุรกิจคือ 1) ธุรกิจรวบรวมและจำหน่ายน้ำนมดิบ 2) ผลิตและจำหน่ายนมพาสเจอร์ไรส์ 3) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย 4) ธุรกิจสินเชื่อ 5) ธุรกิจให้บริการผสมเทียม และ 6) ธุรกิจผลิตอาหารสัตว์ ทั้งนี้ การผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรในฐานะที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมายังไม่ได้มีการทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ว่า การผลิตน้ำนมดิบนั้นมีประสิทธิภาพและผลการดำเนินการในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอย่างไร

ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าการประเมินผลการดำเนินงานมักจะทำเฉพาะในขอบเขตของการวิเคราะห์เชิงบัญชีในรูปแบบการจดบันทึกรายรับรายจ่าย กำไร ต้นทุน แต่ไม่ได้มีการทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพโดยใช้แบบจำลองเศรษฐมิติพาดำ (Panel Data Econometric Model) ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์จึงให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนม โดยเน้นการใช้แบบจำลองเศรษฐมิติพาดำที่ไม่เคยมีนักวิจัยผู้ใดใช้เครื่องมือในรูปแบบแบบจำลอง

เศรษฐกิจมาก่อน ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่าการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมามีประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างไร ควรมีแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้การดำเนินงานที่ให้ผลตอบแทนและมีประสิทธิภาพมากที่สุดและสุดท้ายแล้วการดำเนินที่มีประสิทธิภาพของสหกรณ์โคนมนั้น จะก่อให้เกิดผลดีต่อสหกรณ์โคนม และสมาชิกสหกรณ์สหกรณ์โคนมที่เป็นเจ้าของสหกรณ์ อีกทั้งในฐานะผู้ผลิตอีกด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้หน่วยงานอื่นสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมอื่น ๆ ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสหกรณ์ เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์โคนม	จำนวนสมาชิก
1	สหกรณ์โคนมนครบุรี จำกัด	52
2	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก สูงเนิน จำกัด	144
3	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ขามทะเลสอ จำกัด	63
4	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กปากช่อง จำกัด	59
5	สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด	473
6	สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ จำกัด	112
7	สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	177
8	สหกรณ์โคนมชุมพวง จำกัด	41
9	สหกรณ์โคนมเสิงสาง จำกัด	54

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา

3. ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ สหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาจากปีบัญชี 2551-2560 ทั้งหมดจำนวน 12 สหกรณ์ เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์โคนม	จำนวนสมาชิก
10	สหกรณ์โคนมสีคิ้ว จำกัด	48
11	สหกรณ์โคนมด้านขุนทด จำกัด	87
12	สหกรณ์โคนมพลกรัง จำกัด	34
รวม	12 สหกรณ์	1,344

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562).

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกสหกรณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling technique) ตามเงื่อนไขคือ 1) สหกรณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีผลการดำเนินงานไม่

ติดลบหรือมีค่าเป็นศูนย์ และ 2) ข้อมูลที่ได้จะต้องมีความต่อเนื่องกันตามมิติของเวลา (continuous time series data) ด้วยเงื่อนไขดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่าง 10 สหกรณ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์โคนม	จำนวนสมาชิก
1	สหกรณ์โคนมครบุรี จำกัด	52
2	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค สูงเนิน จำกัด	144
3	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค ขามทะเลสอ จำกัด	63
4	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คปากช่อง จำกัด	59
5	สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด	473
6	สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ จำกัด	112
7	สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	177
8	สหกรณ์โคนมชุมพวง จำกัด	41
9	สหกรณ์โคนมเลิงสาง จำกัด	54
10	สหกรณ์โคนมสีคิ้ว จำกัด	48
รวม	10 สหกรณ์	1,223

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562).

3.2 เศรษฐมิติพาดเวลา

ผู้วิจัยได้สร้างและทดสอบแบบจำลองเศรษฐมิติพาดเวลา (Panel Data Econometric Model) เพื่อความเหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ 2 แบบ ดังนี้

1) Random Effect Model โดยการใช้วิธีการ Feasible Generalized Least Squares (FGLS) เพื่อแก้ปัญหา Serial Correlation ซึ่ง Random Effect Model จะนำค่า α_i ไปรวมกับค่าความคลาดเคลื่อน u_{it} กลายเป็นความคลาดเคลื่อนใหม่ v_{it} การวิเคราะห์นี้จะใช้สมมุติฐานที่ว่า α_i จะต้องไม่สัมพันธ์กับตัวแปรอิสระใด ๆ ในสมการ จากนั้นจะเปลี่ยนรูปแบบของสมการด้วยวิธีการ FGLS ดังนี้ (Andrew, et al., 2007, p. 410)

$$y_{it} = \beta_i x_{it} v_{it}$$

เปลี่ยนรูปตัวแปรเป็น

$$x_{it}^* = x_{it} - \hat{\theta}_i \hat{x}_i$$

กำหนดให้

$$\hat{x}_i = \frac{1}{T_i} \sum_{t=1}^m x_{it}$$

โดยที่ T คือเวลาทั้งหมด

$$\text{และ } \hat{\theta}_i = \frac{1}{\sqrt{T_i} \sqrt{\hat{\sigma}_x^2 + \hat{\sigma}_u^2}}$$

โดยที่ $\hat{\sigma}_x^2$ $\hat{\sigma}_u^2$ มาจากการประมาณการค่าด้วยวิธีการ Ordinary Least Squares (OLS)

จะได้สมการใหม่ที่น่าไปประมาณการ ดังนี้

$$y_{it}^* = \beta_0^* + \beta_i x_{it}^* + v_{it}^*$$

และมีการประมาณการค่าสมประสิทธิผล ดังนี้ (Christopher, 2006, p 228)

$$\hat{\beta}_{it} = (\sum_{t=1}^M x_i^* \Omega^{-1} x_i^*)^{-1} (\sum_{t=1}^M x_i^* \Omega^{-1} y_t^*)^{-1}$$

วิธีการทางเศรษฐมิตินี้จะให้ผลการวิจัยที่สามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ตามมิติของเวลา (time dimension) ที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากสาเหตุที่มีอิทธิพลภายนอกเข้ามากระทบ

2) Fixed Effect Model เป็นวิธีการทางเศรษฐมิติที่ควบคุม โดยการกำจัดอิทธิพลนี้ออกไปจากสมการด้วยวิธีการทางสถิติที่เรียกว่า Demean ที่มีสมมุติฐานคือ ต้องมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระในสมการ และต้องไม่สัมพันธ์กันเอง โดยการแยกออกมาจากค่าความคลาดเคลื่อน ก่อนแล้วกลายมาเป็น + หลังจากนั้น นำค่าตัวแปรของตัวอย่างลบด้วยค่าเฉลี่ยของตัวแปรของตัวแปรนั้น ๆ และบวกด้วยเวลาและตัวอย่างทั้งหมด (Andrew, et al., 2007, p. 409)

$$y_{it} = \beta_i x_{it} + \alpha_i + u_{it}$$

จะได้

$$y_{it} - \bar{y}_i + \bar{y} = \beta_i (x_{it} - \bar{x}_i + \bar{x}) + (\alpha_i - \bar{\alpha}_i + \bar{\alpha})$$

โดยที่

$$\bar{y}_i = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^m y_{it}$$

$$\bar{x}_i = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^m x_{it}$$

$$\bar{\alpha}_i = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^m \alpha_i$$

$$\bar{u}_i = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^m u_{it}$$

$$\bar{y} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^M \frac{y_{it}}{nT}$$

$$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^M \frac{x_{it}}{nT}$$

$$\bar{u} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^M \frac{u_{it}}{nT}$$

. n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

. T = จำนวนเวลาทั้งหมด

จะได้สมการใหม่ที่มี α_i ถูกกำจัดออกไป ดังนี้

$$\tilde{y}_{it} = \beta_i \tilde{x}_{it} + \tilde{u}_{it}$$

และมีการประมาณการค่าสัมประสิทธิ์ตามวิธีการทางเศรษฐมิติ ดังนี้ (Badi, 2008, p14)

$$\hat{\beta}_{FE} = (\sum_{i=1}^N \tilde{x}_i' \tilde{x}_i)^{-1} (\sum_{i=1}^N \tilde{x}_i' \tilde{y}_i)$$

Fixed Effect Model จะให้ผลการวิจัยที่อธิบายได้ว่า ตัวอย่างมีพฤติกรรมคงที่ตลอดเวลาไม่ว่าอิทธิภายนอกมากระทบก็ไม่เปลี่ยนแปลงไป

เนื่องจากการประมาณการด้วยข้อมูลพาเนลด้า มีทั้งวิธีการ Random Effect และ Fixed Effect จะต้องมีการทดสอบว่า วิธีการที่เหมาะสมด้วยวิธีการ Huasman Test (HT) โดยถ้าค่า HT ที่ได้มีค่ามากกว่า percentile ที่ $1 - \alpha$ ต้องใช้การวิเคราะห์แบบจำลองเศรษฐมิติด้วย Fixed Effect Model แต่ถ้าค่า HT ที่ได้มีค่าน้อยกว่า percentile ที่ $1 - \alpha$ จะต้องใช้ Random Effect Model (Baltagi, et al. 2007, pp. 416-419)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนม โดยการประมาณการสมการรายได้ของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์ และในช่วงเวลา 10 ปี โดยแบบจำลองพาเนลด้า (Panel Data Econometric Model) ด้วยแบบจำลอง Fixed Effect Panel Data Model ตามสมการดังนี้

$$\hat{y}_{it} = \hat{\beta}_{0,it} + \hat{\beta}_{1,it} * x_{1,it} + \hat{\beta}_{2,it} * x_{2,it} + \hat{\beta}_{3,it} * x_{3,it} + \hat{\beta}_{4,it} * x_{4,it}$$

โดยที่ $\hat{y}_{it}$ = รายได้ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$\hat{\beta}_{0,it}$ = ค่าคงที่ (constant term) ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$\hat{\beta}_{1,it}$ = ค่าประมาณการสัมประสิทธิ์ (Estimated Parameter) ของหนี้สินของของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$\hat{\beta}_{2,it}$ = ค่าประมาณการสัมประสิทธิ์ (Estimated Parameter) ของค่าใช้จ่ายของของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$\hat{\beta}_{3,it}$ = ค่าประมาณการสัมประสิทธิ์ (Estimated Parameter) ของสินเชื่อของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$\hat{\beta}_{4,it}$ = ค่าประมาณการสัมประสิทธิ์ (Estimated Parameter) ของเงินกู้ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$x_{1,it}$ = หนี้สินของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$x_{2,it}$ = ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$x_{3,it}$ = สินเชื่อของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

$x_{4,it}$ = เงินกู้ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

i. = สหกรณ์โคนมในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 สหกรณ์ i. = 1, 2, ..., 10

t. = ข้อมูลรายปีจาก ปี พ.ศ. 2551 – 2560 จำนวน 10 ปี t. = 1, 2, ..., 10

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency)

= $(\frac{y_{it}}{y^*_{it}})$ (เทพดียว นิตยชาติ, มาชะศิริ เชาวกุล และ สัมพันธ์ เนตยานันท์ (2557).

โดยที่ y_{it} = รายได้ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t.

y^*_{it} = รายได้ของสหกรณ์โคนม i. ปีที่ t

จากสมการประมาณการ

ทั้งนี้โดยการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การอธิบายค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงาน	การอธิบาย
0.8001 – 1.000	ประสิทธิภาพสูงมาก
0.6001 – 0.800	ประสิทธิภาพสูง
0.4001 – 0.600	ประสิทธิภาพปานกลาง
0.2000 – 0.400	ประสิทธิภาพต่ำ
0.0010 – 0.200	ประสิทธิภาพต่ำมาก
0.000	ไม่มีประสิทธิภาพ

ที่มา : อนุชา วิทยาการ-ภุวิพันธุ์ภิญโญ, 2561, การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนบน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์

4.1.1. รายได้ของสหกรณ์โคนม ทั้ง 10 สหกรณ์มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 1,815.63 ล้านบาทต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 572.68 ล้านบาท และอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 33.65 ทั้งนี้รายได้สหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

4.1.2. หนี้สินของสหกรณ์โคนม ทั้ง 10 สหกรณ์ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อปี 602.19 ล้านบาทต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 328.71 ล้านบาท และอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 24.37 ทั้งนี้หนี้สินสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มในทางเพิ่มขึ้น

4.1.3. ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์โคนม ทั้ง 10 สหกรณ์ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี 602.19 ล้านบาทต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ

328.71 ล้านบาท และอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 24.37 ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มในทางเพิ่มขึ้น

4.1.4. สินเชื่อของสหกรณ์โคนม ทั้ง 10 สหกรณ์ มีสินเชื่อเฉลี่ยต่อปี 212.14 ล้านบาทต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 47.37 ล้านบาท และอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 7.35 ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มในทางเพิ่มขึ้น

4.1.5. เงินกู้ของสหกรณ์โคนม ทั้ง 10 สหกรณ์ มีเงินกู้เฉลี่ยต่อปี 69.97 ล้านบาทต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 53.27 ล้านบาท และอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 28.88 ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายสหกรณ์โคนมในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มในทางเพิ่มขึ้น

4.2 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา

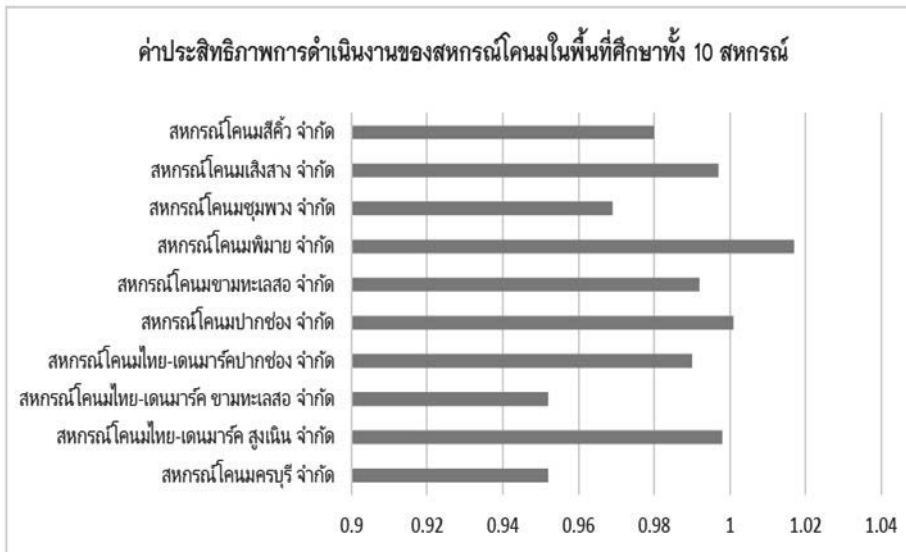
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา
ทั้ง 10 สหกรณ์

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์โคนม	ค่าประสิทธิภาพ $Eff = (Y)/(Y^*)$
1	สหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด	1.017
2	สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด	1.001
3	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค สูงเนิน จำกัด	0.998
4	สหกรณ์โคนมเสิงสาง จำกัด	0.997
5	สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ จำกัด	0.992
6	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คปากช่อง จำกัด	0.990
7	สหกรณ์โคนมสีคิ้ว จำกัด	0.980
8	สหกรณ์โคนมชุมพวง จำกัด	0.969
9	สหกรณ์โคนมครบุรี จำกัด	0.952
10	สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค ขามทะเลสอ จำกัด	0.952
ค่าเฉลี่ย		0.985

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 3 พบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์ พบว่าสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด มีค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงสุด เท่ากับ 1.017 รองลงมาคือ สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด มีค่าคะแนนเท่ากับ 1.001 รองลงมา ได้แก่ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค สูงเนิน จำกัด สหกรณ์โคนมเสิงสาง จำกัด สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ จำกัด สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์คปากช่อง จำกัด สหกรณ์โคนมสีคิ้ว จำกัด สหกรณ์โคนมชุมพวง จำกัด สหกรณ์

โคนมครบุรี จำกัด และสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ค ขามทะเลสอ จำกัด โดยมีค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงานเท่ากับ 0.998, 0.997, 0.992, 0.990, 0.980, 0.969, 0.952 และ 0.952 ตามลำดับ ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์มีค่าเท่ากับ 0.985 ซึ่งจัดว่าการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์ มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ค่าคะแนนประสิทธิภาพระหว่าง 0.8001-1.000) (สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ, 2556) และ (อนุชา วิทยาการ-ภุวิพันธุ์ภิญโญ, 2561) ซึ่งสามารถแสดงโดยภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 10 สหกรณ์

5. อภิปรายผล

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาโดยพิจารณาจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ รายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย สินเชื่อ และเงินกู้ของสหกรณ์ทั้ง 10 สหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และมีอัตราการเติบโตของปัจจัยดังกล่าวเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเติบโตของรายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย สินเชื่อ และเงินกู้ของสหกรณ์โคนมเฉลี่ยต่อปีที่อัตราร้อยละ 33.65, 24.37, 6.88, 7.35, และ 28.88 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับณัฐจริย์ เสนพงษ์ (2551) กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2560) จุฑาทิพย์ หมั่นแก้ว, สุกัญญา ตันธนวัฒน์ และสุณี ฉัตรารคม (2562) และนิสาค์ เลหาพูนรังษี (2562)

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาที่มีค่าคะแนนประสิทธิภาพ

การดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสหกรณ์โคนมพิมาย จำกัด มีค่าคะแนนสูงสุด เท่ากับ 1.017 รองลงมาคือ สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด มีค่าคะแนนเท่ากับ 1.001 รองลงมา ได้แก่ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก สูงเนิน จำกัด สหกรณ์โคนมเสิงสาง จำกัด สหกรณ์โคนมขามทะเลสอ จำกัด สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กปากช่อง จำกัด สหกรณ์โคนมสีคิ้ว จำกัด สหกรณ์โคนมชุมพวง จำกัด สหกรณ์โคนมนครบุรี จำกัด และสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ขามทะเลสอ จำกัด โดยมีค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงานเท่ากับ 0.998, 0.997, 0.992, 0.990, 0.980, 0.969, 0.952 และ 0.952 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่าการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ หมั่นแก้ว, สุกัญญา ตันธนวัฒน์, และสุณี

ฉัตราคม (2562) ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์มีประสิทธิภาพการดำเนินงานระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม สมาชิกสหกรณ์ควรมีการปรับตัวในกระบวนการผลิตนํ้านมดิบเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในอันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนากระบวนการผลิตนํ้านมดิบที่มีประสิทธิภาพต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) รายได้ 2) นํ้าสิน 3) ค่าใช้จ่าย 4) สินเชื่อ และ 5) เงินกู้ของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 สหกรณ์ มีแนวโน้มในทางเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่า การผลิตนํ้านมดิบของสหกรณ์โคนมมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์นมในตลาดภายในประเทศ (domestic market) มากขึ้นโดยเฉพาะสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นแหล่งผลิตนํ้านมดิบที่สำคัญในประเทศไทย เนื่องจากปริมาณการผลิตนํ้านมดิบในประเทศไทยนำไปแปรรูปในอุตสาหกรรมการแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่มมีความต้องการในปริมาณมาก เนื่องจากความต้องการในการบริโภคในประเทศมีปริมาณมากกว่าปริมาณการผลิตได้ในประเทศไทย จากผลการวิจัยพบว่าสหกรณ์ทั้ง 10 สหกรณ์มีประสิทธิภาพการดำเนินงานในระดับที่สูงมาก จึงเป็นโอกาสที่ดีที่เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมทำการขยายการผลิตนํ้านมดิบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ในประเทศในอนาคต อย่างไรก็ตาม การดำเนินการผลิตนํ้านมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้หลักของเกษตรกร เช่น การควบคุมหนี้สินของสมาชิกไม่ให้สูงเกินไปเกินขีดความสามารถที่เกษตรกรสามารถจะชำระคืนได้ การควบคุมรายจ่ายในการผลิตที่ไม่ให้สูงเกินไป และ คำนึงต่อการลงทุน การใช้สินเชื่อของเกษตรกรต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งการปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์ต่อสมาชิกต้องกระทำอย่างรอบคอบและมีเหตุผล ผลการวิจัยนี้ได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐทั้งทางด้านวิชาการ การสนับสนุนทางการเงิน สินเชื่อ และการส่งเสริมด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์โคนม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล การปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) โดยมีโครงการย่อยสนับสนุน 2 โครงการคือ 1) โครงการสร้างความมั่นคงทางอาหารหยาบให้กับโคนมด้วยหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 2) โครงการพัฒนาศักยภาพฟาร์มโคนมของสมาชิก (Smart Farmers) เพื่อรองรับการแข่งขันจากการเปิดการค้าเสรี FTA

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในจังหวัดนครราชสีมา ค่าคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมในระดับที่สูงมาก แต่ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์โคนมด้วยแบบจำลองพหุคูณค่าพบว่า แบบจำลองแบบพหุคูณค่าในรูปแบบ Fixed Effect Model แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสหกรณ์โคนมทั้ง 10 แห่งมีพฤติกรรมใน

การดำเนินงานที่คงที่ตลอดเวลาไม่ว่าจะมีอิทธิพลจากภายนอกมากระทบอย่างไรก็ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำเนินงาน จากผลการวิจัยนี้ได้ข้อเสนอแนะว่า สหกรณ์โคนมทั้ง 10 แห่งควรมีพฤติกรรมในขบวนการและวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนไป ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เช่น สูตรอาหารโคนมที่เปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลที่ได้รับจากการวิจัยโดยเฉพาะสูตรของอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงโคนมที่ได้รับการพัฒนา เกษตรกรจึงควรมีการยอมรับสูตรอาหารที่ได้รับการวิจัยและพัฒนาใหม่ ๆ เพื่อให้ผลผลิตน้ำนมดิบมีปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้นนับเป็นการปรับปรุงการผลิตน้ำนมดิบที่ปรับเปลี่ยนโดยการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้รับการวิจัยและพัฒนา การยอมรับเทคโนโลยีฟอพันธุ์ แม่พันธุ์ หรือสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตน้ำนมดิบที่มากขึ้นและมีคุณภาพดีกว่าเดิม เป็นต้น รวมทั้งเทคโนโลยีอื่นในกระบวนการผลิตน้ำนมดิบ เช่น เทคโนโลยีในการดูแลสุขภาพและความสมบูรณ์ของโคนม เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสุขศาสตร์ของน้ำนม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝน ความแห้งแล้งที่เกิดขึ้น ภาวะโลกร้อน เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่เฉพาะแต่ในจังหวัดนครราชสีมา แต่ยังมีทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย ดังนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรมีการปรับตัวในการเลี้ยงโคนม เช่น การเลี้ยง

โคนมสายพันธุ์ที่ได้รับการพัฒนาให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี และให้ผลผลิตตามศักยภาพทางพันธุกรรมของสายพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยทางด้านมหภาคต่อการผลิตน้ำนมดิบ เช่น รายได้ของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทให้การปรับตัวของเกษตรกรผู้ผลิตน้ำนมดิบสามารถทำได้โดยการเลี้ยงโคนมสายพันธุ์ที่ให้ปริมาณน้ำนมดิบมากที่ส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบต่อหน่วยต่ำลง ตอบสนองต่อราคานมพร้อมดื่มที่ผู้บริโภคสามารถซื้อได้ในสังคม ปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพให้ผู้บริโภคมีนมทุกเพศทุกวัย และในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กระแสสังคมจะส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคโคนมพร้อมดื่มที่มีโปรตีนสูงและไขมันต่ำ (low fat milk) ดังนั้น เกษตรกรผู้ผลิตน้ำนมดิบควรมีการปรับตัวโดยการเลี้ยงโคนมสายพันธุ์ที่ให้น้ำนมดิบที่มีโปรตีนสูง ไขมันต่ำ มีคุณค่าทางโภชนาการที่ครบถ้วน ฯลฯ กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 เป็นต้น มีการเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลต่อการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรรวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์โคนม และเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ในฐานะผู้ผลิตน้ำนมดิบจึงควรปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันดังกล่าวอันจะส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์โคนมทั้ง 10 แห่งในจังหวัดนครราชสีมา

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบจำลอง เศรษฐมิติพาแนลดาดำ การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากพื้นที่ที่ทำการศึกษา ตลอดจนการเจาะเวทีสนทนาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เช่น สมาชิกสหกรณ์ กรรมการสหกรณ์ ฝ่ายจัดการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อประกอบผลการวิจัยเชิงปริมาณในโอกาสต่อไป

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากสาขา วิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช

References

- Andrews. *et al.* (2007). *Stata Statistical Software Release 10 longitudinal* : Panel Data, Texas, College Station.
- Baltagi, B.H. (2008). *Econometric Analysis of Panel Data*. Chippenham : CPI Antony Rowe.
- Baltagi, B.H. *et al.* (2007). *Stata Statistical Software Release 10 Longitudinal/Panel Data*, Texas, College Station
- Becker, S., & Neuhauser, D. (1975). *The Efficient Organization*. New York : Elsevier Scientific Publishing Co. Company
- Chaowakul, M., Nittiyachat, T., & Netyanan, S. (2016). The Analysis of Farmers' Rice Production Efficiency of Wat Bot District, Phitsanulok Province with Panel Data, crop year 2007, 2009 and 2011, *Journal of Business Administration, Economics and Communication*, 11(2), 89-102. (in Thai)
- Chayapipatphen, T. *et al.* (2014). *The Research Report on the Evaluation of the Effectiveness and Efficiency of Governmental Governance Practice*. Retrieved 22 October 2020, from http://www.songkhlaclacity.go.th/files/com_content/2014-10/20141002_odtydwpd.pdf. (in Thai)
- Cooperative Auditing Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2018). *Financial Information of Cooperatives and Farmer groups*. Retrieved 2020, March 15 from www.cad.go.th/ewtnews.php?nid=40455. (in Thai)
- Cooperative Promotion Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2017). *Pimai Dairy Cooperative Limited Operation Report*. Retrieved 2020, March 20 from www.cpd.go.th/PhimaiDairyCooperative. (in Thai)
- Deming, W. E. (2004). *Critical evaluations in business and management*, Retrieved from https://researchonline.nd.edu.au/bus_books/6/
- Department of Cooperative Promotion, Ministry of Agriculture and Cooperatives (2020). *Research and Development Project for Agricultural Production and Community Enterprise under Sufficiency Economy Way: A Case Study of Dairy Production System*. Retrieved 2020, March 15, from <https://iserp.econ.cmu.ac.th/?pages=about>. (in Thai)
- Division of Livestock Extension and Development, Livestock Department, Ministry of Agriculture and Cooperative. (2020). *Information of Cow Milk, Livestock in Thailand*. Retrieved 2020, March 10, from http://www.dpo.go.th/wp-content/uploads/2013/12/report56_milk.pdf. (in Thai)

- Dokrak, S. (2014). *Improving the Commercial Raw Milk Production Efficiency According to the Sufficiency Economy Philosophy of the Entrepreneurship of Nong Pho Ratchaburi Dairy Farm Co., Ltd. (under the Royal Patronage)*, Master of Business Administration, Silpakorn University. (in Thai)
- Ketsuwan, R. (2007). *Public Policy*. 1st edition. Bangkok, Bophit Printing. (in Thai)
- Khumbua, K., et al. (1999). *Factors Affecting the Efficiency of Business Registration Services: A Case Study of the Efficiency Promotion Project of the Department of Commercial Registration*. Master's Program in Public and Private Management, Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Laohapoonrangsee, N. (2019). *Internal Control Business System for Collecting and Processing of Ready-to-Drink Dairy Products: A Case Study of Muak Lek Dairy Cooperative Ltd.*, (in Thai)
- Mueankaew, J., Tanthanawat, S. & Chatrakhom, S. (2019). Analysis of the Business Performance of Dairy Cooperatives in Thailand. *Science Journal of Chandrakasem Rajabhat University*, 29(2), 1-7. (in Thai)
- Ngamsaard, A. (2008). *How Efficiency and Technical Efficiency are different*. Retrieved 2020, March 10, from www.sisat.ac.th/main/index.php?Option=content&view=article&id=187 (in Thai)
- Prueksakunan, W. (2007). *Efficiency & Effectiveness*. Retrieved 25, October 2018 from <http://peenet.blogspot.com/2008/07/efficiency-effectivenessadministrator.html>. (in Thai)
- Puripunpinyoo, A. (2018). *The Efficiency Analysis of Agricultural Cooperatives Performance in the Upper Middle Region of Thailand*. Research Report, The Office of National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Sanguanam, C. (1993). *Principles, Concepts, Theories, and Techniques of Administration*. Bangkok: Techer Council. (in Thai)
- Simon, H. A. (1960). *Administrative Behavior*. New York : McMillan Company. Hills, California : Sage Publications, Inc.
- Sinphan, S. (2016). *Strategic Formulation at the Organizational Level with Participation of Khon Kaen Dairy Cooperative Ltd., Khon Kaen Province*. Independent Study, Master of Accounting, Faculty of Management Science, Khon Kaen University. (in Thai)
- Studenmund, A. H. (2011). *Using Econometrics: A Practical Guide* 6th Edition. London, Pearson Education Limited.

- Suriya, P. (2015). Comparison of Cost and Economic Return of Raw Milk Production According to the Dairy Farm Standards in Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province. *Khon Kaen Agr. J.* 43 (1), 101-124. (in Thai)
- The Encyclopedia for Youth by His Majesty the King. (2018). *Raw Milk Production*. Retrieved 22 October 2020, Retrieved from www.anchanapisek.or.th/kp6/sub/book.php?book=12&chap=5&p. (in Thai)
- Wisetsing, W. (2012). *Performance Report of Cooperative Promotion System : A Case Study of Thamuang Dairy Cooperative Ltd. Kanchanaburi Provincial Cooperative Office, Cooperative Promotion Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives*. (in Thai)

กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ชุติมา สุตจรรยา**

เทือน ทองแก้ว***

พรภัทร์ อินทรวรพัฒน์****

สุวิชา เนียมสอน*****

Received : September 10, 2020

Revised : December 16, 2020

Accepted : December 25 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) สร้างกลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการศึกษาพบว่า 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยบนพื้นฐานศักยภาพของพื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลด้วยการยกระดับคุณภาพ และสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากร การพัฒนากิจกรรมกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ที่มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือให้มากขึ้น และแสวงหานักศึกษาจากกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และประเทศอื่นในหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้น เน้นการจัดทำหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งโดยสันติและส่งเสริมสนับสนุนสันติศึกษา 2) การศึกษานานาชาติมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หลักสูตร และค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร (2) บุคลากรชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพและความเชี่ยวชาญ 3) ระบบความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย (4) กิจกรรมการ

* ส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

** บธ.บ. (การท่องเที่ยว) นศ.ม. (การสื่อสารสุขภาพ) นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรสาขาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

*** กศ.บ. (การศึกษาระดับบัณฑิต) Master of Education Curriculum & Instruction (Science Education) คด. รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

**** ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ) และ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเงิน), ป.ร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำศูนย์พัฒนาทุนมนุษย์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

***** วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์) MSc. (Information Systems and Technologies), Ph.D. (Information Systems) ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บริการสังคมของมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบที่ 5 การประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานสากล 3) กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีทั้งหมด 8 กลยุทธ์ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในสังคมดิจิทัล (2) หลักสูตรการเรียนการสอนนานาชาติที่มีมาตรฐานสากล (3) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุค 4.0 (4) ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม (5) บรรยากาศการทำงานมีความปลอดภัย (6) การบริการสังคม (7) เป็นผู้นำด้านคุณภาพการศึกษา และ (8) มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

คำสำคัญ : กลยุทธ์ / ความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา / การพัฒนาความเป็นนานาชาติ

ผู้รับผิดชอบบทความ : นางสาวชุติมา สูดจรรยา นักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ กองวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เลขที่ 399 ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตสามเสน จังหวัดกรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 08 6972 0583 E-mail : chutima.su@rmutp.ac.th และ peachysu@gmail.com

Strategies for Developing Internationalization of Rajamangala University of Technology*

Chutima Sudjanya**

Tuan Tongkeo***

Phonphat Intaravorrachaphat****

Suwitchai Niamsorn*****

Abstract

This article aimed : 1) to study internationality of Rajamangala University of Technology (MU); 2) to create an international strategy of RMU ; and 3) to develop an international development strategy of Rajamangala University of Technology.

The findings of this research were that: 1) RMU & have the strategic plan for the international development based on the university's location and support the national policy statement of the Government of Thailand by improving English language skills for the lecturers, developing the activities of Memorandum of Understandings with the foreign universities and also seeking more students from Cambodia, Lao, Myanmar, Vietnam, and other countries to support the international program. The university emphasizes on creating a peaceful conflict management curriculum and promoting peace education ; 2) RMU & have 5 factors of international education including (1) public relation about the details for the course and expenses; (2) Thai and Foreign lecturers with quality and high experience of teaching; (3) best university environment and

* Part of the thesis for the Doctoral Degree of Education in Leadership of Education, Graduate School, Suan Dusit University.

** B.B.A. (Tourism) M.Com. Arts (Health Communication) Doctoral candidate of Doctor of Education in Leadership of Education, Graduate School, Suan Dusit University.

*** B.Ed (Education) Master of Education Curriculum & Instruction (Science Education) Ph.D. Chulalongkorn University, Associate Professor of Leadership of Education program, Faculty of Education, Graduate School, Suan Dusit University.

**** B.Econ (International Economics) and M.Econ (Financial Economics), Ph.D. (Human and Community Resource Development), Assistant Professor at Human Capital Development Center, Suan Dusit University.

***** B.Sc. (Computer Science), MSc. (Information Systems and Technologies) and Ph.D. (Information Systems) Director of The Office of Strategy Management, Suan Dusit University.

safety; (4) social services activities; and (5) quality assurance and international standards; and 3) the critical factors of strategy formulation consisted of: (1) public relations and communication in Digital Society; (2) international curriculum with international standard; (3) human resource management 4.0 (4) reasonable tuition fees; (5) safety atmospheres; (6) provision of academic services and professional skills to society; (7) excellence in education quality; and (8) modern technology.

Keywords : Strategy / Internationalization of the higher education / Development of internationalisation

Corresponding Author : Ms. Chutima Sudjanya, International Affairs Officer, International Affairs Division, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon (RMUTP), 399 Samsen Road, Vajirapayabal, Dusit, Bangkok 10300. Tel. 08 6972 0583 E-mail address: chutima.su@rmutp.ac.th and peachysu@gmail.com

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีบทบาทภารกิจตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ให้ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริม วิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ ทำการ สอนทำการวิจัย ผลิตรายวิชาชีพ ให้บริการทาง วิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสใน การศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญา เป็นหลัก ส่งผลให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ต้องดำเนินการขับเคลื่อนคุณภาพด้านวิชาชีพและ เทคโนโลยีให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยอาศัย การบริหารจัดการเป็นหลักการสำคัญที่จะพามหา วิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลให้ก้าวไปสู่จุดหมาย ปลายทางของความเป็นนานาชาติที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตัวนักศึกษา บุคลากร และประเทศชาติ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ต้องการพัฒนา คนไทยให้เป็นผู้มีสติปัญญา มีจริยธรรมและอยู่ใน สังคมอย่างมีความสุข (Office of the National Education Commission, 2002)

แผนยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การศึกษานานาชาติให้สอดคล้องกับ พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แต่ละแห่ง ดังนี้ 1) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา**

มีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ทาง ภาคเหนืออันเป็นเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ แผนเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน ติดต่อกับประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศคือ ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีนตอนใต้และประเทศในแนวระเบียงเศรษฐกิจ ตะวันออก – ตะวันตกคือ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม (East – West Corridor) และยังมี ความร่วมมือภายใต้กรอบ Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation (BIMSTEC) ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงกำหนดแนวทางการจัดการเรียน การสอน ดำเนินการทำความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทาง การเรียนการสอน การวิจัย การมอบทุน การศึกษากับกลุ่มประเทศดังกล่าวเพื่อสนับสนุน นโยบายของรัฐบาลและส่งเสริมความเข้าใจอันดี ระหว่างกัน 2) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย** มีการกำหนดแนวทางการพัฒนา มหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพื้นที่ทางภาคใต้ โดย ส่งเสริมการเรียนวิชาการเพื่ออาชีพในโลกช่วยสร้าง อาชีพในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ และเพิ่มโอกาสที่ จะออกไปประกอบอาชีพในประชาคมอาเซียน และ โลกอิสลามโดยเฉพาะการสร้างประสบการณ์การ จัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีส่งเสริมสันติศึกษา ในทุกวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยเน้นการเรียนรู้ บนฐานการทำงานในภาคการผลิตและภาคสังคม มีนโยบายส่งเสริมความหลากหลาย (diversity) และ การเคลื่อนย้าย (mobility) ของนักศึกษาต่างชาติ ต่างภูมิหลังวัฒนธรรม และสังคม ต่างเผ่าพันธุ์

มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับต่างประเทศโดยเฉพาะกับประเทศกลุ่มอาเซียน เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้ 3) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน** มีการกำหนดแนวทางของความเป็นนานาชาติด้วยการสร้างเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อแลกเปลี่ยนวิทยาการ และใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลกเปลี่ยนระดับชาติและนานาชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย นวัตกรรมและบริการวิชาการเพื่อขับเคลื่อนจุดเน้น 3 (cluster) คือ 1) Logistic & Tourism ประกอบด้วย ระบบการจัดการขนส่งโลจิสติกส์ ระบบขนส่งทางราง ระบบขนส่งทางอากาศ ระบบเครื่องจักรกลหนัก และการท่องเที่ยว 2) Agriculture Technology ประกอบด้วย การเกษตรอินทรีย์ การเกษตรนอกฤดูเพาะปลูก การบริหารจัดการน้ำ และพลังงานทดแทน 3) Food & Health ประกอบด้วย อาหาร สุขภาพ และสังคมผู้สูงวัย มีการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย พัฒนา และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนที่อนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย และเรียนรู้ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน มีการสร้างชุมชนต้นแบบหมู่บ้านราชมงคลอีสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 4) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก** มีการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง และเขตจังหวัด

อื่นที่ติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยจึงกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก โรงเรียนนำร่อง พัฒนาครูรองรับการเข้าสู่ด้านเศรษฐกิจ ทั้งด้านการใช้ภาษา พัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาหลักสูตรพหุวัฒนธรรม เรียนรู้กับเจ้าของภาษา เรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อนำแผนงาน และผลการปฏิบัติไปทบทวน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาแผนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของ จังหวัดยุทธศาสตร์ของรัฐบาลต่อไป 5) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี** มีแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนความเป็นนานาชาติ ได้แก่ การดำเนินโครงการเกี่ยวกับอาเซียน เช่น กัมพูชา ลาว พม่า และสิงคโปร์ สนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษาส่งผลงานประกวดระดับนานาชาติ และมีการวิเคราะห์เพื่อวางฐานเข้าสู่การจัดลำดับมหาวิทยาลัยโลก และการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะสากลของอาจารย์ในการสอนด้วยสื่อภาษาอังกฤษ และยกระดับคุณภาพและสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากร การพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะดวกและให้บริการที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นระดับสากล พัฒนาหอพัก ที่พัก ของนักศึกษา และอาจารย์ชาวต่างประเทศ มีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ และมีหน่วยงาน One Stop Service สำหรับบุคลากรหรือนักศึกษาต่างชาติ การพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศด้วยการพัฒนากิจกรรมกับมหาวิทยาลัยที่มี MOU ให้มากขึ้น และแสวงหา

นักศึกษาจากกลุ่มประเทศ CLMV และประเทศอื่นในหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้น 6) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ** มีการกำหนดแนวทางการไปสู่ความเป็นนานาชาติด้วยการเน้นความเป็นเลิศ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาด้าน Creative การพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมเพื่ออุตสาหกรรมใหม่ เช่น การผลิตความแม่นยำสูงสำหรับหุ่นยนต์ Aviation & Business Airline พลังงานสะอาด และ ดิจิทัล เป็นต้น มีการส่งเสริมหลักสูตรนวัตกรรมอาหาร เช่น การจัดการอาหารไทยฮาลาล อาหารเพื่อสุขภาพ มาตรฐานและการควบคุมคุณภาพอาหาร เป็นต้น จัดการเรียนการสอนพัฒนาการจัดการด้านผู้สูงอายุ และพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการบริการ เช่น Tourism & Innovation, Fashion & Lifestyle Business และ SMEs & Startup & SE เป็นต้น 7) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์** กำหนดแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยสู่สากลด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล มีผลงานของนักศึกษาที่ได้รับรางวัลจากการแข่งขันในระดับชาติและนานาชาติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศ มีการดำเนินการทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือ (Memorandum of Understanding) กับมหาวิทยาลัยและองค์กรในต่างประเทศ มีฐานข้อมูลและกิจกรรมด้านการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ 8) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร** มีการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล ทั้งในเรื่องการจัดทำหลักสูตร

การจัดการที่ทันสมัย และมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญมาดำเนินการสอน มีการทดสอบความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยกำหนด มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานวิจัยด้วยการสนับสนุนให้อาจารย์ทำงานวิจัยตีพิมพ์ในระดับชาติและนานาชาติ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และงานวิจัยกับสถาบันและองค์กรในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง และ 9) **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ** มีจุดเน้นที่การพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีขั้นสูง ตอบสนองอุตสาหกรรมเกษตร 4.0 และเทคโนโลยีดิจิทัลและบริหารจัดการและการท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดแนวทางของมหาวิทยาลัยที่จะพัฒนาคุณภาพบัณฑิตนักปฏิบัติและกำลังคนด้านวิชาชีพ/ปฏิบัติการให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ มีการสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรหลัก (key-partner) ทั้งในและต่างประเทศ และมุ่งมั่นที่จะผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ผลักดันให้อาจารย์ทำงานวิจัยตีพิมพ์ เผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.3 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน

โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังภาพที่ 1

ขั้นตอนการศึกษา	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและการดำเนินงานความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย	1. ศึกษาเอกสาร ข้อมูล แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ 2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	ได้รับทราบข้อมูลความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดอนดุ ประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความพร้อมของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง	1. ศึกษาเอกสาร ข้อมูล แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง 2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อธิการบดี หรือ รองอธิการบดีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง และผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง โดยวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis (Hill and Westbrook, 1997) + Five Force Analysis (Porter, 2008) + ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 Ps 3. วิเคราะห์จากแบบสอบถามของนักศึกษาจำนวน 399 คน จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง โดยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม + ความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาที่ตัดสินใจเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง และวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกเรียนของนักศึกษาจำนวน 399 คน ด้วยทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ 7 Ps	สร้างกลยุทธ์การพัฒนาคาเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง ดอนดุ ประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างกลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนการศึกษา	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 3 พัฒนา (ร่าง) กลยุทธ์สำหรับ ความเป็นนานาชาติของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลทั้ง 9 แห่ง	1. กำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของ ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลด้วยเทคนิค SWOT Analysis (Hill and Westbrook, 1997) + Five Forces Analysis (Porter, 2008) และทฤษฎีส่วนประสมการตลาด 7 Ps เพื่อจัดทำ (ร่าง) กลยุทธ์การพัฒนา ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง 2. นำเสนอกกลยุทธ์	ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 กลยุทธ์การพัฒนาความเป็น นานาชาติของมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการศึกษา เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล

4. ผลการศึกษา

4.1. การศึกษาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ได้มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรและสาขาวิชา

นานาชาติแล้ว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษากระบวนการบริหารงานและกลยุทธ์แผนยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินงานของแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานในเรื่องของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินงานเรื่องความเป็นนานาชาติของแต่ละมหาวิทยาลัย และนำมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในการแข่งขันกับหลักสูตรนานาชาติ การเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป ดังตารางที่ 1

กลยุทธ์ TOWS Matrix		S	1. มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานสากล 2. ค่าใช้จ่ายในการเรียนเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ 3. สถานที่จัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สะอาด และปลอดภัย 4. การจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาระหว่างประเทศ 5. มีแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย	W	1. บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่จะปฏิบัติหน้าที่ในหลักสูตรนานาชาติ และความ เป็นนานาชาติยังจํานวนน้อย 2. นักศึกษามีทักษะด้านภาษาอังกฤษไม่เท่ากัน 3. การแต่งตั้งคณะบริหารที่ขาดคุณสมบัติของการเป็นนานาชาติ 4. เกิดปัญหาการสื่อสารระหว่าง 5. ปัญหาความไม่พร้อมของอาคารสถานที่และระบบนิเวศของมหาวิทยาลัย 6. โครงสร้างพื้นฐานของระบบ IT ที่ยังไม่มีความเหมาะสมและเพียงพอ 7. การประชาสัมพันธ์
O	1. นโยบายของรัฐบาล 2. การอยากเข้ามาร่วมลงทุนทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ	SO	1. เปิดหลักสูตรนานาชาติให้มีความหลากหลาย 2. ดำเนินการลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยและองค์กรในต่างประเทศมากขึ้น 3. ผลักดันให้เกิดกิจกรรมตามการลงนามความร่วมมือให้มากที่สุด 4. ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และสาขาวิชาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย 5. ดำเนินการจัดส่งนักศึกษาให้เข้าฝึกงาน หาประสบการณ์ในองค์กรต่างประเทศ 6. สนับสนุนในเรื่องทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ	WO	1. การพยายามเปิดรับสมัครบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นโดยมีการจัดทำนโยบายด้านสวัสดิการทั้งเรื่องค่าครองชีพ ที่พักอาศัย ประกันสุขภาพและอุบัติเหตุเพื่อให้เกิดความมั่นใจและดึงดูดใจให้บุคลากรมาสมัครงานกับมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น 2. พยายามจัดอาคารสถานที่ในการจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือการศึกษานานาชาติที่ดี มีความสะอาดปลอดภัย มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ภายในสำนักงานงานที่ตอบสนองต่อการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและควรมีสถานประกอบการจริงเพื่อช่วยสร้างให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้การปฏิบัติงานจริงในบริบทวัฒนธรรมนานาชาติ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

O		SO	7. ทำตามแผนของระบบการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นช่วงเวลาชัดเจน	WO	3. พยายามจัดกิจกรรม และหา รายวิชาในภาษาอังกฤษเพิ่มเพื่อปรับ ทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา เพื่อ ช่วยเหลือให้นักศึกษาที่มีทักษะภาษา ภาษาอังกฤษไม่ดี ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น 4. จัดหน่วยงานที่จะดำเนินการ ประสานงานระหว่างชาวต่างประเทศ กับหน่วยงานของมหาวิทยาลัยให้ ชัดเจน เพื่อจะได้ลดปัญหาเรื่องความ เข้าใจผิดในการสื่อสารระหว่างชาว ไทยและชาวต่างประเทศภายใน มหาวิทยาลัย 5. ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานแนะแนว ให้กับนักศึกษาชาวต่างประเทศโดย เฉพาะเพื่อให้ข้อมูล และช่วยเหลือ นักศึกษาชาวต่างประเทศตลอดระยะ เวลาที่เรียนอยู่กับมหาวิทยาลัย
T	1. การแข่งขันสูง 2. งบประมาณ จำกัด 3. การขยายพื้นที่ ของมหาวิทยาลัย 4. ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ 5. ระเบียบข้อ ปฏิบัติในการรับ บุคลากรชาวต่าง ประเทศ	ST	1. พยายามเน้นเอกลักษณ์ของ มหาวิทยาลัย และสอดแทรก เข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนนานาชาติ 2. ดำเนินการจัดหลักสูตร นานาชาติ และกิจกรรม การศึกษานานาชาติด้วย งบประมาณที่จำกัดอย่างมี คุณภาพตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 3. ใช้ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่มีอยู่ให้ ประสิทธิภาพสูงสุด หมั่นตรวจ สอบอุปกรณ์ ซ่อมแซม บำรุง รักษาอย่างสม่ำเสมอ	WT	1. หลีกเลี่ยงการเปิดหลักสูตร นานาชาติที่มหาวิทยาลัยยังไม่มี ความ เชี่ยวชาญ 2. ควรตรวจสอบประวัติบุคลากร ชาวต่างประเทศที่มาสมัครงานให้ ชัดเจนก่อนจะรับเข้ามาปฏิบัติงานใน มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

T		ST	4. ตรวจสอบและประสานงานกับหน่วยงานของประเทศไทยที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับบุคลากรชาวต่างประเทศเข้าปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายของราชอาณาจักรไทย	WT	3. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรผ่านทางการแนะแนวในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น
---	--	----	---	----	--

เมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี Five Force Analysis : ซึ่งเป็นหลักการวิเคราะห์ภัยคุกคามจากภายนอก สามารถสรุปดังตารางที่ 2 นี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี Five Force Analysis

1. ภัยจากคู่แข่งใหม่ (Threat of New Entrants)	ความเป็นนานาชาติและหลักสูตรนานาชาติมีการแข่งขันสูงมาก มีมหาวิทยาลัยจำนวนมากในประเทศไทยที่มีวางแผนการเอาไว้ในการเปิดหลักสูตรและสาขาวิชาเป็นนานาชาติมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้เปิดเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการเรียบร้อยแล้ว และกำลังดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
2. อำนาจต่อรองของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย (The Bargaining Power of Suppliers)	มหาวิทยาลัยต้องพยายามพัฒนาตนเองในเรื่องการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุดและแสวงหาความร่วมมือทางวิชาการและวิจัยจากสถานประกอบการ และมหาวิทยาลัยในต่างประเทศให้มากที่สุด เพื่อจะได้พัฒนาศักยภาพของการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงานในโลกปัจจุบัน
3. อำนาจต่อรองของลูกค้า (The Bargaining Power of Buyers)	นักศึกษาที่มีทางเลือกในการเรียนหลักสูตรนานาชาติหรือสาขาวิชาที่เป็นนานาชาติมากมายหลากหลาย เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่มีการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรนานาชาติ และมีราคาค่าเล่าเรียนแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี Five Force Analysis (ต่อ)

4. ภัยจากสินค้าหรือบริการทดแทน (Threat of Substitute Products or Services)	หลักสูตรนานาชาติ และความเป็นนานาชาติมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งในแบบการอบรมหลักสูตรระยะสั้น การจัดกิจกรรมนานาชาติ ผ่านทางด้านการเข้าค่ายแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันนี้หลายมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรเหล่านี้มาตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาที่อยากจะมีโอกาสได้เรียนรู้ วัฒนธรรม และมีเพื่อนชาวต่างประเทศ ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษาไม่จำเป็นต้องลงเรียนในหลักสูตรปริญญาตรีก็ได้
5. ภัยจากคู่แข่งที่มีอยู่เดิมในตลาด (Rivalry among Existing Firms)	คู่แข่งเดิมในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนานาชาตินั้น จะพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการหาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียง

4.2 การสร้างกลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนแบบนานาชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบความต้องการในการตัดสินใจเลือกเข้าเรียน เพื่อให้หลักสูตรและสาขาวิชานานาชาติของมหาวิทยาลัยตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้าเรียน และเกิดความพึงพอใจในการเข้ามาเรียนกับมหาวิทยาลัย จึงต้องหาข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าเรียน และตลาดแรงงานเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบ และสามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่จัดการเรียนการสอนแบบนานาชาติจากมหาวิทยาลัยอื่นได้ จากการศึกษาพบว่า จากข้อมูลของแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความ

เป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนั้น มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1) การประชาสัมพันธ์ข่าวสารหลักสูตรและค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2) บุคลากรชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพและความเชี่ยวชาญ 3) ระบบความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย 4) กิจกรรมการบริการสังคมของมหาวิทยาลัย และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานสากล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 Ps ที่จะทำให้การพัฒนาความเป็นนานาชาติประสบความสำเร็จสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 อย่าง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 อย่าง	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 399 คน เหตุผลที่ตัดสินใจเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
1. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ	อันดับที่ 1 หลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งมีอยู่ 2 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดทำขึ้นโดยอาจารย์ชาวไทยที่เรียนจบมาจากต่างประเทศ และอาจารย์ชาวต่างประเทศที่มาทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัย รูปแบบที่ 2 หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยไปดำเนินการลงนามความร่วมมือ MOU กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ	อันดับที่ 4 ผลกระทบโดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจเรื่องการมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (4.4536)
2. ด้านราคา	อันดับที่ 2 ค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรการศึกษานานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยนอกกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนทั่วประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายไม่แพงมาก	อันดับที่ 7 ด้านราคา โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าการใช้จ่ายเหมาะสมกับหลักสูตร (4.0752)
3. ด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์	อันดับที่ 3 การประชาสัมพันธ์ควรมุ่งเน้นที่การสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่ง เนื่องจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่งมีจุดเด่นแตกต่างกันไป จึงควรพัฒนาจุดเด่นนั้นให้เป็นภาพลักษณ์ เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และควรมีการทำประชาสัมพันธ์ผ่านสถาบันการศึกษาในต่างประเทศที่มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) นอกจากนี้ ทุกมหาวิทยาลัยยังคิดว่า ควรมีการวางแผนการดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชน และมีการฝึกอบรมให้บุคลากรเรียนรู้จักการทำการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของสังคมดิจิทัลมากขึ้น	อันดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจเรื่องการมีเว็บไซต์ แจ้งข่าวสารการรับสมัคร หลักสูตรที่สอน และรายละเอียดค่าใช้จ่ายอย่างชัดเจน (4.4937) และให้ความสำคัญกับเรื่องของมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม (4.3960)

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 อย่าง (ต่อ)

4. ด้านกระบวนการในการให้บริการแก่นักศึกษา	อันดับที่ 4 การให้บริการแก่นักศึกษาชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งมีความยินดีที่จะให้การสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษาให้กับนักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมทั้งมีฝ่ายแนะแนวให้คำปรึกษาในเรื่องการหาที่พักใกล้กับมหาวิทยาลัย และให้คำปรึกษาในเรื่องการใช้ชีวิตและการเรียน รวมทั้งปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ ด้วย	อันดับที่ 6 ด้านกระบวนการในการให้บริการแก่นักศึกษา โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการที่มหาวิทยาลัยมีทุนการศึกษาให้นักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (4.2807)
5. ด้านบุคคล	อันดับที่ 5 ด้านบุคลากร มหาวิทยาลัยมีความต้องการรับสมัครชาวต่างประเทศที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา และมีผลงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศมาร่วมงานสอนกับมหาวิทยาลัยตลอดเวลา เนื่องจากยังคงขาดแคลนอาจารย์ชาวต่างประเทศในหลายสาขาวิชา รวมทั้งยังขาดบุคลากรที่มีทักษะภาษาอังกฤษเพื่อมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัย	อันดับที่ 1 ด้านบุคคล โดยสนใจอันดับที่ 1 คือ เรื่องอาจารย์นำเอาประเด็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันมาอภิปรายในชั้นเรียน (4.6867) และ อันดับ 2 อาจารย์มีความรู้ความชำนาญในแต่ละสาขาวิชา โดยมีคณาจารย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีความรู้เฉพาะในสาขานั้น ๆ (4.6717) และอันดับที่ 3 อาจารย์มีการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน (4.6617)
6. ด้านการตรวจสอบประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน	อันดับที่ 6 การตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือนโยบายความเป็นนานาชาติควรเป็นกระบวนการที่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติงานมีความเข้าใจร่วมกัน ตลอดจนมีผู้บริหารสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายอย่างจริงจังมากกว่าเขียนเป็นแผนงานเท่านั้น และควรมีแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยระยะยาว (road map) และควรดำเนินการในลักษณะของมหาวิทยาลัยไทย เพราะแต่ละมหาวิทยาลัยมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่สามารถมาเสริมกันได้ จะทำให้เกิดผลลัพธ์ความร่วมมือที่ดีกว่าการไม่รวมกลุ่มกัน และควรมีระบบการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นช่วงเวลาชัดเจน	อันดับที่ 5 ด้านการตรวจสอบประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีระบบการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล (4.3158)

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 อย่าง (ต่อ)

7. ด้าน ลักษณะทาง กายภาพ	อันดับที่ 7 การจัดสภาพแวดล้อม การมีอาคารสถานที่ ในการจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือการศึกษานานาชาติ ที่ดี มีความสะอาด ปลอดภัย มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ภายในสำนักงานงานที่ตอบสนอง ต่อการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนอย่าง เพียงพอและควรมีสถานประกอบการจริงเพื่อช่วยสร้าง ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้การปฏิบัติงานจริง ในบริบทวัฒนธรรมนานาชาติ	อันดับที่ 2 สถานที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจการมี สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยที่ดี (4.6541) รองลงมาคือ การคมนาคม สะดวก (4.6366) และ มีสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกใกล้มหาวิทยาลัย (4.5789)
--------------------------------	---	---

4.3 พัฒนากลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อนำเอาข้อมูล
ทั้งหมดที่ได้ทั้งจากเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

สามารถนำมาสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาความเป็น
นานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ทั้ง 9 แห่งได้ ดังนี้ กลยุทธ์การพัฒนาความเป็น
นานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมี 8
กลยุทธ์

กลยุทธ์	ความหมาย
1. Public Relation and Communication in Digital Society	การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในสังคมดิจิทัล
2. International Curriculum with International Standard	หลักสูตรนานาชาติมาตรฐานสากล
3. Human Resource Management 4.0	การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ยุค 4.0
4. Reasonable Tuition fees	ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรเหมาะสม
5. Safety atmosphere	บรรยากาศปลอดภัย
6. Provision of Academic Services and Professional Skills to Society	บริการวิชาการสู่สังคม
7. Excellence in Education Quality	คุณภาพการศึกษาเป็นเลิศ
8. Modern Technology	เทคโนโลยีทันสมัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่ง
ควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตาม
กลยุทธ์ดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนากลยุทธ์
เหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ
สถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด ในขณะเดียวกันจะ

ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา ผู้ปกครอง
สถานประกอบการ และสอดคล้องกับนโยบายการ
ดำเนินการของรัฐบาลไทยเพื่อตอบสนองต่อการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

5. การอภิปรายผล

การพัฒนาความเป็นนานาชาติ หมายถึง การเป็นผู้นำด้านการศึกษานานาชาติที่มีหลักสูตรหลากหลาย จัดการเรียนการสอนด้วยภาษาต่างประเทศ มีนักศึกษาชาวต่างประเทศเข้ามาเรียนร่วมกับนักศึกษาชาวไทย มีอาจารย์ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีคุณวุฒิการศึกษา ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในสาขาวิชานั้นมาทำการสอน มีระบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีคุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และมีเอกลักษณ์ดึงดูดใจให้นักศึกษาชาวไทยและชาวต่างประเทศมาสมัครเรียน โดยการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลค้นพบกลยุทธ์ 8 กลยุทธ์ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในสังคมดิจิทัล มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการรับสมัครนักศึกษาไปยังสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชา ค่าใช้จ่าย และรายละเอียดช่องทางที่จะสามารถติดต่อสอบถามข้อสงสัยได้อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ปกครองและนักศึกษาได้ตัดสินใจในการเลือกลงทะเบียนเรียน ทั้งทางจดหมายข่าว การสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Paul Morrissey (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่องอุดมศึกษากับความต้องการจำเป็นในการสร้างชื่อเสียง (higher education and the imperative to build reputations) ผลการวิจัยพบว่า การสร้างชื่อเสียงสถานอุดมศึกษาให้ประสบความสำเร็จยิ่ง ๆ

ขึ้นไป จะเน้นที่ชื่อเสียงในระดับสถาบันซึ่งขับเคลื่อนผ่านกรอบคิดเชิงกลยุทธ์ระดับองค์กร (strategically driven organizational framework)

กลยุทธ์ที่ 2 หลักสูตรการเรียนการสอนนานาชาติที่มีมาตรฐานสากล การจัดทำหลักสูตรนานาชาติและความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรเน้นการนำเสนอเอกลักษณ์ของความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย ภาษาไทย ประเพณีไทย ผสมผสานกับองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ในคณะ และสาขาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเผยแพร่ไปสู่ต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Afonso (1990) ได้อธิบายถึงมาตรฐานการศึกษาสากลที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงมิติความเป็นนานาชาติว่าต้องมียุทธศาสตร์ประกอบคือ การมีหลักสูตรนานาชาติ เช่น หลักสูตรภาษาต่างประเทศ หลักสูตรความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น การมีจำนวนนักศึกษาจากต่างประเทศและจำนวนอาจารย์ในโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานานาชาติ เช่น สมาคมนักการศึกษานานาชาติ การเป็นนักวิชาการฟูลไบรม์ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุค 4.0 การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบนานาชาตินั้น จำเป็นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งจะต้องมีบุคลากรซึ่งเป็นอาจารย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

และมีความรู้รอบตัวเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมา อภิปรายในชั้นเรียนได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรมีระบบสวัสดิการที่สามารถจูงใจหรือให้ความมั่นใจแก่บุคลากรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ปฏิบัติงานกับ มหาวิทยาลัยเป็นระยะเวลา นาน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรพัฒนา แผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับเหตุการณ์และ สถานการณ์ปัจจุบันซึ่งปัจจุบันนี้เทคโนโลยี สารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างมาก ทุกกิจกรรม และการปฏิบัติงานจะมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง เสมอ การพัฒนาในยุคที่องค์กรต้องขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรมต่าง ๆ ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่สุดที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพราะการนำ เทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้แต่ทรัพยากรมนุษย์ใน องค์กรไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ จะกลายเป็นความ สูญเปล่าและเป็นการลงทุน ที่ไม่คุ้มค่าซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานของ บทบาทและหน้าที่ของทรัพยากรมนุษย์ที่ควรต้องมี (Siriyupa Roongrengsuke, 2017) คือ 1) ต้อง เข้าใจเป้าหมาย วัฒนธรรมขององค์กรและบุคลากร ให้ชัดเจน ต้องเข้าใจว่าองค์กรดำเนินธุรกิจอะไร เป้าหมายคืออะไร ลักษณะบุคลากรในองค์กรโดยส่วน ใหญ่เป็นแบบไหน 2) ต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ตนให้ชัดเจนมีการตั้งเป้าหมายในการทำงานและ ประยุกต์ใช้สิ่งรอบตัวให้ได้อย่างเหมาะสม 3) ต้องมี ความพร้อมในการที่จะปรับตัวและเรียนรู้เทคโนโลยี ใหม่อยู่ตลอดเวลาแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ

ลักษณะงานหรือบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และ 4) ต้องนำเครื่องมือทาง เทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน อาจนำมาบางอย่าง แต่ต้องนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับองค์กรของตน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทั้งในส่วนขององค์กร และบุคลากร

กลยุทธ์ที่ 4 ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม ค่าใช้จ่ายในการเรียนที่ไม่แพงมาก นัก มีทุนการศึกษาและมีระบบการผ่อนชำระ ค่า เรียนสำหรับให้กับนักศึกษาชาวไทยและชาวต่าง ประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Abd Hair Awang, Zaimah Ramil and Izzurazlia Ibrahim (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Attraction Factors of International Graduate Students to Research Universities in Malaysia (ภาษามลายู) ผลการ วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เลือก ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ โอกาสได้รับทุนการศึกษา ค่าเล่าเรียน และ หลักสูตรการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประเทศต้นทาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Marginson (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การตลาดในอุดมศึกษา การ แข่งขันในระดับชาติและระดับโลกในออสเตรเลีย และประเทศอื่น ๆ ซึ่งการศึกษาถือเป็นสินค้าอย่าง หนึ่งบางประเทศเป็นทั้งผู้ส่งออกและผู้นำเข้าในเวลา เดียวกัน เช่น ญี่ปุ่น เป็นต้น ถึงแม้สหรัฐอเมริกาเป็น ผู้นำด้านการศึกษานานาชาติแต่ประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ให้หลักการค้า (entrepreneurship) มากกว่าสหรัฐอเมริกา เยอรมนี และญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลให้เงินอุดหนุนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้

ออสเตรเลียประสบความสำเร็จในกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ การมีประสบการณ์ 30 ปี ในการให้การศึกษา ภูมิภาคนี้ด้วยการมอบทุนภายใต้ชื่อ Colombo Plan ให้นักศึกษาต่างชาติ และในปลาย ค.ศ. 1980 รัฐบาลออสเตรเลียได้ประสานงานการตลาดและประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยของตนผ่านศูนย์การศึกษาประจำสถานทูตออสเตรเลียในเมืองหลวงต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ภาพพจน์ของมหาวิทยาลัยดี และมีคุณภาพ การออกวีซ่าให้นักศึกษาต่างชาติให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้ทำเลที่ดีของประเทศ เพราะใกล้กว่าสหรัฐอเมริกาหรืออังกฤษ ทำให้ประหยัดค่าเดินทางและค่าเล่าเรียนที่ถูกกว่า

กลยุทธ์ที่ 5 บรรยากาศการทำงานมีความปลอดภัยการมีอาคารสถานที่ และระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของบุคลากร และนักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดประเภทและระบบความปลอดภัยของอาคารที่ใช้เพื่อประกอบกิจการเป็นสถานบริการ พ.ศ. 2555 (Ratchakitcha, 2012) อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องของสถานบริการต้องมีระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าเพื่อการให้แสงสว่างหรือกำลังซึ่งต้องมีการเดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าตามมาตรฐานการติดตั้งทางไฟฟ้าสำหรับประเทศไทยของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มาตรฐานของการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือ

มาตรฐานอื่นที่คณะกรรมการควบคุมอาคารให้การรับรอง มีระบบการตรวจสอบบุคคลเข้า – ออก ภายในมหาวิทยาลัยมีพนักงานทำความสะอาดที่เพียงพอและอยู่ประจำพื้นที่ มีการซ่อมบำรุงและตรวจสอบอุปกรณ์ภายในตัวอาคาร เช่น ลิฟต์ เครื่องปรับอากาศ บันได ประตู และหน้าต่าง เป็นต้น อย่างสม่ำเสมอ มีการปรับแต่งภูมิทัศน์ภายในมหาวิทยาลัยให้มีความสะอาดและร่มรื่น

กลยุทธ์ที่ 6 การบริการสังคม โดยการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนำมาจัดทำแผนบริการวิชาการ ทั้งการบริการวิชาการที่ทำให้เกิดรายได้และการบริการวิชาการที่สถาบันจัดทำเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนหรือสังคมโดยมีการประเมินความสำเร็จของการบริการวิชาการ และนำมาจัดทำเป็นแผนการใช้ประโยชน์หรือสังคมโดยมีการประเมินความสำเร็จของการบริการวิชาการ และนำมาจัดทำเป็นแผนการใช้ประโยชน์จนเกิดผลลัพธ์ที่สร้างความพึงพอใจต่อชุมชนและสังคม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Office of the Higher Education Commission, 2015) ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งล้วนกำหนดแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการบริการวิชาการ เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริการวิชาการและบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรภายนอก กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อนำผลการบริการวิชาการไปขยายผลเชิงพาณิชย์ เช่น นำผลงานเข้าสู่กระบวนการผลิตสินค้าและบริการ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suomi & Jarvinen

(2013) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสืบสอบร่องรอยความเสี่ยงด้านชื่อเสียงของการค้าปลีกและการบริการทางอุดมศึกษา ในส่วนของอุดมศึกษาพบว่าการสอนในมหาวิทยาลัยต้องใช้องค์ความรู้เป็นฐาน มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยลงวารสารวิชาการ และสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งในหมู่ประชาคมวิชาการ สิ่งที่คุณค่าชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษา เช่น ขาดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขาดอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ ขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ขาดผู้นำ/ภาวะผู้นำ ความขัดแย้ง การจัดสรรทรัพยากร เงินทุนภายนอก ความเป็นนานาชาติ เป็นต้น ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษา เช่น สื่อ ความร่วมมือ การบอกต่อ และความก้าวหน้าในอาชีพของนักศึกษา และงานวิจัยของ Delgado-Márquez, Bondar, and Delgado-Márquez (2012) วิจัยเรื่องอุดมศึกษาในบริบทโลก: ตัวขับเคลื่อนชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยชั้นนำ พบว่าคุณภาพการวิจัยและคุณภาพการสอนมีอิทธิพลทางบวกต่อความมีชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษา ส่วนความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมีชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

กลยุทธ์ที่ 7 เป็นผู้นำด้านคุณภาพการศึกษา การพัฒนากลยุทธ์ด้านคุณภาพการศึกษานานาชาติ นั้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรมีแผนกลยุทธ์การบริหารการศึกษานานาชาติให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการแบบครบวงจรในจุดเดียว (one stop service) ตามเกณฑ์มาตรฐานระดับนานาชาติ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติให้มากขึ้น การส่งเสริมและสนับสนุน

การจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรเครือข่ายเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมในระดับชาติและนานาชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสายวิชาการพัฒนางานวิจัย และนำเสนอผลงานวิชาการในระดับชาติและนานาชาติ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น เนื่องจากการพัฒนาเรื่องคุณภาพของการศึกษาที่เป็นเลิศนั้น เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเปิดหลักสูตรนานาชาติ และความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งให้มีคุณภาพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากเป็นทั้งการบริหารและการพัฒนาระบบงานของสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างควมมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสถานศึกษาและชุมชนที่ต้องอาศัยการคิดเชิงระบบ บูรณาการศาสตร์หลายด้าน รวมทั้งมีลักษณะเฉพาะไปตามระดับการพัฒนาที่สังคมเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ (Santi Chaichana, 2007) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นไปเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานโดยเน้นการพัฒนาทั้งด้านปัจจัย ผลผลิต เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม เพื่อยืนยันได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Saman Pechnava, 2006).

กลยุทธ์ที่ 8 มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย การมีเทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองกับนโยบายของรัฐบาล

ในเรื่อง Education 4.0 ซึ่งแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการศึกษานั้นควรพัฒนาใน 5 ประเด็นคือ 1) การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction) มีหลายรูปแบบ เช่น Drill and Practice, Linear Program, Branching Program, Simulation, Game, Multimedia, Intelligence CAI เป็นต้น 2) การศึกษาทางไกล (Distance Learning) ซึ่งจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้วิทยุ โทรศัพท์ การสื่อสารโดยใช้ระบบแพร่ภาพผ่านดาวเทียม (Direct to Home : DTH) หรือระบบการประชุมทางไกล (Video Teleconference) 3) เครือข่ายการศึกษา (Education Network) เป็นการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ซึ่งมีบริการในหลายรูปแบบ เช่น Electronic Mail, File Transfer Protocol, Telnet, World Wide Web เป็นต้น เครือข่ายคอมพิวเตอร์จะสามารถให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่มีจำนวนมากมายที่เชื่อมโยงในเครือข่ายทั่วโลก 4) การใช้งานในห้องสมุด เป็นการประยุกต์ใช้ในการสืบค้นข้อมูลหนังสือ วารสาร หรือบทความวิทยานิพนธ์ ผลงานการวิจัย 5) การใช้งานในห้องปฏิบัติการ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจำลองสถานการณ์การใช้ในงานประจำและงานบริหาร เป็นต้น เป็นการประยุกต์ใช้ในงานสำนักงานเพื่อช่วยในการบริหารจัดการทำให้เกิดความคล่องตัวรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น

6. สรุป

การพัฒนากลยุทธ์ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนั้น เป้าหมายที่สำคัญคือ ผลผลิต ผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ

จัดการศึกษานานาชาติ ประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรการศึกษา และบุคลากรผู้สอน ดังนี้ 1) ผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจะเป็นผู้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือชุมชนท้องถิ่นที่สามารถปฏิบัติงานได้จริงจากประสบการณ์ที่เคยผ่านการลงพื้นที่ปฏิบัติ มีความเข้าใจในงานทั้งในภาพรวมและงานหลัก 2) ด้านหลักสูตรการศึกษามีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การให้เครือข่ายองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำเป็นเครือข่ายในการทำงานของผู้เรียนในอนาคต จะช่วยให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรในโลกของความเป็นจริงตอบสนองต่อการทำงานจริงของโลกอาชีพในปัจจุบัน 3) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจะมีงานรองรับทุกคน และ 4) บุคลากรผู้สอน มหาวิทยาลัยจะพยายามผลักดันให้ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นความก้าวหน้าในอาชีพและนำความรู้ประสบการณ์กลับมาพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

งานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนี้ ทำให้รู้สภาพของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่ง ทำให้รู้ว่าปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทุกแห่ง ทำให้รู้ว่า

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งควรเป็นอย่างไร และ ทำให้ทราบกลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งที่เหมาะสม ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนานาชาติที่เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนการสอนนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนนานาชาติในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

7.1 ควรนำเอาผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดกลยุทธ์เฉพาะที่เป็นของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแต่ละแห่ง

References

- Abd, H. W., Zaimah R. and Izzurazlia I. (2012). Faktor *Tarikan pelajar siswazah antarabangsake universitit penyelidikan di Malaysia: GEOGRAFIA* Online TM. Malaysia Journal of Society and Space, 8(6). 32-41. [Online]. Retrieved October 2, 2018, from <http://www.ukm.my/geografia/images/upload/4.geografia-sep%2012-abd%20hair-si-ppspp-ed%kat1.pdf>.
- Afonso, J. D. (1990). *The International Dimension in American Higher Education*. Text; Dissertation-Reproduction (electronic) Publisher : The University of Arizona.
- Delgado-Márquez, Blanca L., Bondar, Y., & Delgado-Márquez, L. (2012). *Higher education in a global context: Drivers of top-universities' reputation. Problems of Education in the 21st Century 40: 17-25*. [Online]. Retrieved September 26, 2018, from <http://ehis.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=c160ca59-eff5-459b-af5f-811ace11cecb@sessionmgr104&vid=2&hid=4>
- Kotbuntao, S. (2010). *Educational Philosophy for Educational Administrators*. Bangkok: Panyachon. (in Thai).
- Kuhlman. (1992). *Declares Quarterly Dividend*. PR Newswire.
- Marginson, S. (2004). *Markets in Higher Education: National and Global Competition*. Monash University. Australia. [Online]. Retrieved October 12, 2018, from <http://scholar.google.com/scholar>.
- Michael E. Porter. (2008). *The Five Competitive Forces that Shape Strategy*. Harvard Business Review.
- Morrissey, P. (2012). *Higher education and the imperative to build reputations, Asian Education and Development Studies*. Vol. 1 No. 2, pp. 112 - 123. Retrieved October 12, 2018, from <https://doi.org/10.1108/20463161211240098>
- Office of the Higher Education Commission. (2015). *The 2014 Internal Quality Assurance Manual for Higher Education*. Bangkok. (in Thai).
- Office of the Higher Education Commission. (2018). *Long-Term Higher Education Plan for 20 Years during 2018 – 2038*. Office of the Higher Education Commission. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2002). *National Education Act of B.E. 2542, and the Prof. Amendment (No. 2) B.E. 2545*. Office of the Prime Minister. (in Thai)

- Ratchakitcha. (2012). *Ministerial Regulations: Determine the Type and Safety System of Buildings Used for Operating a Service Place. B.E. 2555 (2012)*. Cabinet and Royal Gazette Publishing Officer. (in Thai)
- Santi Chaichana. (2007). *The Internal Quality Assurance in the Small Schools under the office of Khon Kaen Educational Service Area 4*. An Independent Study Report for the Master of Educational Administration. Faculty of Education. Khon Kaen University. (in Thai)
- Saman Pechnavat. (2006). *Educational Quality Assurance at Basic Education Schools under the Office of Khon Kaen Educational Service Area 5*. Master of Education Thesis in Educational Administration. Graduate School, Khon Kaen University. (in Thai)
- Siriyupa Roongrerngsuke. (2017). *The Challenge of HR*. National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Suomi, K. & Jarvinen, R. (2013). Tracing reputation risks in retailing and higher-education services. *Journal of Retailing and Consumer Services* 20. 207-217. [Online]. Retrieved October 4, 2018, from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969698912001518> [2018, October 4].
- T. Hill, R. Westbrook. (1997). *SWOT analysis: It's time for a product recall*. Long Range Planning.

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จใน การศึกษาระดับปริญญาเอกใน ประเทศไทย

วรรณิ ชลนภาสถิตย์*

อรุณี นรินทรกุล ณ อยุธยา**

พรรณพิมล ก้านนก***

Received : November 10, 2020

Revised : December 23, 2020

Accepted : December 23, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทย และ 2) การวางแผนชีวิตของผู้ศึกษาระดับปริญญาเอก ประชากรที่ศึกษาคือ ดุษฎีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2558-2562 จากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่มีระบบการสอบแบบปิด แบบเปิด และแบบตลาดวิชา จำนวน 17 คน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานวิจัย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทยประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ (1) เงิน ที่จะต้องนำมาใช้จ่ายเป็นค่าเล่าเรียน (2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นตัวผลักดันให้นักศึกษาทำงานได้เสร็จทันเวลาและจบเร็วขึ้น และ (3) การมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่คุยกันรู้เรื่องและเข้าใจนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเชื่อมั่นว่าจะสามารถเรียนจบปริญญาเอกได้ และ 2) การวางแผนชีวิตของนักศึกษาปริญญาเอกเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สำคัญ 3 ด้าน คือ การวางแผนด้านการเงิน การวางแผนด้านการ

ผู้รับผิดชอบบทความ : รองศาสตราจารย์วรรณิ ชลนภาสถิตย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 E-mail : damwan59303@gmail.com

* พบ.ม. (การเงิน) รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** พบ.ม. (การเงิน) รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*** พบ.ม. รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เรียน และการวางแผนด้านอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่า หลักหรือวิธีการเรียนให้ประสบความสำเร็จในระดับปริญญาเอกคือ ผู้ศึกษาจะต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีวินัย อดทน มีการวางแผนการเรียน จัดสรรเวลาในการเรียนและอ่านหนังสือ

คำสำคัญ : ปัจจัยของความสำเร็จ / ปริญญาเอก / การศึกษา / ประเทศไทย

The Study of Factors Affecting The Success of a Doctoral Degree in Thailand

Wanee Chonnapasatid*

Arunee Narintarakul Na Ayuthaya**

Panpimol Kankanoke***

Abstract

The objectives of this research were to study : 1) the factors affecting the success of doctoral degree study in Thailand ; and 2) life planning of doctoral degree students. The research samples comprised 17 doctoral degree holders who graduated during the 2015 – 2019 academic years from state and private universities with the normal (closed), open and free admission systems. Data were collected from the study of documents and research reports, informal interviews, and in-depth interviews. The research tool used in qualitative study was an interview form created by the researchers based on the concepts, theories, and related research studies, with the IOCs of the items ranging from 0.67 – 1.00

Research findings revealed that :1) there were three factors affecting the success of doctoral degree study in Thailand including: (1) the money to be used as expenditure on tuition and fees; (2) the doctoral dissertation advisors who encouraged the students to complete their study within the time limit and graduate sooner; and (3) dissertation advisors who could communicate well with the students and understand them would enhance their confidence that they could complete their doctoral degree study; and 2) the life planning of doctoral degree students which involved three important factors, namely, the planning on financial matters, the planning on studying, and the

Corresponding Author : Associate Professor Wanee Chonnapasatid, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, 2086 Ramkhamhaeng Road, Huamark Subdistrict, Bang Kapi District, Bangkok 10240, E-mail : damwan59303@gmail.com

* M.B.A. (Finance) Associate Professor, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

** M.B.A. (Finance) Associate Professor, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

*** M.B.A. Associate Professor, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

planning on career. In addition, it was found that the underlying principles for achieving success in doctoral degree study were that the students must have their commitment, attention, discipline, perseverance, planning for study, and allocation of sufficient time for learning and reading.

Keywords : Success factors / Doctoral degree / Education / Thailand

1. บทนำ

กการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ประกอบด้วยกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น การศึกษาจึงถูกยกให้เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าและถูกปลูกฝังให้เป็นค่านิยมที่ดีของสังคม ทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ และเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ การศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ นักวิชาการแขนงต่าง ๆ มีมุมมองในคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาที่แตกต่างกัน นักเศรษฐศาสตร์มองว่า การศึกษาเป็นการสะสมทุนมนุษย์และมีผลในการลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ นักรัฐศาสตร์เห็นว่า การศึกษาเป็นการเตรียมคนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย นักสังคมวิทยาเห็นว่า การศึกษาเป็นการช่วยมนุษย์ให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ผูกพันอยู่กับประเพณีเดิมน้อยลง และพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่สังคมที่ทันสมัยกว่า (Harbinson & Myers, 1964: 2-3)

ในปัจจุบันสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปิดเสรีทางการค้า การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศที่สะดวกและรวดเร็ว รัฐจึงต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่เพียงลงทุนการศึกษาภาคบังคับคือ ระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่ต้องลงทุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นคือ ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา

บนพื้นฐานของการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คนจำนวนมากสามารถพัฒนาตนเองจนเรียนจบปริญญาตรี คนจำนวนหนึ่งสามารถต่อยอดเรียนจนจบปริญญาโท ขณะที่มีคนอีกจำนวนหนึ่งพยายามที่จะเรียนให้จบปริญญาเอก โดยมีหลักคิดที่ว่า การศึกษาช่วยเพิ่มพูนความรู้ ช่วยพัฒนาศักยภาพของคนให้สูงขึ้น เมื่อทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพ ประเทศชาติย่อมเจริญก้าวหน้า รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการศึกษา โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ รัฐออกนโยบายด้านการศึกษาที่สำคัญหลายอย่าง เช่น นโยบายการศึกษาฟรี 15 ปี การจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) เป็นต้น

เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ที่เรียนจบสูง เป็นผู้มีโอกาสในการทำงานและมีเงินเดือนสูง ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ (EIC) ธนาคารไทยพาณิชย์ จึงได้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้สมัครงานตามระดับการศึกษาว่า 7 แสนรายจากเว็บไซต์หางานของไทย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของเงินเดือนในแต่ละระดับ พบว่า “ยิ่งจบสูง เงินเดือนยิ่งมาก ยิ่งเกรดสวย เงินเดือนยิ่งเยอะ” กล่าวคือ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับเงินเดือนของผู้สมัครงาน คนที่จบปริญญาตรีซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 84 ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมด) มีเงินเดือนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.7 หมื่นบาท ระดับการศึกษา

ที่สูงขึ้นไป ได้แก่ ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จะมีเงินเดือนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.4 หมื่นบาท และ 3.6 หมื่นบาท ตามลำดับ และพบว่า ผลการเรียนรู้ส่งผลต่อระดับเงินเดือนเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของเงินเดือนระหว่างผู้สมัครงานที่ได้เกรดเฉลี่ยตอนเรียนปริญญาตรีต่ำ (อยู่ในช่วง 2.0-2.5) กับผู้สมัครงานที่ได้เกรดเฉลี่ยตอนเรียนปริญญาตรีสูง (อยู่ในช่วง 3.5-4.0) คนที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงจะได้เงินเดือนเริ่มต้นสูงกว่าประมาณ 1.7 พันบาท โดยเฉลี่ยคนที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงจะมีเงินเดือนสูงกว่าคนที่ได้เกรดเฉลี่ยต่ำในช่วง 10 ปีแรกหลังจากเรียนจบ ทั้งจากเงินเดือนเริ่มต้นที่ต่างกันและอัตราการขึ้นเงินเดือน (www.marketingoops.com/reports/industry-insight/education-salary)

แต่แต่ละคนมีเหตุผลในการเรียนต่อระดับปริญญาเอกแตกต่างกันไป เช่น ผู้ที่เป็นอาจารย์จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้สูงขึ้นและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพหลักสูตรที่เปิดสอนและดูแลอยู่ คนที่อยู่ในวัยทำงานอาจมีเป้าหมายเพื่อหางานใหม่ เพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวเองและครอบครัว บ้างมองว่าการเรียนต่อปริญญาเอกเพื่อค้นหาคำตอบในระดับที่หมดข้อสงสัย ได้ศึกษาในประเด็นที่สนใจอย่างถ่องแท้ ได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ และอาจกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น เพราะไม่มีใครที่จะรอบรู้ได้มากกว่าเรา ได้เป็นนักวิชาการที่มีความอิสระได้ทำงานร่วมกับนักวิจัยเก่งๆ โดยไม่มีกรอบของเวลามาเป็นตัวบังคับ บางคนอาจพบว่าการเรียนจบปริญญาเอกเป็นการเพิ่มโอกาสในชีวิตของตัวเอง เพราะสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ

ได้หลายอย่าง เช่น เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นนักวิจัยในสถาบันต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียง เป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทใหญ่ ๆ เพราะทักษะที่เกิดจากการเรียนทำให้รู้กระบวนการในการค้นหาข้อมูล มาแก้ไขปัญหา รู้เท่าทันคนอื่น สามารถสอนคนอื่นให้รู้ถึงกระบวนการค้นหาคำตอบได้ ซึ่งทักษะในการถ่ายทอดความรู้สู่คนอื่นนี้เป็นเรื่องง่ายดายที่ผู้เรียนจบปริญญาเอกจะสื่อสารผ่านการเขียนบทความ การนำเสนอผลงาน การตอบคำถามในที่สาธารณะ และเอาตัวรอดได้ในภาวะคับขัน (thaisky.com/reasons-to-do-phd)

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2560 แยกเป็นระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก พบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 243,153 คน คิดเป็นร้อยละ 87.36 ระดับปริญญาโทจำนวน 31,273 คน คิดเป็นร้อยละ 11.24 ระดับปริญญาเอกจำนวน 3,905 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562: 66-75) จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ศึกษาจบระดับปริญญาเอกในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยมาก เนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น คนพอใจกับความมั่นคงของงานที่ทำอยู่ จึงไม่จำเป็นต้องเรียนต่อ การเรียนระดับปริญญาเอกมีค่าใช้จ่ายสูง ต้องมีการวางแผนทั้งด้านการเงิน การเรียน และการดำเนินชีวิต หากขาดแคลนทุนทรัพย์ ขาดความตั้งใจจะมีความเสี่ยงที่จะเรียนไม่จบ เพราะต้องเรียนควบคู่ไปกับการทำงานหรือต้องมีภาระในการดูแลครอบครัว ต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่กดดัน กล่าวคือ ในระหว่างที่

เรียนอาจมีภาวะกดดันทางจิตใจ เช่น เกิดความเครียดวิตกกังวล ท้อแท้ หดหู่ เป็นต้น เวลาของการเรียนปริญญาเอกกว่าครึ่งต้องใช้ในการทำงานวิจัย ซึ่งต้องค่อย ๆ คิดและแก้ปัญหา แม้ว่าคนส่วนใหญ่ที่เรียนต่อระดับปริญญาเอกจะเป็นคนที่หัวดีและมีความมุ่งมั่น แต่ถ้างานวิจัยที่เกิดความผิดพลาดบ่อย ๆ หรือทู่หมัดทำวิจัยมาทั้งปี แต่ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อาจขาดความมั่นใจไปได้ หรือบางคนสร้างโมเดลขึ้นมา แต่ทำนายอะไรไม่ได้เลยก็มี ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่บั่นทอนจิตใจของผู้ที่เรียนปริญญาเอกไม่ใช่น้อย ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอก น่าจะเป็นการช่วยยืนยันถึงความสัมพันธ์ของการวางแผนชีวิต (life planning) กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement motivation) ของผู้เรียนปริญญาเอก และสะท้อนให้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่เป็นจุดแข็ง และโอกาสที่จะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่สนใจจะเรียนต่อระดับปริญญาเอก ได้ศึกษาสำเร็จอย่างราบรื่นตามแผนที่ได้วางไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาการวางแผนชีวิตของผู้ศึกษาระดับปริญญาเอก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักและการคัดเลือก

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุษฏีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2558-2562 จากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

2) การคัดเลือก กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักทฤษฎีความน่าจะเป็น (non-probability sampling) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของเอกชน มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยตลาดวิชาของรัฐ รวมทั้งสิ้น 17 คน ดังนี้

(1) คุษฏีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวมจำนวนทั้งสิ้น 7 คน

(2) คุษฏีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเปิดของเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยรังสิต รวมจำนวนทั้งสิ้น 4 คน

(3) คุษฏีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

(4) คุษฏีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยตลาดวิชาของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือที่

พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับการวิจัย นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้เพื่อหาข้อคำถามที่มีความตรงสูงและมีความชัดเจนมาใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาหาค่า IOC ของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำมาใช้เป็นข้อคำถามได้ จากการทดสอบพบว่า ข้อคำถามของงานวิจัยนี้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยได้

2) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีคำถามดังนี้ 1) ชื่อ-นามสกุลของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ 3) อาชีพ/ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ให้สัมภาษณ์ 4) รายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ 5) ชื่อหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ

6) ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษา มีคำถามดังนี้ 1) อายุมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในเรียนปริญญาเอกหรือไม่ 2) อาชีพมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอกหรือไม่ 3) รายได้มีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอกหรือไม่ 4) สุขภาพมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอกหรือไม่ 5) การสนับสนุนของครอบครัวมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอกหรือไม่ 6) การสนับสนุนของที่ทำงานมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอกหรือไม่

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีคำถามดังนี้ 1) มีทัศนคติอย่างไรต่อการเรียนปริญญาเอก 2) อะไรคือแรงผลักดันที่ทำให้เรียนปริญญาเอก/สิ่งที่ทำให้มั่นใจว่าพร้อมเรียนปริญญาเอก 3) อะไรที่ทำให้เชื่อมั่นว่าสามารถเรียนจบปริญญาเอก 4) ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก (อาจารย์ผู้สอน อาจารย์สถานที่ วัสดุ-อุปกรณ์ ชื่อเสียงของหลักสูตร/สถาบันการศึกษา) 5) ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาปริญญาเอกมีคุณค่าและคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ไปหรือไม่ 6) ความคาดหวังจากการเรียนปริญญาเอก ความคาดหวังก่อนเรียนเป็นอย่างไร 7) หลังจากเรียนจบแล้วตรงกับความคาดหวังหรือไม่ 8) สิ่งที่จะได้รับหลังเรียนจบ/ชีวิตจะเปลี่ยนไปอย่างไร (การเปลี่ยนแปลงของชีวิตส่วนตัว การเปลี่ยนแปลงของชีวิตด้านการงาน (อาชีพ) การเปลี่ยนแปลงของชีวิตด้านครอบครัว/สังคมรอบข้าง)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนชีวิต มีคำถามดังนี้ 1) การวางแผนด้านการเงิน มีการหาข้อมูลเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ หรือไม่ มีการวางแผนด้านการเงินหรือไม่ เงินที่ใช้ศึกษามาจากแหล่งใด 2) การวางแผนด้านการเรียน มีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนปริญญาเอกหรือไม่ ก่อนเรียนปริญญาเอกมีการวางแผนไว้นานเพียงใด มีการวางแผนกำหนดเวลาทำตารางการเรียน/ตารางการทำงานหรือไม่ มีหลักหรือวิธีการเรียนอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ 3) การวางแผนด้านอาชีพ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วประสงค์จะเรียนอะไรต่ออีกหรือไม่ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วประสงค์จะเปลี่ยนงานหรือไม่ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วจะส่งผลกระทบต่องานประจำอย่างไร

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาระดับปริญญาเอก มีคำถามดังนี้ 1) การศึกษาระดับปริญญาเอกมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง 2) มีแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างเรียนอย่างไร 3) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

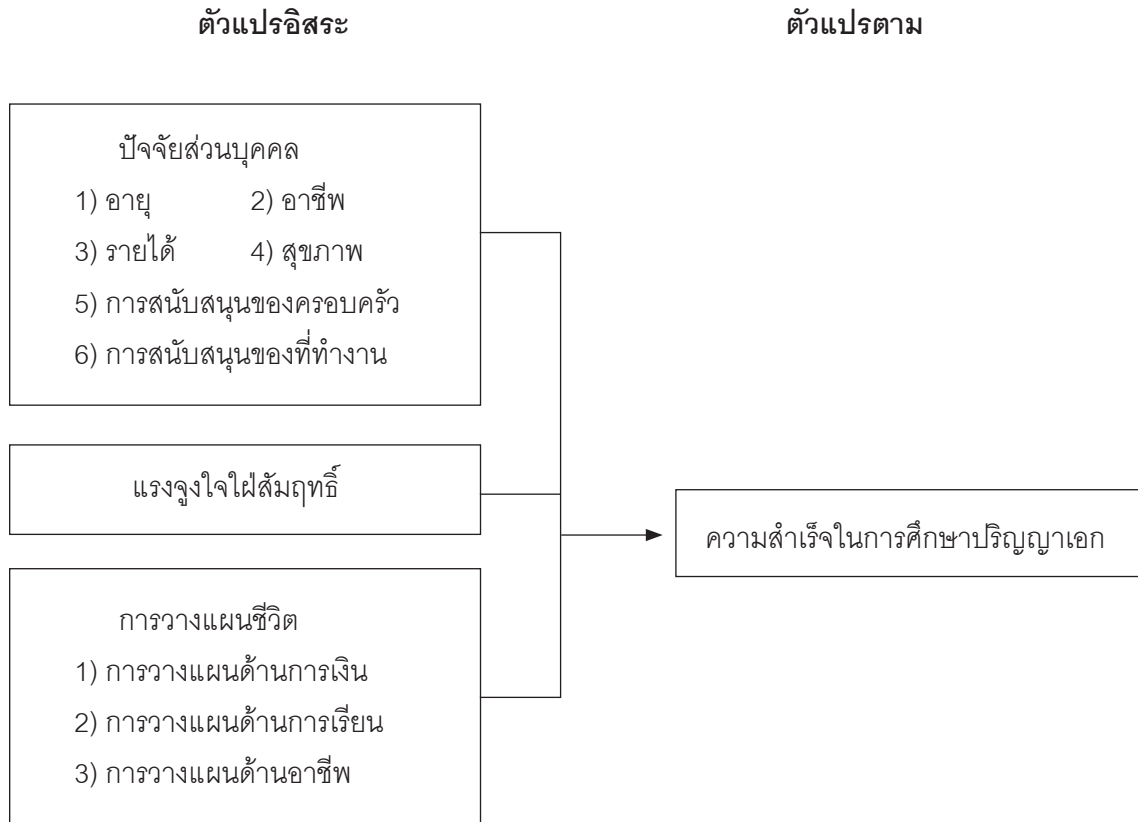
3) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อให้ได้ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น โดยใช้เทคนิควิธีหลายวิธีที่ต่างกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานวิจัย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ถ้าข้อมูลที่ได้จากเทคนิควิธีต่าง ๆ มีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน จนกระทั่งได้ข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วว่าเหมือนกันและมีความเชื่อถือได้ จึงจะถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2539)

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ บันทึกรายการด้วยวิธีการเขียนลงสมุดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพนิ่ง โทรศัพท์ติดต่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนให้แน่นอนก่อนเข้าพบ เพื่อทำการสัมภาษณ์

5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอในรูปความเรียงประกอบตาราง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ผลการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงกำหนดและแปลความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้แทนการอ้างอิง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

D1 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

D2 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

D3 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี

D4 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

D5 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

D6 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

D7 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่บริษัท ยีนส์คอร์ปอเรชั่น จำกัด

D8 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี

D9 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่โรงเรียนอนุบาลปรางค์ จังหวัดสุพรรณบุรี

D10 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

D11 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอิสระ

D12 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่บริษัท วีพี โคชชิง แอนด์คอน ซัลติง จำกัด

D13 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่บริษัท Kama และบริษัทด้าน Mechanical

D14 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่บริษัท เจนบรรเจิด จำกัด

D15 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

D16 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

D17 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานอยู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ประเภทและชื่อของมหาวิทยาลัยที่ผู้ให้ข้อมูลหลักศึกษา ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา เพศ อายุ อาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประเภทมหาวิทยาลัย	ชื่อมหาวิทยาลัย	ปีการศึกษาที่จบ	ชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	เพศ	อายุ (ปี)	อาชีพ
มหาวิทยาลัยปิดของรัฐ	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2561	D1	ชาย	40	อาจารย์ประจำ
		2561	D2	ชาย	38	พนักงานองค์การมหาชน
		2562	D3	ชาย	53	อาจารย์ประจำ
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2561	D4	ชาย	32	อาจารย์ประจำ
		2562	D5	ชาย	38	อาจารย์ประจำ
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2558	D6	หญิง	51	ข้าราชการชำนาญการ
	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	2561	D7	ชาย	37	ธุรกิจส่วนตัว
มหาวิทยาลัยปิดของเอกชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	2559	D8	ชาย	56	อาจารย์ประจำ
		2561	D9	หญิง	56	ผู้รับใบอนุญาตและประกอบการโรงเรียน
	มหาวิทยาลัยรังสิต	2562	D10	หญิง	57	ข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญ
		2562	D11	หญิง	57	อิสระ
มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2562	D12	ชาย	35	CFO & HR บริษัทเอกชน
		2558	D13	ชาย	64	Executive Director และที่ปรึกษาบริษัท
		2562	D14	หญิง	56	ที่ปรึกษาในธุรกิจครอบครัว
มหาวิทยาลัยตลาดวิชาของรัฐ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2562	D15	หญิง	47	อาจารย์ประจำ
		2562	D16	หญิง	33	อาจารย์ประจำ
		2562	D17	หญิง	44	อาจารย์ประจำ

จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐมากที่สุด จำนวน 7 คน (ร้อยละ 41.17) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยปิดของเอกชน จำนวน 4 คน (ร้อยละ 23.53) มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยตลาดวิชาของรัฐ จำนวน 3 คนเท่ากัน (ร้อยละ 17.65)

จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง มากที่สุด แห่งละ 3 คน (ร้อยละ 17.65) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต แห่งละ 2 คน (ร้อยละ 11.76) จบปีการศึกษา 2562 มากที่สุด จำนวน 9 คน (ร้อยละ 52.94) รองลงมาคือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 คน (ร้อยละ 29.41)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเพศชาย จำนวน 9 คน (ร้อยละ 52.94) เพศหญิง จำนวน 8 คน (ร้อยละ 47.06) อายุอยู่ระหว่าง 32-64 ปี มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 47 ปี ประกอบอาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากที่สุด จำนวน 8 คน (ร้อยละ 47.06) รองลงมาคือ ทำธุรกิจส่วนตัว/อิสระ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 35.29)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษา

2.1 อายุกับความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่าอายุไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“อายุไม่มีผลต่อการเรียนและไม่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา เพราะคนมีอายุจะมีประสบการณ์ที่ทำให้มันใจว่าเรียนได้ ได้คิดมาจากศาสตราจารย์ที่อังกฤษว่าอายุเป็นเพียงตัวเลข อายุเป็นเพียงปัจจัยอย่างหนึ่ง อย่าให้มาเป็นอุปสรรค” (D14 นามสมมติ, 2563)

“อายุไม่มีผลต่อการเรียนและการจบปริญญาเอก ในรุ่นเดียวกันที่เข้าเรียนก็มีคนที่อายุมากกว่าก็สามารถเรียนและจบได้” (D5 นามสมมติ, 2563)

2.2 อาชีพกับความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่า อาชีพมีผลต่อการเรียนและความสำเร็จในการเรียน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพอาจารย์จะค่อนข้างได้เปรียบกลุ่มอาชีพอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า

“อาชีพมีผลต่อการเรียน การสั่งสมประสบการณ์ที่ได้เคยทำงาน เวลาออกพื้นที่ได้พบปะคนสามารถเอามาเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ค้นหาและศึกษาในสิ่งที่สนใจต่อได้” (D2 นามสมมติ, 2563)

“อาชีพมีผลต่อการเรียนในแง่ของเวลา เนื่องจากทำงานธนาคาร ฉะนั้นเวลาที่เรียนจะเรียนได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ 2 วัน ส่วนวันธรรมดาแทบจะไม่มีเวลามาทบทวนบทเรียนอะไรเลย เพราะทำงานจะเริ่ม 08.30 น. บางวันเลิกงาน 20.00-21.00 น. ตอนเรียนปี 1-3 ยังทำงานธนาคาร แต่ตอนทำวิทยานิพนธ์จริงจึงตัดสินใจลาออกจากงานเพื่อมาทำวิทยานิพนธ์ เพราะเป็นปีสุดท้ายแล้ว” (D1 นามสมมติ, 2563)

“.....การที่เราเป็นอาจารย์จะได้เปรียบกว่านักศึกษาคนอื่น เราจะได้เทคนิคไปสอนนักศึกษาว่าการจะเข้าไปขอความช่วยเหลือจากใครก็ต้องเข้าไปด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ต้องพูดจาเพราะ แล้วก็ต้องมีเทคนิคที่จะถาม เวลาทวงถามงานจากอาจารย์ให้ดูน่ารัก.....การเป็นอาจารย์จะทำให้เรารู้และเข้าใจอะไรเร็ว เวลามีปัญหาที่กล้าถาม กล้าที่

จะบอกว่าตัวเองไม่เข้าใจ.....” (D10 นามสมมติ, 2563)

2.3 รายได้กับความสำเร็จในการเรียน
ปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่า รายได้
มีผลต่อการเรียนอย่างมาก เนื่องจากการเรียน
ในระดับปริญญาเอกต้องใช้จ่ายค่อนข้างสูง ดัง
คำกล่าวที่ว่า

“รายได้มีผลต่อการเรียนและความสำเร็จ
ถ้ามีเงินไม่พอก็เรียนไม่จบ หากขาดเงินก็ส่งผล
ทำให้เครียดและบั่นทอนการเรียน ตนเรียนด้วยทุน
ส่วนตัวและไม่ได้ลาเรียน” (D2 นามสมมติ, 2563)

“.....ถ้าไม่มีเงินเก็บเดือนร้อนแน่ เพราะว่า
ความจำเป็นเยอะมาก การเรียนตอนท้ายจะเป็น
เรื่องของงานวิจัย มีค่าใช้จ่ายเยอะ อยากให้ข้อมูล
วิจัยสมบูรณ์ แบบก็ต้องจ้างคนมาช่วยเก็บ
ข้อมูล.....” (D3 นามสมมติ, 2563)

“การเรียนปริญญาเอกต้องมีเงินอย่างน้อย
7-8 แสน หรือ 1 ล้านบาท ค่าเทอมของตัวเองอย่าง
เดียวอยู่ประมาณ 65,000 บาท แล้วอย่าลืมนะว่า
ต้องมีค่าเดินทาง ค่ากิจกรรมอื่น และอุปกรณ์
ทั้งหลายอีก” (D13 นามสมมติ, 2563)

“รายได้มีผลอย่างมากต่อการเรียน ถ้าเรา
ไม่มีเงินสะสม เราจะลำบากและไม่มีวันนี้” (D14
นามสมมติ, 2563)

2.4 สุขภาพกับความสำเร็จในการเรียน
ปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่า
สุขภาพไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน เพราะ
ร่างกายยังแข็งแรงดี แม้จะมีอาการเครียดบ้าง แต่
ก็ไม่ได้เป็นปัญหาต่อการเรียน หากเจ็บป่วยก็ต้อง
หยุดพักผ่อน ดังคำกล่าวที่ว่า

“ตอนเรียนสุขภาพแข็งแรงตลอด เพราะมี
การวางแผน เช่น วันจันทร์ถึงศุกร์จะทำงานตั้งแต่
08.00 น. จนถึง 16.30 น. หลังจาก 16.30 น. ก็กิน
อาหาร เพื่อรักษาสุขภาพ จากนั้นก็เริ่มต้นทำงาน
ของตัวเองตั้งแต่ 18.00 น. จนถึง 03.00 น. เราต้อง
ทำงานใช้เวลาเยอะมาก ก็เลยต้องรักษาสุขภาพให้
ดี ไม่เคยล้มป่วยในระหว่างการเรียน เพราะสุขภาพ
ค่อนข้างดีและเรียนตอนอายุน้อย” (D5 นามสมมติ,
2563)

“สุขภาพช่วงแรกๆ ที่เข้าไปเรียน ก็ดีนะ พอ
เรียนไปสักระยะหนึ่งก็มีเรื่องเครียดๆ เข้ามาก็ทำให้
ป่วยเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้ป่วยอะไรมากมายคือ มี
อาการปวดตา แต่ก็เป็นนิด ๆ หน่อย ๆ” (D1 นาม
สมมติ, 2563)

“ถ้าสุขภาพไม่ดีเจ็บป่วยก็ต้องหยุด หรือ
ทำงานให้น้อยลงช้าลง ซึ่งการเรียนปริญญาเอกงาน
เยอะไม่สามารถค้างได้ ต้อง clear ออกตลอด” (D2
นามสมมติ, 2563)

2.5 การสนับสนุนของครอบครัวกับ
ความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลัก
ส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับการสนับสนุนกำลังใจและ
เงินจากครอบครัว แต่บางรายก็ต้องหาเงินมาจ่าย
ค่าเล่าเรียนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“ครอบครัวสนับสนุน แต่ไม่ได้เข้ามายุ่ง ให้
สิทธิ์ในการตัดสินใจเอง เขาแค่ทำหน้าที่สนับสนุน
ส่งเสริม พุดคุยให้กำลังใจ เรื่องการเรียนนั้น ช่วย
เหลือตัวเองมาตลอด เงินทุนการศึกษา คุณพ่อ
จัดการให้คือ เตรียมไว้ให้ล่วงหน้า รอคอยพร้อมว่า
เราจะเรียนเมื่อไหร่เท่านั้นเอง” (D16 นามสมมติ,
2563)

“ครอบครัวสนับสนุน ไม่มีปัญหา ดูแล้วเองได้ตามปกติ ผมไม่มีลูก ภรรยาสนับสนุนการเรียน” (D13 นามสมมติ, 2563)

“ตอนเรียนครอบครัวสนับสนุน เพราะต้องขออนุญาตสามีและลูก เนื่องจากคุณพ่อคุณแม่เสียชีวิตไปแล้ว เขาบอกว่าถ้าบริหารจัดการเวลาได้ ก็ไปเรียนได้เลย” (D14 นามสมมติ, 2563)

“...อยู่กับพ่อแม่ ท่านก็สนับสนุนให้เรียนปริญญาเอก แต่ค่าใช้จ่ายในการเรียนผมออกเองทั้งหมด” (D1 นามสมมติ, 2563)

“พ่อแม่สนับสนุน แต่ก็เรียนด้วยตัวเอง” (D2 นามสมมติ, 2563)

2.6 การสนับสนุนของที่ทำงานกับความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่า หัวหน้างานและที่ทำงานให้การสนับสนุน เพื่อจะได้นำเอาความรู้มาพัฒนาองค์กร ส่วนผู้เรียนที่เป็นเจ้าของกิจการ มีแรงผลักดันจากตำแหน่งหน้าที่การงานที่ทำอยู่ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ที่ทำงานมีส่วนสนับสนุนในความสำเร็จ เจ้านายเห็นเรื่องการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ มองว่าการเรียน ปริญญาเอกเป็นการเปิดโลกทัศน์” (D12 นามสมมติ, 2563)

“ที่ทำงานส่งเสริมให้เรียน เพราะจะได้เอามาใช้งานตรงกับ field ของเรา” (D12 นามสมมติ, 2563)

“บริษัทออกเงินให้ ผมเป็นคนสร้างบริษัทมา ชื่อผมก็ยังคงเป็น Owner ต้องพยายามเรียนให้จบ ไม่จบไม่ได้ เพราะว่าเราเป็นผู้นำองค์กร.....” (D13 นามสมมติ, 2563)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1 ทิศนคติต่อการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนปริญญาเอก เพราะช่วยพัฒนาศักยภาพของตนเอง ยกกระตือรือร้นด้านความคิด ทำให้มีความรอบรู้ มีกระบวนการคิดในเชิงวิชาการมากขึ้น มีทักษะความรู้ในการถ่ายทอดที่ดี เป็นผู้นำได้อย่างมั่นใจและสง่างาม การเรียนจบปริญญาเอกเป็นความภาคภูมิใจในชีวิต

3.2 แรงผลักดันที่ทำให้เรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีเหตุผลหลากหลาย เช่น แรงผลักดันมาจากผู้บริหารระดับตึกเตอร์ซึ่งเป็นต้นแบบที่ดี อยากประกอบอาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัย บางคนทำงานเป็นอาจารย์อยู่แล้วแต่อยากพัฒนาความรู้ของตนเอง การได้คลุกคลีกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและอยากสอนให้ดีกว่าอาจารย์ที่ผู้เรียนเคยเป็นลูกศิษย์ การได้เรียนตามฝันของคุณพ่อคุณแม่หรือครอบครัว ได้แรงผลักดันมาจากลูก ซึ่งเป็นคนหัวก้าวหน้าและอยากเป็นต้นแบบให้กับลูก ความต้องการการยอมรับในความสำเร็จและความเท่าเทียม ต้องการสร้างความมั่นใจว่าจะนำองค์กรได้อย่างสง่างามและอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า อยากใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นทุนเดิม อยากต่อยอดความรู้จากระดับปริญญาโท อยากมีอนาคตที่มั่นคงและการเรียนจบปริญญาเอกน่าจะมีเครดิตดีกว่าผู้ไม่ได้เรียน การมีความพร้อมด้านการเงิน ครอบครัว (สามี-ภรรยา) สนับสนุน และลูกโตพอที่จะดูแลตัวเองได้แล้ว

3.3 สิ่งที่ทำให้เชื่อมั่นว่าสามารถเรียนจบปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า เกิดจากหลายสิ่ง เช่น การมีความเชื่อมั่นในตัวเอง การมีความขยันหมั่นเพียร ความตั้งใจ ความมานะอดทน ความรอบรู้ในกระบวนการวิจัย การมีอาจารย์ที่ปรึกษา (advisor) ที่คุยกันรู้เรื่องและเข้าใจนักศึกษา ในการจับคำสำคัญ (keyword) ของแต่ละเรื่องและนำข้อมูลที่มีอยู่มาร้อยเรียงให้เป็นเรื่องราว

3.4 ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จ อาจารย์เป็นตัวเร่งและผลักดันให้ทำงานได้เสร็จทันเวลาและจบเร็วขึ้น สถานที่เรียนวัสดุอุปกรณ์ แม้จะมีผลต่อการเรียนอยู่บ้างแต่ก็ไม่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา ส่วนชื่อเสียงของหลักสูตรผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ได้ให้ความสำคัญมากเท่ากับตัวผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรที่เลือกเรียนเพราะสอดคล้องกับอาชีพที่ทำอยู่ สถานที่เรียนอยู่ใกล้บ้าน การเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ สะดวกกว่าเรียนวันธรรมดา

3.5 ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความรู้สึก ว่า ความรู้ที่ได้รับมีคุณค่าและคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ไป เพราะผู้บริหารองค์กรเห็นคุณค่าและให้ความไว้วางใจ ดึงมาร่วมงานและมอบหมายงานที่นอกเหนือจากงานประจำให้ทำ ความรู้ที่ได้มาทำให้กลายเป็นไอดอล (idol) ของคนที่บ้านและสังคม

3.6 ความคาดหวังจากการเรียนปริญญาเอก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคาดหวังก่อนเรียนว่า อยากได้ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ประโยชน์ใน

การทำงาน อยากเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งด้านครอบครัว การงาน และการเรียน อยากพบอาจารย์ที่ดี ได้รับการบริการที่ดี อยากได้แนวทางในการทำงานวิจัย อยากมีด็อกเตอร์นำหน้าชื่อ อยากรู้วาระบบการศึกษาเขาเรียนกันอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะเรียนจบ

3.7 ความคาดหวังหลังเรียนจบ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีความสมหวังตามที่ตั้งใจไว้ เพราะได้งานใหม่หลังเรียนจบปริญญาเอก ได้รับตำแหน่งสูงขึ้น ได้รับมอบหมายให้ทำงานใหม่ ๆ ได้ทำงานพิเศษที่ต้องใช้ความสามารถและทำให้พ่อแม่ภูมิใจ ได้หลักการคิดวิเคราะห์ มีมุมมองที่กว้างขึ้น ได้ทำงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ท้าทาย

3.8 สิ่งที่ได้รับหลังเรียนจบ

3.8.1 ชีวิตส่วนตัว ผู้ให้ข้อมูลหลักรู้สึก ว่า ตัวเองได้พัฒนาขึ้น มีความสุข โล่งอก สบายใจ มีความภาคภูมิใจ ชีวิตเปลี่ยนจากผู้รับมาเป็นผู้ให้ แก่สังคม เช่น เป็นผู้บรรยายหรือถ่ายทอดความรู้ให้ แก่เด็กนักเรียน นักศึกษา

3.8.2 ชีวิตด้านการงาน ผู้ให้ข้อมูลหลัก รู้สึกว่า ชีวิตส่วนตัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพราะได้งานที่ถูกใจ ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่ให้ความไว้วางใจ ให้งานสำคัญนอกเหนืองานประจำมาทำ เป็นที่ยอมรับของสังคมให้เข้าร่วมงานในระดับที่สูงขึ้น

3.8.3 ชีวิตด้านครอบครัว/สังคมรอบข้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักรู้สึก ว่า ครอบครัวกลับมามีความสุขอีกครั้ง เพราะมีเวลาทำกับข้าวให้กับลูกและสามี รับประทานเหมือนเดิม ได้พบหน้ากันทุกวันตามปกติ ลูกมีความภาคภูมิใจในตัวคุณพ่อคุณแม่ที่

เรียนจบปริญญาเอก ครอบครัว (คุณพ่อคุณแม่) ภาควิชาที่ลูกเรียนจบปริญญาเอกและจบด้วยคะแนนที่สูง ส่วนสังคมรอบข้างคือ ลูกน้องให้เกียรติและยอมรับ ผู้บริหารระดับสูงเห็นคุณค่าและให้การสนับสนุนการทำงาน สถานภาพทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้ที่เคยร่วมงานในอดีตยกย่องให้เกียรติ โดยเรียกค่านำหน้าชื่อว่าดอกเตอร์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนชีวิต

4.1 การวางแผนด้านการเงิน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการหาข้อมูลเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเรียนกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ส่วนผู้ที่ไม่ได้เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายจะพิจารณาแค่ว่าเป็นสาขาที่ตรงกับความต้องการที่จะเรียนหรือไม่ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีการวางแผนด้านการเงินเป็นอย่างดี เพื่อให้มีเงินใช้จ่ายในการเรียนจนสำเร็จการศึกษา เงินที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่มาจากการเก็บสะสมไว้เรียนเอง บางคนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว (คุณพ่อคุณแม่) อาจารย์บางคนและผู้ที่ทำงานอยู่ในบริษัทบางบริษัทจะได้รับเงินค่าเล่าเรียนจากองค์กรของตัวเอง

4.2 การวางแผนด้านการเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนปริญญาเอก ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม บางคนจบปริญญาโทจากต่างประเทศ มีความรู้ภาษาอังกฤษดี บางมหาวิทยาลัยจัดให้ผู้สมัครเรียนได้สอบวัดความรู้ภาษาอังกฤษระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคนมีการวางแผนที่จะเรียน

ปริญญาเอกด้วยการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บางคนวางแผนล่วงหน้า 3-4 เดือน 6 เดือน จนถึง 1 ปี หลายคนมีการวางแผนกำหนดเวลาทำงานและแบ่งเวลาเรียน แต่ไม่ได้ทำตารางการเรียน/ตารางการทำงานแบบตายตัวคือ จัดสรรเวลาและเพิ่มเวลาทำงานในตอนกลางคืน นอนน้อยลงทำงานหนักขึ้น บ้างก็จะพยายามเคลียร์ (clear) งานประจำที่ทำงานไม่ให้ค้าง จากนั้นจะเริ่มงานที่เรียนปริญญาเอกทุกวันตั้งแต่ 1ทุ่มถึงเที่ยงคืน ส่วนหลักหรือวิธีการเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นไปแนวทางเดียวกันว่าจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีวินัย อดทน มีการวางแผนการเรียน จัดสรรเวลาในการเรียนและอ่านหนังสือ

4.3 การวางแผนด้านอาชีพ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ยังไม่คิดจะเรียนอะไรต่อ เพราะเข้าใจหลักการและแนวคิดที่ได้รับจากการเรียนปริญญาเอกแล้ว จะมุ่งทำงานประจำให้ดี กอปรกับรอลูสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งภาวะเช่นนี้มีความเสี่ยง ไม่เหมาะที่จะลงทุนหรือขยายธุรกิจ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ยังไม่คิดจะเปลี่ยนงาน บางคนหลังจากจบแล้วก็ได้ทำงานที่ปรารถนาคือ เป็นอาจารย์และจะทำงานในมหาวิทยาลัยต่อไปเรื่อย ๆ หลังจากเรียนจบปริญญาเอกแล้วผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ยังคงทำงานในตำแหน่งเดิม การเรียนจบจึงไม่ได้ส่งผลกระทบอย่างใดต่องานประจำ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งความรู้ที่ได้เรียนมาช่วยเพิ่มความสมารถให้ตัวเองและทำให้มองโลกกว้างขึ้น

**ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคของการ
ศึกษาระดับปริญญาเอก**

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่านักศึกษาระดับ

ปริญญาเอกประสบกับอุปสรรค มีแนวทางแก้ไข
ปัญหาระหว่างเรียน และมีข้อเสนอแนะ ดังแสดงใน
ตารางที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนระดับปริญญาเอก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ปัญหาและอุปสรรค
D1, D3, D15	ความไม่พร้อมเรื่องเงิน
D1	ความท้อแท้ระหว่างการเรียน
D5	นักศึกษาทำงานซ้ำ ทำงานขาดช่วง อาจารย์ที่ปรึกษาตั้งกฎเกณฑ์การเผยแพร่ผลงาน วิทยานิพนธ์ไว้สูงคือ ให้ลงในสก็อปัส (Scopus) และวารสารนานาชาติเท่านั้น โดยที่ มหาวิทยาลัยไม่ได้มีระเบียบบังคับ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเผยแพร่
D11	มีเวลาจำกัด ต้องแบ่งเวลาไปดูแลคนในครอบครัว
D12	อาจารย์ที่ปรึกษาวางไม่ตรงกัน และไม่สนับสนุนลูกศิษย์
D15	การบริหารจัดการด้านเวลา และการวางแผนชีวิตด้านการศึกษา
D17	ขาดความชำนาญในการวิจัย/การทำวิทยานิพนธ์

ตารางที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ปัญหาและอุปสรรค
D1	มีความมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ศึกษาตามแผนที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้
D2	จัดเวลาให้ดี
D3	ลดอีโก้ (Ego) หรือความเย่อหยิ่งทะนงตนลง
D13	ฟังตัวเองหรือแก้ปัญหาด้วยตัวเองก่อน หากแก้ปัญหาไม่ตกจะเข้าพบอาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ
D14	ตั้งสติให้ดีแล้วค่อย ๆ แก้ไขปัญหาไปที่ละจุด เข้าหาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ
D16	วางแผนการเรียนให้ดี ดูว่าจะเรียนจบเมื่อใด แยกงานประจำออก อย่าเอางานประจำ มารวมกับการเรียน

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ปัญหาและอุปสรรค
	1. เกี่ยวกับการเรียน
D1, D14	1) อุดหนุน อย่าทำแต่ต่ออุปสรรค
D8	2) แบ่งเวลาให้ดี ตัดบางกิจกรรมที่ไม่สำคัญทิ้งไป ตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง มุ่งมั่นกับการเรียนให้ดีที่สุด
D14	3) ตั้งสติ เมื่อมีปัญหาให้เข้าหาอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่อง
D16	4) วางแผนการเรียนให้ดี
	2. อาจารย์ที่ปรึกษา/สถาบันการศึกษา
D14, D5	1) เลือกอาจารย์ที่ปรึกษาที่สามารถให้คำปรึกษาได้ เข้าใจนักศึกษา เลือกอาจารย์ที่ปรึกษาที่อยู่ใน Field ที่ตรงกับวิทยานิพนธ์ที่จะทำ
D1	2) เลือกเรียนในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในหลักสูตรที่เราสงใจ
D12	3) อาจารย์ผู้ใหญ่มาก ๆ จะไม่ทันอาจารย์รุ่นใหม่ ในเรื่องการยอมรับการเปลี่ยนแปลง
D17	4) เลือกเรียนในสถาบันที่เรามีความเชื่อมั่นในหลักสูตรและตัวผู้สอน
	3. เกี่ยวกับการวางแผนด้านการเงิน
D9	1) การเรียนที่ยาวนานเกินไปจะทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่ม จึงควรรีบเรียนให้จบตามหลักสูตร
D16	2) การเรียนระดับปริญญาเอกควรมีเงินสำรองในบัญชีหลักล้านบาท จึงจะไม่เกิดความกังวลใจ
D17	3) วางแผนการเงินล่วงหน้าให้ดี พิจารณามีเงินเพียงพอที่จะเรียนจนจบหลักสูตรหรือไม่

5. อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทยประกอบด้วย 3 อย่าง คือ 1) **เงิน** ที่นำมาใช้จ่ายเป็นค่าเล่าเรียน การเรียนในระดับปริญญาเอกจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากตั้งแต่หลักแสนถึงหลักล้านบาท สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพนธ์ จันทา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาตั้งแต่แรกเข้าจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) **อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์** ช่วยผลักดันให้นักศึกษาทำงานได้เสร็จทันเวลาและจบได้เร็วขึ้น การมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่คุยกันรู้เรื่องและเข้าใจนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเชื่อมั่นว่าจะสามารถเรียนจบปริญญาเอกได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพนธ์ จันทา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) พบว่า อาจารย์มีบทบาทในการกระตุ้นให้ลูกศิษย์เกิดความคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริง อาจารย์มีความสามารถในการอธิบายและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกศิษย์ มีความเป็นกันเอง มีความเต็มใจในการให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเรื่องการเรียนรู้ การค้นคว้า และยอมรับฟังความคิดเห็นของลูกศิษย์ 3) **การวางแผนชีวิตของนักศึกษาปริญญาเอก** เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สำคัญ 3 ด้านคือ การวางแผนด้านการเงิน ด้านการเรียน และด้านอาชีพ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตย่อมเป็นผู้ที่รู้จักการวางแผนชีวิต พบว่าการวางแผน

ชีวิตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องของเกี่ยวกัน และผลักดันให้คนที่รู้จักวางแผนชีวิตและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้นักศึกษาปริญญาเอกประสบความสำเร็จด้านการเรียนกล่าวคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน พฤติกรรมการใรู้ ความขยันในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์รี ธาดา (2547) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน มีความสำคัญต่อพฤติกรรมขยันเรียนมากที่สุด นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีความพึงพอใจในวิชาชีพ ใฝ่รู้ ขยันหมั่นเพียรในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กล่าวได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตา สาสา (2550) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามเวลาในหลักสูตรของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีโอกาสสำเร็จการศึกษาตามเวลาในหลักสูตรมากกว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Steinmmayr & Spinath (2009) ซึ่งพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับการเรียนของนักเรียนชาวเยอรมันที่กำลังศึกษาในโรงเรียนเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถอธิบายการเรียนในโรงเรียนได้พอ ๆ กับตัวแปรเขาวนปัญญา นอกจากนี้ยังพบว่า การวางแผนด้านอาชีพ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษา

ต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษา (ปิยรัตน์ บุตรศรี, 2554; พรพนันท์ จันหา และอัจฉริยา ปราบอิพ่าย, 2558) เพราะเชื่อว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้วจะมีโอกาสหางานได้ง่าย มีอาชีพที่มั่นคง มีเงินเดือนเพิ่มขึ้น มีโอกาสก้าวหน้าในชีวิต และมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทุมพร ไฉนลาด และจตุร โตอัม (2559) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาคือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและนำไปประกอบอาชีพ เป็นการสร้างโอกาสและความก้าวหน้าหลังสำเร็จการศึกษา ต้องการเพิ่มความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ต้องการวุฒิการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสในการเปลี่ยนงาน ต้องการหาความรู้ใหม่เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ ต้องการคุณวุฒิการศึกษาเพื่อการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นและมีเงินเดือนเพิ่มขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การวิจัยนี้พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทยคือ 1) เงิน 2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ 3) การวางแผนชีวิตของนักศึกษาปริญญาเอกโดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นตัวแปร

เชิงรูปธรรมที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนและการจบของนักศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งในที่นี้คือ นักศึกษา

2) หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยคือบัณฑิตวิทยาลัย ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ไปส่งเสริมและเผยแพร่เพื่อดึงดูดนักศึกษาระดับปริญญาเอกให้หันมาสนใจศึกษากันมากขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐที่สำคัญควรจัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสอดแทรกองค์ความรู้เหล่านี้ให้ประชาคมได้ทราบ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาครั้งต่อไปควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่ต่างออกไป เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย เช่น การเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบการศึกษาเฉพาะกรณีร่วมกับวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถเก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวนหลายคนได้ในเวลาอันสั้น และสามารถเสนอผลการศึกษาได้ในเวลาอันจำกัด

References

- Butsri, P. (2554). *Alternative : Motivation to Study in Graduate Programs of Graduate Students at Nakhon Phanom University*. Thesis Department of Public Administration,
- Chantawaniche, S. (2539). *Qualitative research methods*. 6th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Economic Intelligence Center (EIC), Siam Commercial Bank “*The higher the end, the higher the salary. The more often change jobs Salary even more?*.” Retrieved September 15, from : <https://www.marketingoops.com/reports/industry-insight/education-salary/> 2563.
- Harbison, F., & Myers, C.A. (1964). *Education, Manpower and Economic Growth: Strategies of Human Resource Development*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Janha, P., & Prabaripai, A. (2558). Factors Affecting the Needs for Master's Degree Studies at Kasetsart University. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*. 8(1), 290-318.
- Office of the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2562). *Higher Education Statistics year 2561*. Bangkok: Higher Education Information Center, Office of the Director.
- Sasai, L. (2550). *Factors Effecting Completion of Bachelor's Degree Programs of Sukhothai Thammathirat Open University Students*. Master thesis, Educational Measurement. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Steinmayr, R., & Spinath, B. (2009). The Importance of Motivation as a Predictor of School Achievement. *Learning and Individual Differences*, 19(1), 80-90.
- Thada, M. (2547). Psychosocial factors related to diligent study and sports practice behavior of sports school students in the Northeast Under the Department of Physical Education. *Journal of Psycho-Behavior Science: Thai Behavioral System*. 1(2), p. 37-62.
- Waichalad, U., & To-im, J. (2559). Influencing Factors for Post-graduation Study Decision Making of Graduate Students in Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University. *Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage*. 10(2), p. 165-177.
- “*Why study a Ph.D.?*.” Retrieved: September 20, 2563., from: <http://thaisky.com/reasons-to-do-phd/>

การเปรียบเทียบคะแนนสอบตาม ความพร้อมของนักศึกษารายบุคคล ด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam กับคะแนนสอบปลายภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จ.อ.ชูศักดิ์ ศิริรุ่งพันธ์*

Received : September 24, 2020

Revised : November 23, 2020

Accepted : November 30, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ 1) จำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านในการสอบปลายภาค ระหว่างกลุ่มที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์(walk-In exam)ไม่ผ่าน กับกลุ่มที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว และ 2) คะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนจากการสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์กับคะแนนสอบปลายภาคของกลุ่มที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ไม่ผ่าน งานวิจัยนี้ทำการศึกษากับประชากรโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จำนวน 8 ภาคการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลนักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคซึ่งเป็นกลุ่มที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ไม่ผ่าน จำนวน 9,374 คน/ชุด และข้อมูลนักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำนวน 312,152 คน/ชุด เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบบันทึกการกระจายคะแนนสอบของนักศึกษาที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ไม่ผ่านและเข้าสอบปลายภาค จำนวน 9,374 ชุด และแบบบันทึกการกระจายคะแนนสอบของนักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำนวน 312,152 ชุด

ผู้รับผิดชอบบทความ : อาจารย์จำเริญชูศักดิ์ ศิริรุ่งพันธ์ สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โทร. 02 504 7261 E-mail : chusak.sir@stou.ac.th

* วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์), กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) อาจารย์ประจำสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) นักศึกษาที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ ไม่ผ่าน สามารถสอบปลายภาคผ่านในการสอบปลายภาคได้มากกว่านักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียวจำนวน 41 ชุดวิชา (ร้อยละ 82) และมีจำนวนผู้สอบผ่านน้อยกว่านักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำนวน 9 ชุด (ร้อยละ 18) และ 2) นักศึกษาที่สอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ไม่ผ่าน เมื่อไปเข้าสอบปลายภาคสามารถสอบได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล ซึ่งขนาดอิทธิพล มีค่าเป็นบวก 40 ชุดวิชา (ร้อยละ 80) และคะแนนเฉลี่ยจากการสอบปลายภาคมีค่าน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ ขนาดอิทธิพลมีค่าเป็นลบ 10 ชุดวิชา (ร้อยละ 20)

คำสำคัญ : การสอบด้วยระบบคอมพิวเตอร์ / คะแนนเฉลี่ย / ขนาดอิทธิพล / การสอบถามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์

The Test Score Comparison between Walk-in Examination and Final Examination of Sukhothai Thammathirat Open University's Student.

Sgt. Chusak Sirirongpan*

Abstract

This research was aimed to compare : 1) the percentages of students who passed the final examination from a group of students who used to fail the Walk-In examination; however, later on passed the final examination and another group of students who only took the final examination and passed the exam; and 2) the average between Walk-In examination scores and the final examination scores of those who failed the Walk-in examination. This research gathered the secondary data from 8 semesters of students who failed Walk-In examination and took the final examination; 9,374 records, and those who only took the final examination; 312,152 records.

The research results showed That : 1) the percentages of students who passed the final examination and used to fail the Walk-In examination later on could pass the final examination were higher than those who only took the final examination for 41 subjects (82%) whereas the percentages of students who passed the final examination by only took the final examination were higher than students who used to fail the Walk-In examination later on could pass the final examination for 9 subjects (18%); and 2) students who failed the Walk-In

Corresponding Author : Sgt. Chusak Sirirongpan Official of Registration Records and Evaluation Sukhothai Thammathirat Open University Tel. 02 504 7261 E-mail : chusak.sir@stou.ac.th

* M.Ed. (Educational Measurement). Lecture, Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University.

examination when entering the final examination could get a higher score. The effect size analyzes confirmed that 40 subjects (80%) had a positive sign and the rest had a negative sign; 10 subjects (20%).

Keywords : Computer based examination. / Average scores / Effect size. / Walk-In examination

1. บทนำ

มท วิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิดที่จัดการเรียนการสอนในระบบทางไกล และในแต่ปีการศึกษามหาวิทยาลัยกำหนดให้มีการสอบปีการศึกษาละ 4 ครั้งคือการสอบปลายภาคภาคการศึกษาที่ 1 การสอบซ่อมภาคการศึกษาที่ 1 การสอบปลายภาคภาคการศึกษาที่ 2 และการสอบซ่อมภาคการศึกษาที่ 2 สำหรับการสอบซ่อมภาคการศึกษาที่ 2 จะถูกจัดพร้อมกับ การสอบไล่ภาคการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดวันสอบเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ โดยเปิดสอบทุกจังหวัดทั่วประเทศ และต่างประเทศเพียงบางประเทศ ต่อมาใน พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้พัฒนาระบบสอบด้วยคอมพิวเตอร์ขึ้น และได้พัฒนาแล้วเสร็จ เรียกว่า “ระบบวัดผลตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วย คอมพิวเตอร์ Walk-In Exam” หรือ “Walk-In Exam” โดยระบบสอบนี้จะรายงานผลการสอบให้นักศึกษาทราบทันทีเมื่อสอบเสร็จว่า “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” สำหรับนักศึกษาที่สอบผ่านไม่ต้องเข้าสอบปลายภาค หากนักศึกษาสอบไม่ผ่านสามารถเข้าสอบไล่ประจำภาคการศึกษานั้นได้ และหากสอบไล่ประจำภาคการศึกษานั้นไม่ผ่านอีกสามารถลงทะเบียนสอบซ่อมประจำภาคการศึกษานั้นได้อีก 1 ครั้ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสในการสอบให้นักศึกษา

การดำเนินการสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2/2553 จนถึงภาคการศึกษา 2/2560 มีจำนวนชุดวิชาที่เปิดให้นักศึกษาลง

ทะเบียนสอบจำนวน 51 ชุดวิชา และมีแนวโน้มที่จะเปิดสอบชุดวิชาอื่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีจำนวนนักศึกษาลงทะเบียนสอบทั้งสิ้น 24,965 คน/ชุด จากการสำรวจข้อมูลการสอบตั้งแต่ปีการศึกษา 1/2557 ถึงปีการศึกษา 2/2560 จำนวน 8 ภาคการศึกษา เฉพาะชุดวิชาปกติ จำนวน 50 ชุดวิชา พบว่ามีจำนวนผู้สอบผ่านจำนวน 7,155 คน/ชุด คิดเป็นร้อยละ 38.70 ของผู้เข้าสอบ และผู้สอบไม่ผ่านจำนวน 11,335 คน/ชุด คิดเป็นร้อยละ 61.30 ของผู้เข้าสอบ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคณะทำงานของโครงการสอบตามความพร้อมของนักศึกษา รายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน จึงสนใจที่จะศึกษากลุ่มที่สอบไม่ผ่านจากการสอบ Walk-In Exam เนื่องจากมีนักศึกษาสอบไม่ผ่านจำนวนมาก และเมื่อนักศึกษากลุ่มนี้ไปสอบปกติประจำภาค หรือการสอบปลายภาคคะแนนจากการสอบเป็นอย่างไร และอัตราการสอบผ่านเมื่อเทียบกับนักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียวมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยผู้วิจัยหวังว่าสิ่งที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะแสดงถึงประโยชน์และคุณค่าของระบบการสอบตามความพร้อมของนักศึกษา รายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam สำหรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาลงทะเบียนเข้ารับ การสอบ Walk-In Exam ให้มากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงระบบการสอบตามความพร้อมของนักศึกษา รายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสนองต่อประโยชน์ของนักศึกษาในด้านการสอบเป็นสำคัญต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านในการสอบปลายภาคระหว่างกลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน กับกลุ่มที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนสอบ Walk-In Exam กับคะแนนสอบปลายภาคของกลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. เพื่อทราบผลความแตกต่างของจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านระหว่างกลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน กับกลุ่มที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว

2. เพื่อทราบผลความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบปลายภาคกับคะแนนสอบ Walk-In Exam ของกลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน

3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาเข้าสอบตามความพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam ให้มากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประชากรโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการสอบปลายภาคจำนวน 8 ภาคการศึกษา ได้แก่ ภาคการศึกษาที่ 1/2557, 2/2557, 1/2558, 2/2558, 1/2559, 2/2559, 1/2560 และ 2/2560 จำนวน 50 ชุดวิชา

1. ประชากร

1.1 นักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคภายหลังจากสอบ Walk-in Exam ไม่ผ่าน จำนวน 9,374 คน/ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.70 ของนักศึกษาที่สอบ Walk-in Exam ไม่ผ่าน

1.2 นักศึกษาที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว เฉพาะชุดวิชาปกติ มีนักศึกษาเข้าสอบจำนวน 312,152 คน/ชุด

2. เครื่องมือวิจัย

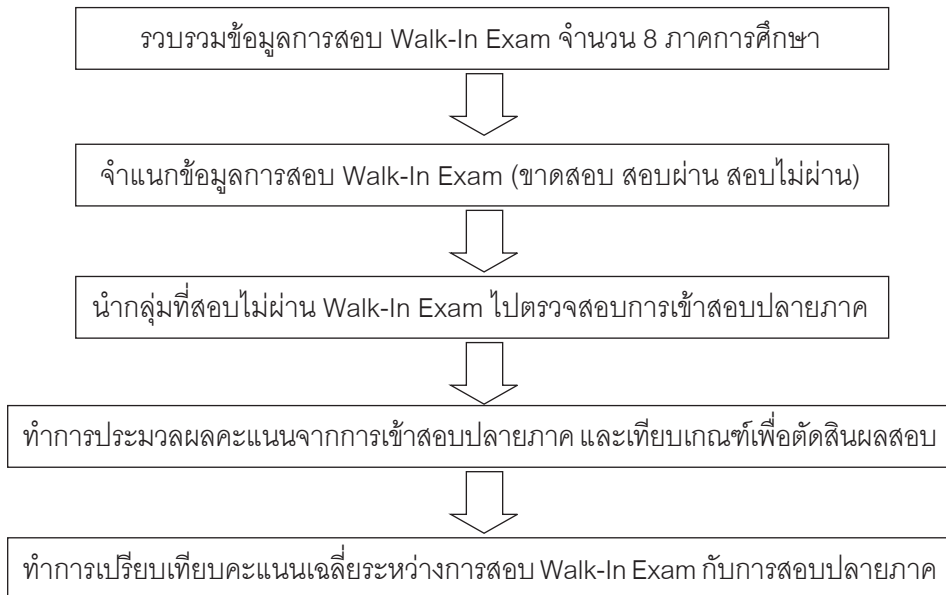
2.1 แบบบันทึกการผลการสอบ Walk-In Exam ของนักศึกษาที่สอบไม่ผ่าน จำนวน 9,374 ชุด ประกอบด้วย รหัสประจำตัวนักศึกษารหัสชุดวิชา คะแนนการสอบ ปี และภาคการศึกษาที่เข้าสอบ

2.2 แบบบันทึกการผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน จำนวน 9,374 ชุด ประกอบด้วย รหัสประจำตัวนักศึกษารหัสชุดวิชา คะแนนการสอบ ปี และภาคการศึกษาที่เข้าสอบ

2.3 แบบบันทึกการผลการสอบของ รหัสชุดวิชา คะแนนการสอบ ปี และภาคการศึกษา
 นักศึกษาจากการสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว ที่เข้าสอบ
 312,152 ชุดประกอบด้วย รหัสประจำตัวนักศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แสดงดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการสอบของนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน และเข้าสอบปลายภาค และวิเคราะห์โดยใช้ฟังก์ชันการคำนวณค่าทางสถิติด้วยโปรแกรม Microsoft Visual FoxPro 9.0 ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าความยากเฉลี่ยของ

แบบทดสอบที่ใช้ในการสอบ Walk-In Exam และการสอบปลายภาค มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากเฉลี่ยของแบบทดสอบ (สุนิสา จั๋ยม่วงศรี และสมถวิล วิจิตรวรรณ, 2562) ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากเฉลี่ยของแบบทดสอบ

ค่าความยากเฉลี่ยของแบบทดสอบ	ความหมาย
0.00 – 0.19	ระดับยากมาก
0.20 - 0.40	ระดับค่อนข้างยาก
0.41 – 0.60	ระดับยากง่ายพอเหมาะ
0.61 – 0.80	ระดับค่อนข้างง่าย
0.81 – 1.00	ระดับง่ายมาก

4.2 วิเคราะห์ร้อยละของการสอบผ่าน ไม่ผ่านของการสอบปลายภาคจำแนกตามกลุ่มชุดวิชา

4.3 วิเคราะห์ขนาดอิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-In Exam ที่ส่งผลต่อคะแนนสอบปลายภาค โดยทำการหาขนาดอิทธิพลของคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ Walk-In Exam กับคะแนนเฉลี่ยจากการสอบปลายภาค โดยใช้สูตรของ Jacob Cohen. (1988) (อ้างใน อรุณ จิรวัดณ์กุล, 2556) ดังนี้

เมื่อ	d	แทน	ขนาดอิทธิพล (Effect Size)
	$\bar{X}_t$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
	$\bar{X}_c$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
	S.D. _c	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

$$\text{Effect Size (d)} = \frac{\bar{X}_t - \bar{X}_c}{S.D._c}$$

ตารางที่ 2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าขนาดอิทธิพล

ขนาดอิทธิพล (Effect size)	ความหมาย
น้อยกว่า 0	ไม่มีผล
0.2	ระดับน้อย
0.5	ระดับปานกลาง
0.8	ระดับมาก

5. ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความยากเฉลี่ยของข้อสอบ Walk-In Exam กับข้อสอบปลายภาค ผลการเปรียบเทียบความยากเฉลี่ยของข้อสอบ Walk-In Exam กับข้อสอบปลายภาค จำนวน 50 ชุดวิชา พบว่า ข้อสอบ Walk-In Exam มีค่าความยากเฉลี่ยของข้อสอบมากกว่าข้อสอบปลายภาคทุกชุดวิชา และเกือบทุกภาคการศึกษา นั้นหมายความว่า ข้อสอบปลายภาคยากกว่าข้อสอบ Walk-In Exam ทั้ง 50 ชุดวิชา

2. ผลการเปรียบเทียบร้อยละนักศึกษาที่สอบผ่านในการสอบปลายภาค ระหว่างกลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านกับกลุ่มที่เข้าสอบ

ปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา พบว่า นักศึกษากลุ่มที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านและเมื่อเข้าสอบปลายภาคแล้ว มีจำนวนนักศึกษาสอบผ่านมากกว่ากลุ่มที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว มีจำนวน 41 ชุดวิชา (ร้อยละ 82) และมีจำนวนนักศึกษาสอบผ่านน้อยกว่ากลุ่มที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว มีจำนวน 9 ชุด (ร้อยละ 18) กล่าวโดยสรุปนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านมีโอกาสที่จะสอบผ่านในการสอบปลายภาคมากกว่านักศึกษาที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว โดยจำแนกตามกลุ่มชุดวิชาตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านและนักศึกษาที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำแนกตามชุดวิชาในแต่ละปี ภาคการศึกษา จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	ลงทะเบียน	เข้าสอบ	ร้อยละ	ผลการสอบปลายภาคของกลุ่มสอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน				ผลการสอบของกลุ่มที่เข้าสอบปลายภาคอย่างเดียว (ร้อยละ)	ผลการเปรียบเทียบ
					ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ		
หมวดการศึกษาทั่วไป	10103	594	477	80.30	329	68.97	148	31.03	67.65	มากกว่า
	10111	682	589	86.36	122	20.71	467	79.29	31.38	น้อยกว่า
	10121	588	487	82.82	195	40.04	292	59.96	25.35	มากกว่า
	10131	446	381	85.43	253	66.40	128	33.60	68.28	น้อยกว่า
	10141	742	609	82.08	292	47.95	317	52.05	30.80	มากกว่า
	10151	3,085	2,554	82.79	1,552	60.77	1,002	39.23	45.85	มากกว่า
	10161	112	92	82.14	61	66.30	31	33.70	60.69	มากกว่า
	10171	35	28	80.00	6	21.43	22	78.57	57.59	น้อยกว่า
สาขาศิลปศาสตร์	11304	16	14	87.50	4	28.57	10	71.43	45.22	น้อยกว่า
	13413	85	71	83.53	30	42.25	41	57.75	24.14	มากกว่า
สาขาศึกษาศาสตร์	20301	49	44	89.80	34	77.27	10	22.73	70.39	มากกว่า
	20302	61	51	83.61	22	43.14	29	56.86	29.28	มากกว่า
สาขาวิทยาการจัดการ	30210	231	191	82.68	87	45.55	104	54.45	37.64	มากกว่า
	30211	342	278	81.29	115	41.37	163	58.63	21.01	มากกว่า
	32206	598	519	86.79	212	40.85	307	59.15	20.57	มากกว่า
	32325	17	16	94.12	8	50.00	8	50.00	41.01	มากกว่า
	33304	144	136	94.44	34	25.00	102	75.00	11.45	มากกว่า

ตารางที่ 3 ผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่สอบ Walk-in Exam ไม่ผ่านและนักศึกษาที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำแนกตามชุดวิชาในแต่ละปี ภาคการศึกษา จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา (ต่อ)

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	ลงทะเบียน	เข้าสอบ	ร้อยละ	ผลการสอบปลายภาคของกลุ่มสอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน				ผลการสอบของกลุ่มที่เข้าสอบปลายภาคอย่างเดียว (ร้อยละ)	ผลการเปรียบเทียบ
					ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ		
สาขา นิติศาสตร์	40101	496	370	74.60	195	52.70	175	47.30	54.17	น้อยกว่า
	41201	238	178	74.79	112	62.92	66	37.08	62.23	มากกว่า
	41212	76	64	84.21	40	62.50	24	37.50	41.62	มากกว่า
	41311	20	17	85.00	5	29.41	12	70.59	24.30	มากกว่า
	41451	14	13	92.86	3	23.08	10	76.92	60.90	น้อยกว่า
สาขา วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	50101	39	29	74.36	17	58.62	12	41.38	17.81	มากกว่า
	50103	187	157	83.96	118	75.16	39	24.84	60.35	มากกว่า
	53202	6	3	50.00	2	66.67	1	33.33	53.13	มากกว่า
	54101	216	181	83.80	71	39.23	110	60.77	21.97	มากกว่า
	54102	224	184	82.14	87	47.28	97	52.72	43.92	มากกว่า
	54109	58	48	82.76	42	87.50	6	12.50	71.85	มากกว่า
	54112	300	258	86.00	131	50.78	127	49.22	38.34	มากกว่า
	54114	298	255	85.57	140	54.90	115	45.10	46.55	มากกว่า
สาขา เศรษฐศาสตร์	60120	164	126	76.83	56	44.44	70	55.56	36.37	มากกว่า
สาขามนุษย นิเวศศาสตร์	71201	90	72	80.00	27	37.50	45	62.50	24.10	มากกว่า
	71202	6	6	100.00	3	50.00	3	50.00	56.44	น้อยกว่า
	71411	6	5	83.33	4	80.00	1	20.00	30.19	มากกว่า

ตารางที่ 3 ผลการสอบปลายภาคของนักศึกษาที่สอบ Walk-in Exam ไม่ผ่านและนักศึกษาที่สอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำแนกตามชุดวิชาในแต่ละปี ภาคการศึกษา จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา (ต่อ)

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	ลงทะเบียน	เข้าสอบ	ร้อยละ	ผลการสอบปลายภาคของ กลุ่มสอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน				ผลการสอบของ กลุ่มที่ เข้าสอบ ปลายภาค อย่างเดียว (ร้อยละ)	ผลการ เปรียบเทียบ
					ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ		
สาขา รัฐศาสตร์	80101	14	12	85.71	7	58.33	5	41.67	18.45	มากกว่า
	80102	103	80	77.67	37	46.25	43	53.75	26.13	มากกว่า
	80202	59	50	84.75	22	44.00	28	56.00	21.20	มากกว่า
	80204	80	71	88.75	40	56.34	31	43.66	37.39	มากกว่า
	80206	5	4	80.00	3	75.00	1	25.00	59.83	มากกว่า
	80308	54	52	96.30	25	48.08	27	51.92	29.81	มากกว่า
	81310	25	23	92.00	11	47.83	12	52.17	9.55	มากกว่า
	81417	93	80	86.02	51	63.75	29	36.25	53.04	มากกว่า
	81427	129	103	79.84	65	63.11	38	36.89	57.45	มากกว่า
สาขา เกษตรศาสตร์ และสหกรณ์	90201	31	25	80.65	14	56.00	11	44.00	47.87	มากกว่า
	90303	83	66	79.52	29	43.94	37	56.06	39.44	มากกว่า
	90305	18	14	77.78	6	42.86	8	57.14	32.88	มากกว่า
	90406	10	9	90.00	1	11.11	8	88.89	38.40	น้อยกว่า
สาขา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	96101	55	44	80.00	14	31.82	30	68.18	32.83	น้อยกว่า
	96102	295	223	75.59	40	17.94	183	82.06	8.52	มากกว่า
	96407	16	15	93.75	13	86.67	2	13.33	44.68	มากกว่า

3. ผลการเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-In Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา จำนวน 50 ชุดวิชา พบว่า อิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-In Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค ขนาดอิทธิพลมีค่าเป็นบวก 40 ชุดวิชา (ร้อยละ 80) และมีขนาดอิทธิพลมีค่าเป็นลบ 10 ชุดวิชา (ร้อยละ 20) เมื่อเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลที่วิเคราะห์ได้ กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า อิทธิพลจากการผ่าน

การสอบ Walk-In Exam ส่วนใหญ่มีผลคะแนนสอบปลายภาคในระดับปานกลาง จำนวน 23 ชุดวิชา (ร้อยละ 46) รองลงมาระดับน้อย จำนวน 9 ชุดวิชา (ร้อยละ 18) และระดับมาก จำนวน 8 ชุดวิชา (ร้อยละ 16) สำหรับชุดวิชาที่การผ่านการสอบ Walk-In Exam ไม่มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค จำนวน 10 ชุดวิชา (ร้อยละ 20) โดยจำแนกตามกลุ่มชุดวิชาตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ขนาดอิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-in Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	จำนวน	คะแนน Walk-In Exam		คะแนน สอบปลายภาค		ขนาดอิทธิพล (Effect Size)	การผ่านการสอบ Walk-in Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หมวดการศึกษาทั่วไป	10103	477	43.74	5.471	43.98	7.264	0.044	น้อย
	10111	589	33.04	8.948	33.58	9.898	0.060	น้อย
	10121	487	38.05	7.370	38.85	8.221	0.109	น้อย
	10131	381	42.93	6.137	44.41	8.912	0.241	ปานกลาง
	10141	609	39.30	7.539	40.26	8.173	0.127	น้อย
	10151	2,554	40.23	6.754	43.02	8.407	0.413	ปานกลาง
	10161	92	43.83	5.124	37.46	18.254	-1.243	ไม่มีผล
	10171	28	39.71	6.610	41.07	10.040	0.206	ปานกลาง
สาขาศิลปศาสตร์	11304	14	36.29	8.844	38.79	11.457	0.283	ปานกลาง
	13413	71	38.84	6.270	38.39	8.800	-0.072	ไม่มีผล
สาขาศึกษาศาสตร์	20301	44	44.20	5.952	45.72	8.635	0.255	ปานกลาง
	20302	51	40.07	5.747	38.24	6.873	-0.318	ไม่มีผล

ตารางที่ 4 ขนาดอิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-In Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา (ต่อ)

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	จำนวน	คะแนน Walk-In Exam		คะแนน สอบปลายภาค		ขนาดอิทธิพล (Effect Size)	การผ่านการสอบ Walk-In Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
สาขา วิทยาการ จัดการ	30210	191	40.72	6.093	44.41	10.043	0.606	ปานกลาง
	30211	278	37.01	6.914	39.61	8.965	0.376	ปานกลาง
	32206	519	35.07	7.491	39.02	9.731	0.527	ปานกลาง
	32325	16	41.20	4.324	44.48	5.339	0.759	ปานกลาง
	33304	136	41.64	7.988	36.12	7.063	-0.691	ไม่มีผล
สาขา นิติศาสตร์	40101	370	42.45	6.568	45.20	9.622	0.419	ปานกลาง
	41201	178	41.53	5.420	44.09	8.579	0.472	ปานกลาง
	41212	64	38.70	8.550	47.99	13.106	1.087	มาก
	41311	17	41.42	7.755	47.70	13.029	0.810	มาก
	41451	13	38.40	9.106	39.23	11.214	0.091	น้อย
สาขา วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	50101	29	34.48	7.991	42.24	9.913	0.971	มาก
	50103	157	38.99	6.067	46.82	8.565	1.291	มาก
	53202	3	43.61	6.028	43.33	8.333	-0.046	ไม่มีผล
	54101	181	36.69	6.308	38.98	9.394	0.363	ปานกลาง
	54102	184	39.79	6.300	40.07	9.270	0.044	น้อย
	54109	48	42.45	4.690	49.93	8.039	1.595	มาก
	54112	258	41.80	5.483	44.91	7.787	0.567	ปานกลาง
	54114	255	41.86	5.498	41.72	8.134	-0.025	ไม่มีผล
สาขา เศรษฐศาสตร์	60120	126	38.47	7.289	40.41	10.676	0.266	ปานกลาง

ตารางที่ 4 ขนาดอิทธิพลจากการผ่านการสอบ Walk-in Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค จำแนกตามกลุ่มชุดวิชา (ต่อ)

กลุ่มชุดวิชา	ชุดวิชา	จำนวน	คะแนน Walk-In Exam		คะแนน สอบปลายภาค		ขนาดอิทธิพล (Effect Size)	การผ่านการสอบ Walk-In Exam มีผลต่อคะแนนสอบปลายภาค
			X	S.D.	X	S.D.		
สาขามนุษยนิเวศศาสตร์	71201	72	37.35	5.936	38.80	6.830	0.244	ปานกลาง
	71202	6	43.33	4.773	42.08	6.847	-0.262	ไม่มีผล
	71411	5	42.67	5.477	45.50	3.565	0.517	ปานกลาง
สาขา รัฐศาสตร์	80101	12	36.67	8.333	42.78	11.103	0.733	ปานกลาง
	80102	80	40.14	5.721	39.15	7.597	-0.173	ไม่มีผล
	80202	50	38.97	6.048	41.07	8.855	0.347	ปานกลาง
	80204	71	41.31	5.606	46.02	9.712	0.840	มาก
	80206	4	43.75	1.076	50.00	11.446	5.809	มาก
	80308	52	40.40	7.175	41.11	10.486	0.099	น้อย
	81310	23	32.07	7.768	37.75	12.254	0.731	ปานกลาง
	81417	80	43.09	5.635	43.10	6.846	0.002	น้อย
	81427	103	44.03	5.513	48.34	8.038	0.782	ปานกลาง
สาขา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์	90201	25	40.17	7.221	45.53	8.700	0.742	ปานกลาง
	90303	66	40.80	6.564	43.45	7.378	0.404	ปานกลาง
	90305	14	36.49	8.008	42.74	8.482	0.780	ปานกลาง
	90406	9	39.44	5.804	35.65	6.452	-0.653	ไม่มีผล
สาขา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	96101	44	40.55	5.352	37.56	7.951	-0.559	ไม่มีผล
	96102	223	30.42	9.713	32.25	10.866	0.188	น้อย
	96407	15	40.06	4.719	45.33	5.866	1.117	มาก

6. อภิปรายผล

6.1 นักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน มีแนวโน้มที่จะสามารถสอบผ่านในการสอบปลายภาคมากกว่านักศึกษาสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว

จากผลการศึกษาคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านกับกลุ่มสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว โดยทุกกลุ่มชุดวิชา จำนวน 50 ชุดวิชา พบว่านักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่าน เมื่อเข้าสอบปลายภาคมีจำนวนผู้สอบผ่านมากกว่ากลุ่มที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำนวน 41 ชุดวิชา (ร้อยละ 82) และชุดวิชาที่มีจำนวนผู้สอบผ่านน้อยกว่ากลุ่มที่ผ่านปลายภาคเพียงอย่างเดียว จำนวนเพียง 9 ชุดวิชา (ร้อยละ 18) สำหรับชุดวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาสอบผ่านน้อยกว่ากลุ่มที่เข้าสอบปลายภาคเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เป็นผลจากข้อสอบปลายภาคมีค่าความยากเฉลี่ยของข้อสอบอยู่ในระดับต่ำกว่าข้อสอบ Walk-In Exam นั้นหมายความว่า ข้อสอบปลายภาคยากกว่าข้อสอบ Walk-In Exam ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา จัยม่วงศรี และ สมถวิล วิจิตรวรรณ (2562) ระดับความยากของแบบทดสอบส่งผลต่อการสอบผ่านของนักศึกษา แม้ว่าความยากของแบบทดสอบอาจมีความยากในบางภาคการศึกษา แต่โดยภาพรวมแบบทดสอบแต่ละฉบับมีความยากใกล้เคียงกัน เพราะมีการดำเนินการทำฉบับแบบทดสอบมีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ โดยประธานชุดเป็นผู้พิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหาของข้อสอบ และนักวัดผลเป็นผู้ตรวจสอบตามเทคนิคด้านการวัดผล แบบทดสอบจึงมีคุณภาพและมาตรฐาน

6.2 นักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนจากการสอบปลายภาคมากกว่าคะแนนจากการสอบ Walk-In Exam

จากผลการศึกษาคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาที่สอบ Walk-In Exam ไม่ผ่านมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนจากการสอบปลายภาคมากกว่าคะแนนจากการสอบ Walk-In Exam จากทุกกลุ่มวิชา จำนวน 50 ชุด พบว่า มีชุดวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยจากการสอบปลายภาคมากกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการสอบ Walk-In Exam จำนวน 40 ชุดวิชา (ร้อยละ 80) และเป็นชุดวิชาที่คะแนนเฉลี่ยจากการสอบปลายภาคน้อยกว่าคะแนนจากการสอบ Walk-In Exam จำนวนเพียง 10 ชุดวิชา (ร้อยละ 20) ในการสอบ Walk-In Exam แม้ว่าระบบจะไม่รายงานรายละเอียดในการทำข้อสอบ หรือ คะแนนรายหน่วย คะแนนรวม จากการทำข้อสอบให้นักศึกษาทราบ แต่นักศึกษาสามารถประเมินความรู้ของตนเองจากการทำข้อสอบเพื่อนำไปปรับปรุงตนเองก่อนการสอบปลายภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร ชาวสอาด (2541) ได้ทำการพัฒนากระบวนการสอบความก้าวหน้าวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คอมพิวเตอร์ที่ให้ผลวินิจฉัยย้อนกลับพบว่า โปรแกรมแบบสอบและโปรแกรมซ่อมเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถบันทึกผลคะแนนและข้อบกพร่องเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน นักเรียนที่สอบความก้าวหน้าไม่ผ่าน สามารถสอบผ่านในขั้นตอนของการซ่อมเสริมได้ประมาณร้อยละ 70 และเมื่อเปรียบเทียบโดยใช้คะแนนจากแบบสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นักเรียนที่สอบความก้าวหน้าด้วยแบบธรรมดาและนักเรียนที่สอบความก้าวหน้าด้วย

กระบวนการที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้คะแนนที่ได้จากการสอบกลางภาควิชาภาษาอังกฤษที่ทางโรงเรียนจัดสอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากงานวิจัยของ สุทิน เนียมพลับ (2519) (อ้างใน พิพัฒน์ เกิดปราโมทย์, 2544) ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีการทดสอบรวมครั้งเดียวกับการที่มีการสอบทดสอบย่อยหลายๆ ครั้ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถม บางแค พบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดสอบย่อยหลายครั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการทดสอบเพียงครั้งเดียวอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาคความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุณิสา จั๋ยม่วงศรี และ สมถวิล วิจิตรวรรณ (2562) ยังพบว่า ระดับความยากเฉลี่ยของแบบทดสอบส่งผลต่อคะแนนจากการสอบของนักศึกษาอีกด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา

1) ข้อสอบที่ใช้ในการสอบทั้งการสอบแบบ Walk-In Exam และการสอบปลายภาค ควรควบคุมเรื่องระดับความยากเฉลี่ยของข้อสอบให้มีระดับความยากในระดับเดียวกัน ทั้งนี้ความยากเฉลี่ยของแบบทดสอบมีผลต่อการสอบอย่างชัดเจน

2) นักศึกษาที่มาสอบตามพร้อมของนักศึกษารายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam นั้น ควรศึกษาเนื้อหาในแต่ละชุดวิชาให้ครบทั้ง 15 หน่วย เพื่อสามารถประเมินตนเองจากการสอบ Walk-In Exam เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองในการสอบปลายภาค

1.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย

1) การสอบ Walk-In Exam มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการก่อนสอบ ระหว่างสอบ และหลังการสอบเสร็จสิ้น สำหรับในส่วนของการดำเนินการก่อนสอบซึ่งจะเกี่ยวข้องของการจัดเตรียมข้อมูลการลงทะเบียนเรียนในชุดวิชาที่เปิดสอบ Walk-In Exam ของนักศึกษา จัดเตรียมข้อสอบที่ใช้สำหรับการสอบ การจัดบุคลากรสำหรับการสอบ การจัดเตรียมค่าใช้จ่ายสำหรับกรรมการคุมสอบ และการจัดเตรียมห้องสอบพร้อมเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับระบบสอบ ส่วนการดำเนินการระหว่างสอบ เช่น การแก้ปัญหาระหว่างทำการสอบ การแนะนำการใช้ระบบสอบให้กับผู้เข้าสอบ เป็นต้น และการดำเนินการภายหลังการสอบเสร็จสิ้นได้แก่ การสรุปผลการดำเนินการเพื่อนำเข้าประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการสอบตามความพร้อมฯ การดำเนินการจัดส่งข้อสอบส่วนอัตรานี้ให้กับอาจารย์ประจำชุดทำการตรวจให้คะแนน การจัดทำรายงานสำหรับผู้สอบผ่านพร้อมกับการจัดรูปแบบข้อมูลการสอบเพื่อนำเข้าสู่ระบบประมวลผลสอบ ดังนั้น สำนักทะเบียนและวัดผลควรมอบหมายงานให้กับหน่วยงานภายในสำนักทะเบียนและวัดผลเป็นผู้ดำเนินการตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ นอกจากนี้แล้วในปัจจุบันมหาวิทยาลัยยังเปิดสอบวัดความรู้ภาษา

อังกฤษเพื่อเป็นการยกระดับความรู้ภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่ต้องการวัดความรู้ภาษาอังกฤษของตนเอง หรือนำไปใช้สำหรับการศึกษาต่อ ซึ่งในแต่ละปีเปิดทำการสอบอย่างน้อย 6 ครั้ง ครั้งละ 1-2 วัน

2) การสอบ Walk-In Exam มีแนวโน้มที่จะมีนักศึกษาสนใจเข้าสอบมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันใช้ศูนย์สอบที่เป็นศูนย์วิทย์พัฒนาทั้ง 10 ศูนย์ และศูนย์สอบมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชส่วนกลาง หากมหาวิทยาลัยสามารถเพิ่มจำนวนศูนย์สอบได้ จะทำให้สามารถรองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การสอบตามพร้อมของนักศึกษาราย

บุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam ควรทำการศึกษา เรื่องการเทียบคะแนนของแบบทดสอบแต่ละฉบับของแต่ละชุดวิชาที่ใช้ในการสอบ ซึ่งในการสอบแต่ละครั้ง นักวัดผลจะต้องเตรียมแบบทดสอบจำนวน 5 ฉบับของแต่ละชุดวิชา

2) ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบสอบตามพร้อมของนักศึกษา รายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ Walk-In Exam โดยเฉพาะในส่วนของการรายงานผลคะแนนสอบ ซึ่งอาจต้องเพิ่มสารสนเทศในลักษณะการแนะนำ เชิง วินิจฉัย ให้กับนักศึกษาได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง หรือสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมในการศึกษา เนื้อหาวิชา เพื่อใช้ปรับปรุงการตนเองสำหรับการสอบปลายภาคต่อไป

References

- Chirawatkul, A. (2013). "Using effect size to present the different of education intervention." *Journal of Health Science Health Technical Office, Ministry of Health*, 22(6), (November–December). (in Thai)
- Juimoungsri, S., & Wijitwanna, S. (2019). *Factors Affecting Test Scores of STOU Students Who Take Walk-in Examination via Computer*. (in Thai)
- Kerdpramot, P. (2001). *The results of formative testing through internet conducted on Mattayom Suksa 3 students*. Master of Education Degree in Educational Measurement. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Khaosaard, P. (1998). *A development of the computerized formative testing process in English subject with diagnostic feedback*. Degree of Master of Education in Educational Measurement and Evaluation. Department of Educational Research. Chulalongkorn University. (in Thai)

แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์

อรวลัญช์ เสือแดง*

ยุริ ญาณปรีชาเศรษฐ**

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม***

Received : October 9, 2020

Revised : December 7, 2020

Accepted : December 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล 2) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกลกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 586 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และค่าความถ่วงจากการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การศึกษาความต้องการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.16) รองลงมาคือ การออกแบบการเรียนการสอนทางไกล (0.14) และการถ่ายทอดการเรียนการสอนทางไกล (0.12) ตามลำดับ (2) ผลการตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า โมเดล

* นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 47.80, df = 34, p = 0.058, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011) และ 3) แนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกลพบว่า (1)การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผลให้มีความหลากหลาย (2)การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ และ (3)การตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ

คำสำคัญ : การศึกษาทางไกล / การพัฒนาสื่อการศึกษา / การประเมินความต้องการจำเป็น

ผู้รับผิดชอบบทความ : นางสาวอรลัญช์ เสือแดง สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ที่ 9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 E-mail o.suadang@gmail.com

Guideline to Develop Learning Media for Distance Education of Undergraduates: A Complete Needs Assessment Research

Ornvalun Suadang*

Yuwaree Yanprechaset**

Chaiyos Paiwithayasitham***

Abstract

The objectives of the survey research were: 1) to analyze the needs of learning media for distance education; 2) to analyze causal factors affecting the needs of learning media for distance education; and 3) to study the guideline to develop learning media of undergraduates in distance learning. The samples were 586 undergraduates from Sukhothai Thammathirat Open University who attended the intensive training, professional experience courses in the first semester of the Academic year 2018 by using questionnaire. Data were analyzed as descriptive statistics, modified priority needs index: PNIModified, LISREL, and frequency by paired-weighting procedure.

The findings of this revealed that: 1) PNI Modified of needs of learning media for distance education indicated that the overall score was at 0.12. The index that had the highest needs was need assessment (0.16), followed by distance learning design (0.14), and transferring distance learning (0.12), respectively; 2) the results of the development and examine of the causal model of needs of learning media were in accordance with the actual information (Chi-square = 47.80,

* Master's Degree students in Master of Education Program (Educational Research Methodology), Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

* Ph.D. (Educational Research Methodology), Advisors: Assistant Professor, Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

*** Ed.D. (Curriculum Research and Development), Co-Advisors: Associate Professor, Department of Education Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University

df = 34, $p = 0.058$, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011); 3) the guideline to develop learning media of undergraduates in distance learning were : (1) development a variety of education and assessment styles; 2) enhancing a variety of education channels both print media, electronic media (both offline and online) ; and (3) forming a specific group of undergraduates in the course to be able to communicate easily and conveniently via various applications.

Keywords : Distance education / Development of educational media / Needs assessment

Corresponding Author : Miss Ornvalun Suadang, Office of Academic Affairs, Sukhothai Thammathirat Open University, 9/9 Chaengwattana Road, Bangpood, Pakkret, Nonthaburi, 11120, E-mail: o.suadang@gmail.com

1. บทนำ

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ยั่งยืนมากสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย แต่ประชาชนส่วนใหญ่มิได้มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากมายทำให้ไม่พร้อมที่จะมาเข้ารับการศึกษาระบบชั้นเรียน บางครั้งอยู่ห่างไกลจากสถานการศึกษา หรือมีงบประมาณไม่มากพอสำหรับค่าใช้จ่ายในระบบชั้นเรียน หรืออุปสรรคอื่น ๆ ทำให้บางคนขาดโอกาสทางการศึกษา จากปัญหาดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดการศึกษาทางไกล (distance education) ขึ้นมา ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก เนื่องจากการศึกษาทางไกลช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่ว่ากลุ่มเป้าหมายจะอยู่ใกล้หรือไกลเพียงใด ประกอบอาชีพการงานใด สามารถเรียนรู้ได้ โดยการศึกษาทางไกลช่วยให้ผู้ที่ประกอบอาชีพแล้วได้มีโอกาสยกระดับความรู้ของตนเอง ช่วยให้มีโอกาสแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และช่วยให้โอกาสแก่บุคคลทุกเพศทุกวัยได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (สุมาลี สังข์ศรี, 2549)

การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเป็นระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียนในสถาบันการศึกษา ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันแบบเผชิญหน้าโดยตรง แต่ผู้เรียนจะต้องศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อการศึกษาในรูปแบบสื่อประสมที่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ตามสะดวก ผู้เรียนสามารถกำหนด เวลาเรียน สถานที่เรียน รวมทั้งบริหารจัดการการเรียนด้วยตนเองภายใน

เวลาที่สถาบันการศึกษากำหนด โดยการพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้างเป็นบางครั้งซึ่งจะเป็นการพบปะเพื่อทบทวน เพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองไม่เข้าใจ หรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้น ๆ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2529; สุมาลี สังข์ศรี, 2549) ดังนั้น สื่อการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของระบบการจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบปะกันแบบเผชิญหน้า ผู้สอนจึงต้องเสาะแสวงหาเส้นทางและสื่อการศึกษาสำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ไปยังผู้เรียน ด้วยการใช้วิธีการสอนช่องทางและสื่อการศึกษาที่หลากหลาย หรือเรียกว่าสื่อประสม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ การสอนเสริมเป็นต้น โดยผู้สอนควรเลือกสื่อการศึกษาและช่องทางการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (วรารณ วัฒนา ไทโพธิ์ไทย, 2560) และวิจิตร ศรีสอ้าน (2529) ได้ค้นคว้าวิจัยด้านประสิทธิภาพของสื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ พบว่า สื่อการศึกษาแต่ละประเภทต่างมีจุดดีและจุดด้อย การใช้เพียงสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งย่อมไม่เกิดประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ จึงควรให้ผู้เรียนมีทางเลือกหรือช่องทางการรับสื่อการศึกษาทางไกลที่หลากหลาย

สำหรับประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการสอนทางไกล (distance education system) คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นการจัดการศึกษาในระบบเปิด โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ใช้หลักการบูรณาการเนื้อหาสาระเข้าไว้ด้วยกันในรูปแบบของชุดการสอน เรียกว่า ชุดวิชา

และถ่ายทอดเนื้อหาสาระผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และวิธีการอื่นที่นักศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2562)

จากการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เน้นใช้สื่อการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในชุดวิชาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้วยการสอบโดยใช้เนื้อหาทั้งชุดวิชา การผลิตสื่อการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการศึกษาระบบการเรียนการสอนทางไกลให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนจึงเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้วิธีการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น และการกำหนดแนวทางแก้ไข (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) เนื่องจากเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใดและสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.2 เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น (needs analysis) และการกำหนดแนวทางแก้ไข (needs solution selection) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การระบุความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบตอบสนองรายคู่ (dual response) และวิเคราะห์ข้อมูลผลต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่คาดหวัง โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified)

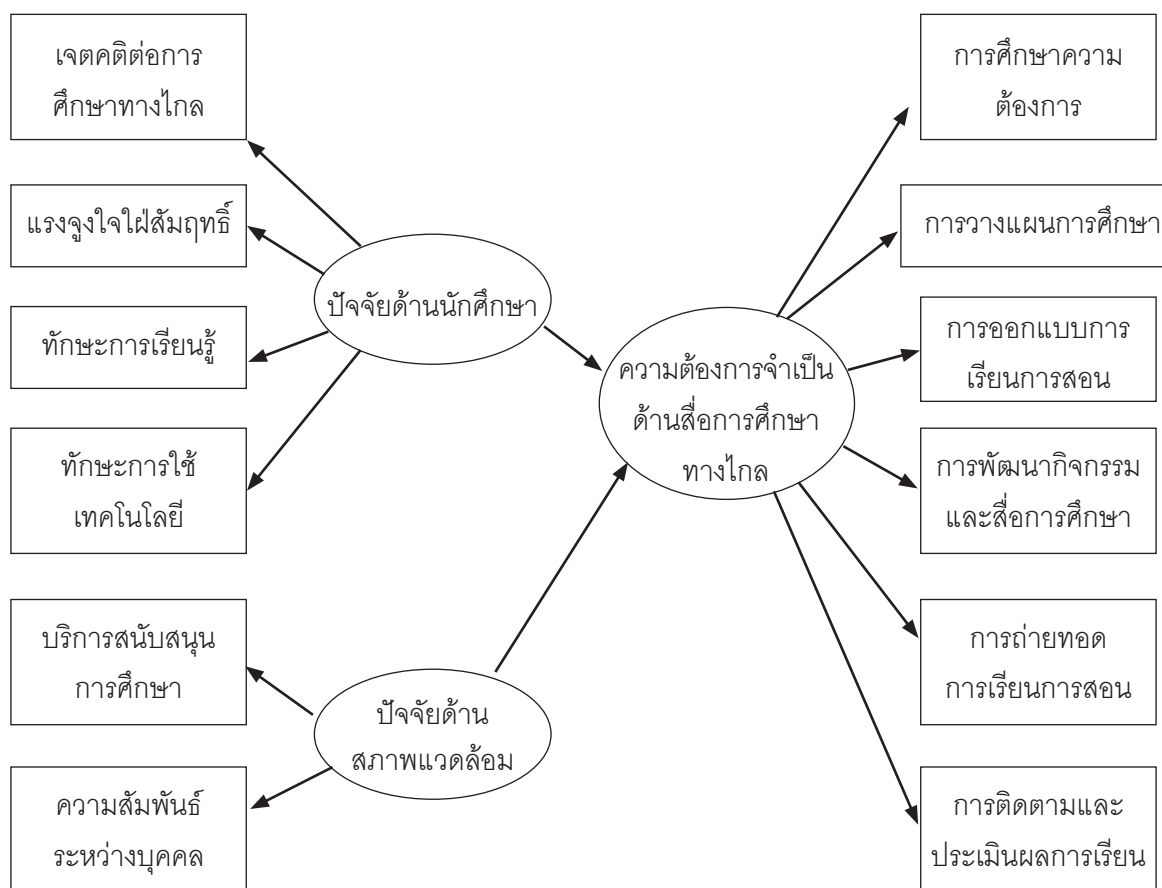
3.2 การวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย ตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (เจตคติ

ต่อการศึกษาทงไกล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยี) ตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อม (บริการสนับสนุนการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) และตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (การศึกษาความต้องการ การวางแผนการศึกษา การออกแบบการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา การถ่ายทอดการเรียนการสอน และการ

ติดตามและประเมินผลการเรียน) โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

3.3 การกำหนดแนวทางแก้ไข โดยการศึกษานำเสนอร่างแนวทางในการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล เพื่อที่จะแก้ไขความต้องการจำเป็นให้เหมาะสมกับนักศึกษา แล้วจัดลำดับความสำคัญโดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure; PWP) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลักคือ 1) การระบุความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น และ 3) การกำหนดแนวทางแก้ไข โดย 2 ขั้นตอนแรก ใช้การสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และขั้นตอนสุดท้ายใช้การประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การประเมินความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการระบุความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น

5.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคต้นปีการศึกษา 2561 จำนวน 5,116 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่เข้ารับการอบรมเข้มชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนพารามิเตอร์ของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ซึ่งมีจำนวน 28 พารามิเตอร์ โดย Hair, et al. and Other (1998 อ้างถึงใน นางลักษณ วีรัชชัย, 2542) ได้กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้ 10 ถึง 20 คนต่อหนึ่งพารามิเตอร์

จึงต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 560 คน แต่เนื่องจากอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามโดยทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 80 (นางลักษณ วีรัชชัย, 2542) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่าเดิม โดยกำหนดเพิ่มขึ้นอีก ร้อยละ 20 เพื่อชดเชยกรณีการไม่ตอบกลับ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปรับใหม่จึงมีจำนวน 672 คน

5.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองรายการแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และตอนที่ 4 ข้อเสนอเพิ่มเติมในการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกล มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่คาดหวังของสื่อการศึกษาทางไกล แล้วจัดลำดับของผลต่างของคะแนน โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ร่วงวานิช, 2558)

$$PNI_{\text{modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ I หมายถึง ระดับสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริง

3) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล โดยใช้การวิเคราะห์ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล ผลการพัฒนาและตรวจสอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล และข้อเสนอแนะของนักศึกษามาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นร่างแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกล จากนั้นนำร่างแนวทางดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์เพื่อประเมินจัดลำดับความสำคัญ แล้วจึงดำเนินการสรุปผล

5.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

- 1) มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล และ/หรือด้านเทคโนโลยีการศึกษา และ
- 2) มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และ
- 3) มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินการจัดลำดับแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกลประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ประเมิน และตอนที่ 2 การจัดลำดับแนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาทางไกล โดยเป็นแบบประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญด้วยวิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ มีลักษณะให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจัดลำดับความสำคัญเป็นรายข้อทีละคู่

5.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ความถี่ และจัดเรียงลำดับแนวทางที่มีความถี่มากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด

6. ผลการวิจัย

6.1 ความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลตามสภาพที่เป็นอยู่จริงภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา ด้านการถ่ายทอดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล และด้านการศึกษาความต้องการ ตามลำดับ สำหรับความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลตามสภาพ

ที่คาดหวัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการศึกษา ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา การถ่ายทอดการเรียนรู้ การสอนทางไกล การออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล และการศึกษาความต้องการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ความต้องการด้านสื่อการศึกษา

ทางไกลพบว่า ภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการศึกษาความต้องการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (0.16) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบและการเรียนการสอนทางไกล (0.14) ด้านการถ่ายทอดการเรียนรู้ การสอนทางไกล (0.12) ด้านการพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา (0.10) และ ด้านการวางแผนการศึกษา และการติดตามและประเมินผลการเรียน (0.09 เท่า ๆ กัน) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติพื้นฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล

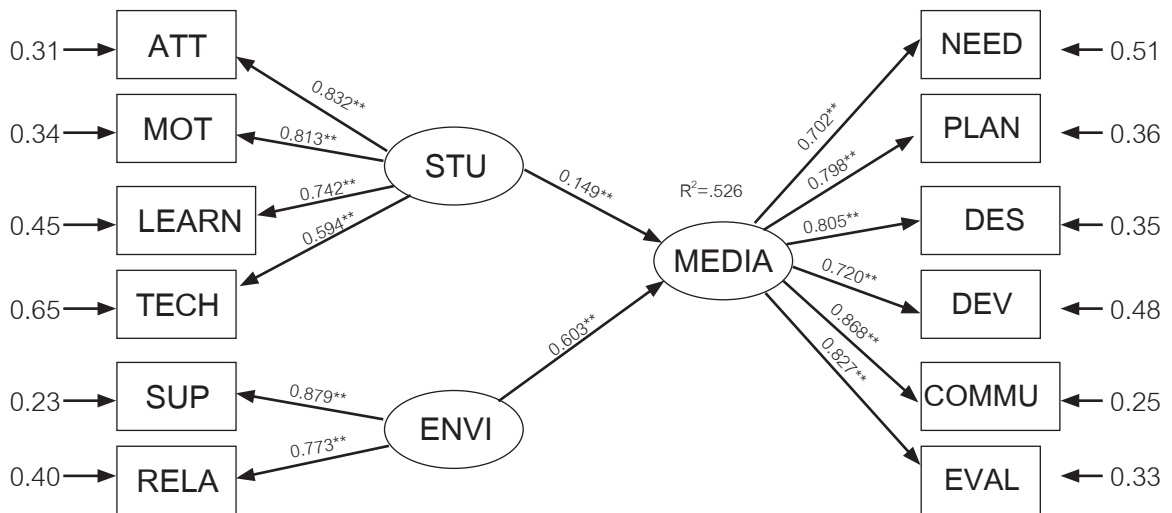
ด้าน	รายการประเมิน	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI _M	อันดับ
		Mean	S.D.	แปลความ	Mean	S.D.	แปลความ		
1	การศึกษาความต้องการ	3.53	1.02	มาก	4.10	0.91	มาก	0.16	1
2	การวางแผนการศึกษา	3.99	0.80	มาก	4.34	0.74	มาก	0.09	5
3	การออกแบบการเรียนรู้การสอนทางไกล	3.68	0.97	มาก	4.19	0.82	มาก	0.14	2
4	การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา	3.88	0.93	มาก	4.28	0.80	มาก	0.10	4
5	การถ่ายทอดการเรียนรู้การสอนทางไกล	3.83	0.93	มาก	4.27	0.78	มาก	0.12	3
6	การติดตามและประเมินผลการเรียน	4.01	0.81	มาก	4.38	0.72	มาก	0.09	5
ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล		3.82	0.91	มาก	4.26	0.80	มาก	0.12	

6.2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 47.80 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 34 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.058 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.987 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.970 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.011 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.0263

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) พบว่า ตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (STU) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (ENVI) เป็น

บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.149 และ 0.603 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรบริการสนับสนุนการศึกษา (SUP) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (RELA) จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลสูง และถ้านักศึกษาได้รับตัวแปรเจตคติต่อการศึกษทางไกล (ATT) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (MOT) ทักษะการเรียนรู้ (LEARN) และทักษะการใช้เทคโนโลยี (TECH) ที่มากขึ้น จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมากขึ้นเช่นเดียวกัน และตัวแปรปัจจัยด้านนักศึกษา (STU) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (ENVI) มีค่าอิทธิพลรวมต่อตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.149 และ 0.603 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R SQUARE) ของตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) มีค่าเท่ากับ 0.526 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกล (MEDIA) ได้ร้อยละ 52.60 รายละเอียดดังภาพที่ 2

Chi-square = 47.80, df = 34, p = 0.058, GFI = 0.987, AGFI = 0.970, RMR = 0.011, RMSEA = 0.0263

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p<0.01)

STU	=	ปัจจัยด้านนักศึกษา	MEDIA	=	ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกล
ATT	=	เจตคติต่อการศึกษทางไกล	NEED	=	การศึกษาความต้องการ
MOT	=	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	PLAN	=	การวางแผนการศึกษา
LEARN	=	ทักษะการเรียนรู้	DES	=	การออกแบบการเรียนการสอน
TECH	=	ทักษะการใช้เทคโนโลยี	DEV	=	การพัฒนากิจกรรมและสื่อการศึกษา
ENVI	=	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	COMMU	=	การถ่ายทอดการเรียนการสอน
SUP	=	บริการสนับสนุนการศึกษา	EVAL	=	การติดตามและประเมินผลการเรียน
RELA	=	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล			

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6.3 แนวทางการพัฒนาด้านสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า มี 7 แนวทาง ดังนี้

ปัจจัยด้านนักศึกษา

6.3.1 จัดทำเอกสารการสอนชุดวิชาในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

6.3.2 พัฒนาเนื้อหาชุดวิชา หรือข้อมูลด้านการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบของ Memory Card เพื่อให้นักศึกษาเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรืออื่น ๆ ได้

6.3.3 เพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น

6.3.4 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบ เพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

6.3.5 เพิ่มศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. ให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษา หรือผู้สนใจเข้าศึกษา เข้าถึงการเรียนการสอน หรือการเข้ารับบริการการศึกษา

6.3.6 ตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวกผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook เป็นต้น

6.3.7 พัฒนาแอปพลิเคชันของ มสธ. เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารของนักศึกษา

ผลการจัดลำดับความสำคัญแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระบบการเรียนการสอน ทางไกล โดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure; PWP) พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้น้ำหนักความสำคัญในแนวทางที่ 4 “พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น” สูงที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ แนวทางที่ 3 “เพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น” และแนวทางที่ 6 “ตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook เป็นต้น” ตามลำดับ

7 อภิปรายผล

7.1 จากผลการวิจัยพบว่า คำดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI^{Modified}) ความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลด้านการศึกษาความต้องการมีค่าสูงที่สุด อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียนในรูปแบบสื่อประสม ดังนั้น นักศึกษาที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว แตกต่างกันไป จึงมีความต้องการด้านสื่อการศึกษาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการรับสื่อการศึกษา และ

ความสามารถในการใช้สื่อการศึกษา ศักยภาพ และ
บริบทของผู้เรียน แต่ด้านการวางแผนการศึกษา
และด้านการติดตามและประเมินผลการเรียนมีค่า
ต่ำที่สุด อาจเนื่องมาจากชุดวิชาในหลักสูตรที่ใช้
สำหรับการเรียนการสอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์
เนื้อหา สื่อการศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน
และการประเมินผลของชุดวิชาที่มีความเหมาะสม
และสอดคล้องกัน รวมทั้งสื่อการศึกษาที่ใช้ในการ
ถ่ายทอดเนื้อหาสาระของชุดวิชาสามารถถ่ายทอด
ความรู้ทำให้นักศึกษาสามารถสอบวัดผลได้ตาม
เกณฑ์ที่อาจารย์กำหนด จึงอาจจะเป็นสาเหตุทำให้
ความต้องการจำเป็นด้านนี้มีค่าดัชนีความต้องการ
จำเป็นต่ำที่สุด

7.2 จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิง
สาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการ
จำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลพบว่า ตัวแปร
ความต้องการจำเป็นความต้องการด้านสื่อการ
ศึกษาทางไกลได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน
สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบริการสนับสนุนการ
ศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากที่สุด
อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการ
เรียนการสอนที่นักศึกษาต้องเรียนด้วยตนเอง ซึ่ง
หากมหาวิทยาลัยมีบริการสนับสนุนการศึกษาจะ
เป็นการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก
ให้นักศึกษา รวมทั้งการทำให้นักศึกษามี
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะ
ส่งผลให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อ
การศึกษาทางไกลสูง สอดคล้องกับขั้นตอนของการ
จัดการศึกษาทางไกล (วิจิตร ศรีสอาน และคณะ,
2534; สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ, 2544;

สุมาลี สังข์ศรี, 2549) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการ
สอนทางไกลยังมีบริการสนับสนุนการศึกษาที่เสริม
การเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เนื่องจากการศึกษา
ทางไกลผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้พบปะกันแบบ
เผชิญหน้าตลอดระยะเวลาการเรียน ทำให้ผู้เรียน
อาจต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนเกิด
ความรู้สึกหมกมุ่นกำลังใจในการเรียน มหาวิทยาลัย
จึงควรมีบริการสนับสนุนการศึกษา เพื่อเป็นการ
ช่วยผู้เรียนให้สามารถเรียนได้จนจบหลักสูตร
กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาต้องเผชิญปัญหาและ
อุปสรรคในการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาไม่สามารถ
สอบถามปัญหานั้นกับอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของ
มหาวิทยาลัยได้ในทันทีทันใด การมีบริการสนับสนุน
การศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้
โดดเดี่ยว และมีมหาวิทยาลัยที่คอยสนับสนุน และ
อำนวยความสะดวกให้นักศึกษา และหากนักศึกษามี
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งความสัมพันธ์
ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และความสัมพันธ์
ระหว่างเพื่อนนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีคนคอย
ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจกัน
เมื่อนักศึกษามีปัญหาหรืออุปสรรค ดังเช่นงาน
วิจัยของพิสิษฐ์ ณีฎะประเสริฐ และวลัยวัชร ชัยบุตร
(2559) ที่ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกของกระบวนการ
เรียน e-Learning ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ปัจจัย
ที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนอย่าง
หนึ่งคือ แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอ และ
ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน
อย่างหนึ่งคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
เช่นเดียวกับสุธาสินี ใจเย็น (2545) ที่ศึกษาตัวแปร
ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ของนักเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหนึ่งคือความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการศึกษาทางไกล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่มากขึ้น จะมีผลทำให้นักศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านสื่อการศึกษาทางไกลมากขึ้นเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านสื่อการศึกษาต่าง ๆ ในรูปแบบสื่อประสมไปสู่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น หากนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาทางไกล และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน จะเป็นสิ่งโน้มน้าวใจ และกระตุ้นให้นักศึกษามีความต้องการเรียนให้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งนักศึกษาต้องมีทักษะการเรียนรู้ และทักษะ การใช้เทคโนโลยี เนื่องจากนักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่อาจารย์กำหนดเป็นหลัก สอดคล้องกับสุธาสนี ใจเย็น (2545) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหนึ่งคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพิสัยรับรู้ ัญญาประเสริฐ และ

วลัยวัชร ชัยบุตร (2559) ที่ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกของกระบวนการเรียน e-Learning ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนอย่างหนึ่งคือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การสอนเป็นทีม ผู้เรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องเห็นคุณค่าของ e-Learning แหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอ การจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์ และผู้เรียนและผู้สอนควรมีทักษะการใช้เครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

7.3 จากผลการจัดลำดับความสำคัญแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำกิจกรรม เป็นต้น อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีการจัดหลักสูตรที่บูรณาการเนื้อหาสาระ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านรูปแบบของชุดวิชา ซึ่งมีค่า 6 หน่วยกิตวิชาภาค แบ่งออกเป็นชุดวิชาละ 15 หน่วย ด้วยเอกสารสอนเป็นหลัก ซึ่งแต่ละชุดวิชา มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมาก และชุดวิชาส่วนใหญ่มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการสอบปลายภาคเพียงครั้งเดียว อาจส่งผลให้นักศึกษามีเวลาเตรียมตัวสำหรับการประเมินผลไม่ทัน รวมทั้งข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ที่มีความเฉพาะตัวของนักศึกษา ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สมบูรณ์แบบการประเมินผลด้วยการสอบเพียงอย่างเดียว การสอบรวมกับการทำ

กิจกรรม ทั้งการสอบแบบปกติหรือแบบออนไลน์ จะทำให้นักศึกษาสามารถเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสำคัญรองลงมาคือ การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลายทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ เช่น Youtube, Facebook, Google classroom เป็นต้น เนื่องมาจากการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบปะกันแบบเผชิญหน้า ผู้สอนจึงต้องแสวงหาเส้นทางและสื่อการศึกษาในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ไปยังผู้เรียนด้วยการใช้วิธีการสอน ช่องทางและสื่อการศึกษาที่หลากหลาย โดยผู้สอนควรเลือกสื่อการศึกษาและช่องทางที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2560) และชนกนารถ บุญวัฒน์กุล (2555) ได้ศึกษาแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชพบว่า การผลิตชุดวิชาจะมีการวางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชาโดยให้มีการใช้สื่อหลากหลายชนิดเพื่อให้ผู้เรียนเลือก รวมทั้งด้านการพัฒนาสื่อการสอน จะมีการพัฒนาคลังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตลอดจนพัฒนาสื่อในรูปแบบสื่อผสมและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามความถนัดและความสนใจ ดังนั้น การเพิ่มช่องทางการเรียนการสอนให้หลากหลายทำให้ผู้เรียนมีทางเลือก หรือช่องทางการรับสื่อการศึกษาทางไกลที่เหมาะสมกับตนเองตามความถนัดและสนใจ หรือความพร้อมของนักศึกษา อีกทั้งสื่อการศึกษายังเป็นช่องทางที่ทำให้นักศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า แนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ควรจัดตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาในหลักสูตรสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย และสะดวก ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook, Microsoft Teams เป็นต้น เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยใช้การเรียนการสอนแบบทางไกล ซึ่งนักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ ทำให้นักศึกษามีโอกาสพบอาจารย์หรือเพื่อนนักศึกษาด้วยกันค่อนข้างน้อย อาจทำให้ผู้เรียนขาดที่ปรึกษาหารือกันเมื่อนักศึกษาพบข้อสงสัยหรือปัญหาระหว่างการเรียน โดยปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นทำให้เกิดช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างหลากหลายและสะดวกรวดเร็ว ดังนั้น การตั้งกลุ่มเฉพาะของนักศึกษาในหลักสูตรผ่านช่องทางหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ส่งผลให้นักศึกษาและเพื่อนนักศึกษาด้วยกันสามารถติดต่อกันได้ง่าย และสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เมื่อนักศึกษาพบปัญหาระหว่างการเรียนจะสามารถติดต่อขอคำปรึกษาเบื้องต้นได้โดยไม่ต้องใช้ระยะเวลาเวลานาน ทำให้นักศึกษาไม่เกิดความรู้สึกท้อใจระหว่างการเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

8.1.1 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลการศึกษาให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สมบูรณ์แบบ การประเมินผลด้วย

การสอบเพียงอย่างเดียวหรือการสอบร่วมกับการทำกิจกรรม ทั้งการสอบแบบปกติหรือแบบออนไลน์ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องตามความต้องการหรือตามบริบทของนักศึกษามากที่สุด เป็นต้น

8.1.2 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางการเรียนการสอน ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบออนไลน์และออฟไลน์ หรือสื่ออื่น ๆ ให้หลากหลาย เช่น e-book, Memory card, Youtube, Facebook Microsoft team เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมตามความพร้อม ความถนัดหรือสนใจของนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

8.1.3 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มรูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษาหรืออาจารย์ได้มีโอกาสพบปะกันมากยิ่งขึ้นทั้งรูปแบบการเผชิญหน้าแบบตัวต่อตัว (face-to-face) หรือการเผชิญหน้าแบบออนไลน์

8.1.4 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษากับเพื่อนนักศึกษา นักศึกษากับอาจารย์ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น LINE, Facebook, Microsoft team เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาสามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

8.1.5 มหาวิทยาลัยควรพัฒนาแอปพลิเคชันของ มสธ. เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร สำหรับเป็นการบริการข้อมูลข่าวสารจากมหาวิทยาลัย บริการตอบปัญหาให้คำแนะนำการเรียน บริการให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ

8.1.6 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. ให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้สนใจสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลการเรียนการสอน หรือการเข้ารับบริการการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการด้านสื่อการศึกษาทางไกลของนักศึกษาเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นด้านประสบการณ์การเรียนหรือการทำงานของนักศึกษา ด้านเส้นทางหรือวิธีการเดินทางของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลให้มีคุณภาพต่อไป

8.2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการของนักศึกษาเพิ่มเติม เช่น นักศึกษามีอายุ ที่อยู่ปัจจุบัน อาชีพปัจจุบัน สาขาวิชาที่ศึกษาที่มีความแตกต่างกัน นักศึกษามีความพร้อม ความต้องการรับสื่อการศึกษาอย่างไร รูปแบบใด เพื่อใช้พัฒนาให้นักศึกษาได้รับสื่อการศึกษาที่เหมาะสมกับนักศึกษามากยิ่งขึ้น เป็นต้น

8.2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย บริบทของนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

References

- Boonwatthanakul, C. (2012). The trend of distance education instruction model for Sukhothai Thammathirat Open University. *STOU education journal*. 5(2), 63-77. (in Thai).
- Jaiyen, S. (2002). *Variables related to self-directed learning abilities of student in distance education school in Khet Bangkhen, Bangkok*. Master of Education degree in Educational psychology, Srinakharinwirot University, Bangkok. (in Thai).
- Nadprasert, P., & Chaiyabutr, W. (2016). *In-depth analysis on e-learning process of STOU graduate students*. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai).
- Srisa-an, W. (1986). *Distance education*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Srisa-an, W, Sriprasart, P., & Kamchaturas, P. (1991). *Distance education*. (Unit 1). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2019). *Manual of Sukhothai Thammathirat Open University for academic year 2019*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Sungsri, S. (2006). *Distance education*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Topothai, V. (2017). *Educational technology and communications*. (Unit 6). 2nd rev. ed. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Wiratchai, N. (1999). *LISREL Model: Analytic Statistics for Research*. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- Withayagiat, S., Sriprasart, P., Thanthasuraseth, N., & Uratchamas, A. (2001). *Higher distance education in Thailand*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Wongwanich, S. (2015). *Needs assessment research*. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).

ประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 33 ฉบับที่ 2

ด้วยบทความที่ดีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจต้นฉบับ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียนบทความ ยังผลให้วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราชบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกประการ โดยเฉพาะเป็นการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดคุณูปการต่อวงวิชาการ ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ขอขอบพระคุณและประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายนามต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชิตชนก เหลือสินทรัพย์

คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี

เจริญวานิช

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียานุช อภิบุญโยภาส

คณะบริหารธุรกิจ

รองศาสตราจารย์ยุพาวรรณ วรณวานิชย์

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์นายแพทย์อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก
และครอบครัว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.นิสิต พันธมิตร

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล

สาขาวิชาศิลปศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธ์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤทัย น้อยหมื่นไวย

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุล

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ โรจนแสง

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรกุล

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล วิจิตรวรรณ

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์จันทนา ทองประยูร

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภามาส อังศุโชติ

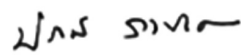
ข้าราชการบำนาญ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

คณะศึกษาศาสตร์

ประกาศ ณ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2563

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี สังขะตะวรรณ)

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ

รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บันทึก

This image shows a full page of a worksheet designed for handwriting practice. It consists of approximately 20 horizontal rows. Each row is defined by two parallel dashed lines, creating a series of uniform gaps for letter height. The lines are evenly spaced across the entire page, providing a guide for consistent letter formation. There is no text or other markings on the page.

บันทึก

[illegible]

บันทึก

[illegible]